

ספר

קדושת בית הכנסת ובית המדרש

וספר

שמירת כבוד הספרים

מאמרים עובדות הנהגות והליכות, בנושא חומרת הדיבורים בבית הכנסת ובבית המדרש, וכן באמצע הלימוד, ובאמצע התפילה. כמו כן יבואר בו על המכשלה שיכולה להגרם בתוצאה מהטלפונים הסלולרים בבית הכנסת ובבית המדרש. וכן בנושא שמירת הנקיין והסדר בבית הכנסת ובבית המדרש. ובנושא שמירת כבוד הספרים. וכן הובאו בו למעלה ממאתיים הלכות והליכות בנושא השתמשות בספרים בצירוף מפתח ערכים מפורט, ומפתח אישים, ומפתח עובדות ומעשיות.

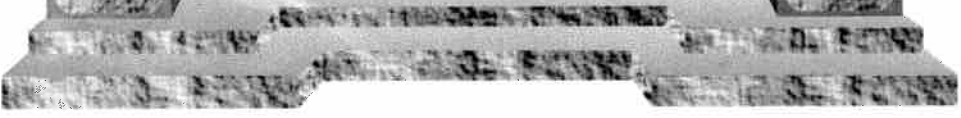
הכרתיו וערכתיו כחסדי ה' עלי,

אנא ועירא דחברייא, מקרתא דשופרייא,

הצנ"י מאיר דוד שמואלי נר"ו

בן לאאמו"ר רבי שלום שמואלי שליט"א

שנת: מהרה ירוץ דברו (התשס"ג לפ"ג)

כל הזכויות שמורות למחבר
מאיר דוד שמואלי נר"ו,
אין רשות לצלם או להעתיק בכל צורה שהיא,
בלי רשות בכתב מהמחבר.
הכתובת, רח' בר גיורא 13,
פינת רח' הטורים, ירושלים.
טל: 02-5370930
ושארית ישראל לא יעשו עוולה.

נדפס על נייר שאין בו חילול שבת
לוחות "פרנק" ירושלים

מפתח קצר

דף

ג	חומרת הדיבורים בבהכנ"ס ובבהמ"ד, ובו ה' פרקים .....
מה	חומרת ההפסק באמצע לימוד התורה, ובו ו' פרקים .....
פמ	השימוש במלפון הסלולרי בבהמ"ד ובבהכנ"ס, ובו ד' פרקים .....
קיט	חומרת הדיבורים באמצע התפילה, ובו ה' פרקים .....
קנו	דרשת הגר"ח פאלאג'י זצוק"ל על קדושת בהכנ"ס ובבהמ"ד .....
קפז	שמירת הנקיון והסדר בבהכנ"ס ובבהמ"ד .....
ריא	שמירת כבוד הספרים .....
רלז	הלכות והליכות בנושא שמירת כבוד הספרים .....
שלא	ההלכות בקצרה .....
שנז	מאמר אשת חיל .....
שסב	מאמר ענקי הרוח .....
שסז	מאמר איש צדיק היה .....

מפתחות: מעשיות. אישים. נושאים. מפורט.

הסכמת גאון עויינו ותפארתינו, עמוד הימני פטיש החוק, מאור הגולה, ראש ועטרה,
עמרת זהב גדולה, נברשתא דדהבא, לשם שבו ואחלמה, עמוד ההלכה, שר התורה,
אביר הרועים מופת הדור כקש"ת
מרן רבי עובדיה יוסף שליט"א
הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה.

OVADIA YOSSEF

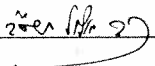
RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

הראשון לציון

ונשיא מועצת חכמי התורה

JERUSALEM ירושלים

הסכמה

ראה ראיתי גליונות הספר "קדושת בהכנס"ם ובהמ"ד" לקט
דברי מוסר והתעוררות, אשר אסף איש טהור, מפי סופרים וספרים, על
קדושת בית הכנסת ובית המדרש, ואיסור שיחת הולין בבית הכנסת,
ובאמצע הלימוד. מעשה ידי אומן נטע נאמן, יראת ה' היא אוצרו ועליו
יציין נזרו, הרב המופלא וכבוד ה' מלא, הרה"ג רבי מאיר דוד שמואלי
שליט"א איישר חיליה לאורייתא.

ויהא רעוא שיוכה לברך על המוגמר בקרוב, ועוד יפוצו מעינותיו חוצה
להגדיל תורה ולהאדירה, ויעלה מעלה מעלה במעלות התורה והיראה
ובמדות תרומיות. אמן.

 יוסף

מכתב ברכה מהגאון המפורסם לשם טוב ולתהילה בקצוות תבל, המגורה הטורה,
ראש ועטרה, עמוד הימיני פטיש החוק, המתחסד עם קונו,
הגאון רבי חיים פנחס שיינברג שליט"א, ראש ישיבת תורה אור,
ומורה הוראה דקריית מטרסדורף.

מכתב ברכה

שמחתני שהרב הגאון החשוב רבי מאיר דוד שמואלי שליט"א עורך את ספרו בענין
כבוד הספרים, וכו מאמרי הלכה ומוסר, הכתובים בסדר נכון, דברים יקרים
וחשובים וכבר יצא מוניטין שלו בספרו הקודם שהתקבל בני מדרשא, וגם ספרו זה
בוודאי יעלה על שולחן מלכים. ואף שאין דרכי לבא בהסכמות, מכל מקום לא נצרכה
אלא לברכה, יתן ה' וירכה גבולך בתלמידים, ויפוצו מעיינותך חוצה ותזכה להגדיל תורה
ולהאדירה.

בברכת התורה

חיים פנחס שיינברג

הסכמת מו"ר עמ"ר המנורה הטהורה, ראש ועמדה, אציל הרוח והמידות, מוכה הרבים, הגאון רבי שמואל פנחס שליט"א רב שכונת "מתנת יהודה", וראש כולל גבוה להוראה ודיינות "דרכי דוד", ומחה"ס שו"ת "מתנת שמואל", "ואמרי שפר".

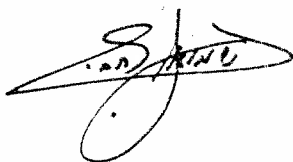
המלצה

שמח ליכי ויגל כבודי, בראותי את ידיך נפשי, איש מהיר במלאכתו מלאכת הקודש, הרב השקדן, למדן ויחסן ודרשן, הרה"ג ר' מאיר דוד שמואל שליט"א, אשר בודעו ובמוקירו קאמינא, ולפעלא טבא יישר אמינא, לכתוב על נושא חשוב ודבר בעתו בנושאים העומדים "ברומו של עולם ובני אדם מזוללים בהם", על קדושת בית הכנסת, וכבוד הספרים, ובפרט בדיבור של חול באמצע הלימוד וכו', וראינו כבר פרי הילוליו בספרו שו"ת "ושגנתם", ועתה הגדיל לעשות בספרו הנוכחי ועדיו והתומיו זכין לו בעמלו והשקעתו הגדולה לאסוף כעמיר גורנא דברי רבותינו הלכות והליכות בנושאים האמורים, ואף הוסיף נופך כיר ה' הטובה עליו.

ואציגה בעניוטי גריד קטן עם הספר: נאמר (במדבר ו, ב) "איש כי יפלא לנדור נדר נזיר להזיר לה". מפרש האבן עזרא "כי יפלא" - שעשה דבר פלא, דבר היוצא מן הכלל שלא כדרך העולם. ולכאורה צריכים להבין מהו הפלא בדבר זה? ונראה, שכל שפועל בניגוד להליכי הרוח ונמנע ממה שהעולם נוהגים ופועלים לפי רצונותיהם, ויודע לעצור ולנצור בעד עצמו נקרא פלא. כן מאחר ולצערנו מכת מדינה להצטייד בפלא-פון, ודיבורי סרק באמצע הלימוד וכו', והוא שוחה נגד הורם והופך את הפלא-פון "לפלא", נקרא בתואר קדוש ומופלא.

הנני לברך את ידידי המחבר שליט"א, שימשיך בהתמדתו וזיכוי הרבים שאכן פועל. ויעלה עוד במעלות התורה והיראה, ויצא שמו בשם הגדולים אשר בארץ להגדיל תורה ולהאדירה, תוך נחת ושלוה וכל טוב סלה, ומברכו מקרב לב.

בכבוד ובברכה

יקר שהדותא מאחי הגדול דיתיב בתוונא דליכא, רב רחומאי, ארי דבי עלאי, ארי במסתרים, דולה ומשקה מתורת האר", מוכה הרבים, הרה"ג רבי בניהו יששכר שמואל' שליט"א מראשי ישיבת המקובלים "נהר שלום" ירושלים ת"ו, וראש ישיבת המיש"ר בת ים, מחבר הספרים "רחובות הנהר", ועוד.

יקר שהדותא

בנה נכבד היום, כי תמלא הארץ לדעת את כבוד ה', כמים יכסו על ים, זמרו כבוד שמו, שימו כבוד תהלתו, הבו לה' כבוד שמו, השתחוו לה' בהדרת קודש, הבו לה' כבוד ועוז, הבו לה' כבוד שמו, שאו מנחה וכאו לחצרותיו, יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה זרח בחשך אור לישרים, בהגלות נגלות, אור יקרות, האי ספרא רבא לאורייתא ספר "קדושת בהבנ"ם ובהמ"ד", וספר "שמירת כבוד הספרים", מעשה ידי אומן, נטע נאמן, צנצנת המן, רב אחאי גאון, אוצר יראה וחכמה, כבוד הרב הגדול כמוה"ר מאיר דוד שמואל' שליט"א, בן יכבד אב, כבוד רבי אבא הרב החסיד המקובל ראש עדת המכוונים, מו"ר כה"ר שלום שמואל' שליט"א.

דבר בו נכבדות בכבוד הספרים ומעלתם, וכבוד בית ה' וחצרותיו, לפאר מקום מקדשי, ובהיכלו כולו אומר כבוד, לשמור על מקום מקדש מעט, אשר עדות היא לכל באי עולם, כי שכינה שרויה בישראל, ומאן דמשתעי ח"ו בבי כנישתא במילין דחול, אחוי פרודא, ווי ליה דגרע מהימנותא, ווי ליה דלית ליה חולקא באלהא דישראל, דאחוי דהא לית ליה אלהא ולא אשתכח תמן, כמאמר רשב"י זיע"א בספר הוזה"ק ח"ב דף קל"א.

ראשית חכמה יראת ה', ולפני כבוד ענוה, כי מכבדי אכבד, הוא הרב המחבר שליט"א, יתברך בכל מילי דמיטב, ברוחניות וגשמיות הוא ובניו ביתו לאורך ימים טובים, וישירו בדרכי ה', כי גדול כבוד ה', ונגלה כבוד ה' על הר ציון, וראו כל בשר את ישועת אלקיננו. בזכות שמירת כבוד התורה וכתבי הקודש, ובזכות אלו יושיע ה' את עמו, ויבנה מקדש ואריאל, ובא לציון גואל אכי"ר.

בְּקֵדִישׁ זְנֵעָרִיץ

באהבה וביראה את זכרם הקדוש והטהור של הוד כבוד רבותינו הגדולים
קדושי עליון גאוני התורה והענוה עמודי ההוראה והתפילה.

רבנו יעקב ישראל קנייבסקי זצוק"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו יצחק ישראל זוים זצוק"ל
ראב"ד העדה החרדית
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו שלמה ולמן אויערבאך זצוק"ל
ראש ישיבת קול תורה
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו ששון מזרחי זצוק"ל
בעמח"ס באתי לגני
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו עזרא עטייה זצוק"ל
ראש ישיבת פורת יוסף
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו דוד ציון לניאדו זצוק"ל
בעמח"ס לקדושים אשר בארץ
ת.נ.צ.ב.ה.

* *

רבנו מרדכי שרעבי זצוק"ל
ראש ישיבת "נהר שלום" מקובלים ירושלים
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו ישראל אבוחצירה זצוק"ל
המכונה "הבבא סאלי"
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו מאיר אבוחצירה זצוק"ל
בנו של "הבבא סאלי"
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו יהודה יהושע צדקה זצוק"ל
ראש ישיבת פורת יוסף
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו בן ציון אבא שאול זצוק"ל
ראש ישיבת פורת יוסף
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

רבנו יוסף משה עדס זצוק"ל
ר"מ ישיבת פורת יוסף
ת.נ.צ.ב.ה.

* * *

ר' מ' שניאליס יז הירו כזוהר הרקיע
נר זכרון
ומצדיקי הרבים במובנים לעולם ועד

לע"נ

מורנו ורבנו, עמרת ראשנו, מאיר דרבנו,
המנורה המהורה, ראש ועמרת, זקן המקובלים,
המלומד בניסים, רב פעלים לתורה ולתעודה,
המקובל האלקי, הנאון האדיר בפשט ובקבלה,

הרב **מרדכי שרעבי** זצוק"ל

עלה במערה השמימה ב' כמר חשון התשד"ם
ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ

אשת מו"ר, אשת חבר כחבר, הרבנית הרגולה,
רבת החסד והמעשים,
מרת **לאה שרעבי** ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

איר זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

נר זכרון

לע"נ מורנו ורבנו ונשיא עדתנו,
המורה הדגול, תלמיד חכם מובהק ובר-אוריין

הרב **מאיר רפאל** זיע"א

המייסד את בתי הכנסת ובית המדרש לעדת יהודי יזר
ברחוב אדוניתו הכהן 26, שכונת הבוכרים, עיה"ק ירושלים.

ולע"נ

אחותי היקרה, הנערה הצנועה

עמליה ז"ל

בת מו"א ר' שלום שמואלי יצ"ו
שהלכה לעולמה בקי"ש, ביום כ"ה לחדש אדר.
ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ סב אבי הרב המקובל

ר' שמואל בן דוד זיע"א

לע"נ סב אבי ר' יששכר בן שאול זצ"ל

לע"נ ר' חזקיה בן רפאל זצ"ל

לע"נ ר' חיים צבי בן חזקיה זצ"ל

לע"נ בעל דודתי ר' שמעון בן חזקיה זצ"ל

זֵכְרוֹן עוֹלָם בְּהִיכָל ה'
נר זכרון

לע"נ הסבא היקר ורב פעלים,
הנהנה מנייע בפיו,

ר' שמואל בן יששכר (יודי) שמואלי זצ"ל
משכים ומעריב לבתי כנסיות ובתי מדרשות,
בוני ביתו בירושלים עיה"ק, ונבחר לגזבר העדה
היודית, ומבוני כהכנ"ס היודים רח' אדוניהו הכהן 26.
נלב"ע ביום הכיפורים התשנ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

ולע"נ הסבתא היקרה הצדקת והצנועה
שומרת פיה ולשונה רודפת צדקה וחסד,

רחל שמואלי (יודי) בת לאה ז"ל
נלב"ע ד' כסליו תשמ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

זכרון עולם בהיכל ה'
נר זכרון

לע"נ הסבא היקר איש החסד,
משכים ומעריב לבתי כנסיות ובתי מדרשות,

ה' נחמיה בן עזרא מזרחי זצ"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

ולע"נ הסבתא היקרה הצדקת והצנועה
רודפת צדקה וחסד

מזל בת שרה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

❖ הקדמה ❖

אודה ה' מאוד כפי ובתוך רבים אהללנו, על אשר שם חלקי מיושבי בהמ"ה, לשקוד על דלתות תורתנו הקדושה אשר היא חיינו ואורך ימינו.

ספרים אלו עלה במחשבתי לכותבם, מאחר ואנו נמצאים בתקופה שבה עם ישראל עובר הרבה צרות, ופיוגועי תופת, ואנשים רבים נהרגים במיתות משונות, ולכן נגע דבר זה לליבי, ואמרתי לעצמי שמכות אלו שנוחתות עלינו משמים הם דיבורים מהקב"ה כדי שנחזור בתשובה.

ומאחר שמחוסר ידיעה אנשים מדברים באמצע התפילה, וכן באמצע לימוד התורה, ובפרט בעידן זה שהתרכו הטלפונים הסלולרים כפטריות אחר הגשם, ומבלי שימת לב אנשים לא מנתקים אותם עם כניסתם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ומתקשרים אליהם, ועם קול התורה והתפילה נשמעים צלילי הטלפונים הסלולרים, והדבר מפריע למהלך התפילה. וכן זה גורם לאותם אלו שלומדים, להביט לעבר אותו אדם שצילצלו אליו, וכתוצאה מכך נהיה ביטול תורה של רבים, ונהרס הריכוז בלימוד, וכך הדבר הוזר ונשנה כמה פעמים ביום, ותורה מה תהא עליה. וכמוכן שזו אינה הדרך שבה גדלו וצמחו גדולי התורה, ללמוד פסקי פסקי. וידוע מה שכתב החזו"א שללמוד שעה ולהפסיק שעה אחת, הוא קיום התוהו. האפס והעדר. הרי זה כזרע ושולח עליהם מים לסוחפן. עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק. הלימוד התמידי הוא סוד הקדושה. וזה שעושה תורתו קרעים קרעים, אסף את הרוח. ומן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות התמדת הלימוד. ולהתפלל על זה תמיד.

הקדמה

ואם על רבי יונתן בן עוזיאל אמרו שכל עוף הפורח מעליו נשרף, היום אפשר לומר שכל צילצול מלפון סלולרי שורף את הלימוד. והגאון הסטייפלר זצוק"ל אמר, שאם לומדים ברציפות אפשר לצאת ת"ח, אבל אם לומדים ומפסיקים כלום לא יצא מזה.

כמו כן, ישנם אנשים שמתקשרים מתוך הבית כנסת ומתוך הבית מדרש, וישנם מיעוט שאף רואים את החדשות הכתובות שכמלפונים הסלולרים. כמו כן ישנה בעיה על בעצם הדיבור בבית הכנסת ובבית המדרש אפילו שלא בשעת התפילה ובשעת לימוד התורה.

זאת ועוד, שישנם מקומות שלא מחזירים את הספרים ואת הסידורים למקומם, ובמקום שהמקום יראה בית הכנסת ובית המדרש, המקום נראה כמו מחסן ספרים. ואף ישנם ספרים שמונחים כביוון ובצורה שאף יכולים ליפול. ומשום מה ההלכות של שמירת כבוד הספרים נהפכו לכביכול לגדר של מת מצות. וזה מבלי לדבר על הבעיה של שמירת הנקיון והסדר, עד כדי כך שלפעמים הסלון שבבית יותר יפה ומסודר ונקי מאשר בית כנסת ובית המדרש. ודבר זה גורם לחילול ה'.

ומאחר שדברים אלו עומדים ברומו של עולם, וכמו שידוע שבגזירות ת"ח-ת"כ נהרגו מאות אלפי יהודים במיתות משונות ואכזריות שלא שמעתם אוזן, ובעל התוספות יו"ט עשה שאלת חלום על מה חורי האף הגדול? והשיבו לו משמים, שכל זה בעבור שמזלזלים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ומדברים באמצע התפילה. וידוע שהאדמו"ר מגור זצוק"ל בעל האמרי-אמת אמר, שהשואה פסחה על יהדות ספרד בגלל שהיו שומרים על כבודם של בתי הכנסת ובתי המדרש, ולא היו שחים באמצע התפילה. ומסופר, שבאמצע השואה התגלתה אשה אחת לקבוצה של יהודים שהיו ליד תחנת הרכבת ואמרה: יהודים, אתם יודעים למה אתם סובלים? בגלל שאתם מדברים באמצע התפילה, ומסדרים את כל עסקיכם בבית הכנסת ובבית המדרש, ומיד נעלמה.

הקדמה

ולב מי לא יחרד בקוראו את דברי הזוהר הקדוש (תרומה קל"א) שמי שמדבר בבית הכנסת בדיבורי חול, "אין לו חלק באלקי ישראל". ועוד הובא שם (שלח לך קס"ב), שכל מי שמפסיק באמצע לימודו יפסיקו את חייו, באותו עולם.

ובתב הגאון הגדול רבי חיים פאלאג'י זצוק"ל בספרו תוכחת חיים (פרשת תרומה), שמי שנוהר שלא לדבר בבית הכנסת ובבית המדרש-יראה זרע, יאריך ימים, וחפץ ה' בידו יצלה, ולא ימות לשחת, ולא יחסר לחמו, ולאחר אריכות ימים תנוח נפשו לבטח, ולא יתרכבו עצמותיו. חוץ מאשר שזוכה שהקב"ה שומע את תפלתו.

כמו כן ידוע על גדולי ישראל ששמרו הרבה על כבוד הספרים, והיו נוהרים להחזירם למקומם, ואף היו מחזירים ספרים של אנשים אחרים. ומסופר, שבספר התשב"ץ לא שלטו התולעים מעולם, מאחר שהיה מקפיד מאוד על כבוד הספרים. וכן מסופר על זוג אחד שבאו לגאון הסמייפלר זצוק"ל בגלל שהעובר היה מונח הפוך, ואמר להם שיבדקו בספרים שבביתם אם חלק מהספרים אינם מונחים הפוך, וכשבדקו ראו שהיו חלק מהספרים הפוכים, וכשסידרו אותם התהפך העובר, ונמנע מאותה האשה לעבור ניתוח. וכהנה רבות.

וכאן המקום להודות לקב"ה על החסדים שעשה ושעושה עמנו, ובפרט השנה הנוכחית שהיינו צריכים חסד מיוחד מאתו יתברך, ועזר לנו ונחלצנו מאותה בעיה, וחשכתי בליבי שאני חייב להודות לקב"ה, ואמרתי בליבי שהוצאת הספר הזה תהיה גם הודאה לקב"ה.

וכן אודה לאכסניה של תורה, כולל ערב "לשם שמים", שבה זכיתי לחבר את רוב החיבור הנוכחי, ולפטרונה שעושה רבות להגדיל תורה ולהאדירה רבי יצחק כהן שליט"א, וכן לראש הכולל הרה"ג רבי שאול חיים שליט"א.

הקדמה

ובן אודה לאכסניה של תורה אשר בצילה אני חוסה במשך היום, כולל "היכל עזרא", על שם הגאון הגדול רבי עזרא עטייה זצוק"ל, בראשות הרה"ג אב"ד מקודש רבי דוד עטייה שליט"א, שהקב"ה יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, הוא ונוות ביתו, ומשפחתו הנעימה, בכריאות איתנה ונהורא מעליא, אכ"ר. וכן לראש הכולל הרה"ג רבי משה לוי שליט"א, שהקב"ה ימלא משאלות לבו לטובה ברוב נחת ושלוה אכ"ר.

ובזמן כן ברכה מיוחדת לאכסניה של תורה שזכיתי להסתופף בצילה למעלה מעשר שנים, הכולל החשוב "דרכי דוד", ע"ש הרה"צ רבי דוד לניאדו זצוק"ל, ברשות מו"ר ועט"ר הרה"ג רבי שמואל פנחסי שליט"א, שהקב"ה ימלא כל משאלות לבו לטובה מתוך נחת ושלוה, לו ולנוות ביתו ולבניו הקרים, אכ"ר.

ובזמן כן ברכה מיוחדת לכל אלו שעזרו וסייעו בהוצאת הספר, הן ברוח הן בגשם, הן בעיצה הן בתבונה. שהקב"ה ישלם שכרם ויהיה בעורם, ויתן להם כהנה וכהנה להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך נחת ושלוה, ויזכו לראות נחת מכל צאצאיהם אכ"ר.

וברבת יהא שלמא רבא מן שמיא, חיים ושבע וכריאות איתנה, למור אבי ה' המקובל רבי שלום שמואלי שליט"א, ראש ישיבת "נהר שלום", שהקב"ה יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, וכן למרת אמי הרבנית היקרה והחשובה, שהקב"ה יזכה אותם לראות נחת מכל צאצאיהם ברוחניות ובגשמיות, ויומשך עליהם ועל כל הנלוים אליהם, ועל כל ישראל אחינו, חינא וחיסדא וחיי אריכי ומוזוני רויחי ורחמיה מן קודמיה, ויפרקנם מכל עקתין בישין דיתון לעלמא, עדי ובא לציון גואל אכ"ר.

בזמן כן ברכתי שלוחה לחמי היקר, נעים הליכות, ה"ה עובדיה שמייתא שליט"א, ולחמותי הצדקת והצנועה, ולבניהם הרבנים החשובים ידידי וחביבי רחמי דנפשא, שהקב"ה ימלא כל משאלות לבם לטובה בכריאות גופא ונהורא מעליא, ושיזכו לראות נחת מכל צאצאיהם, אכ"ר.

הקדמה

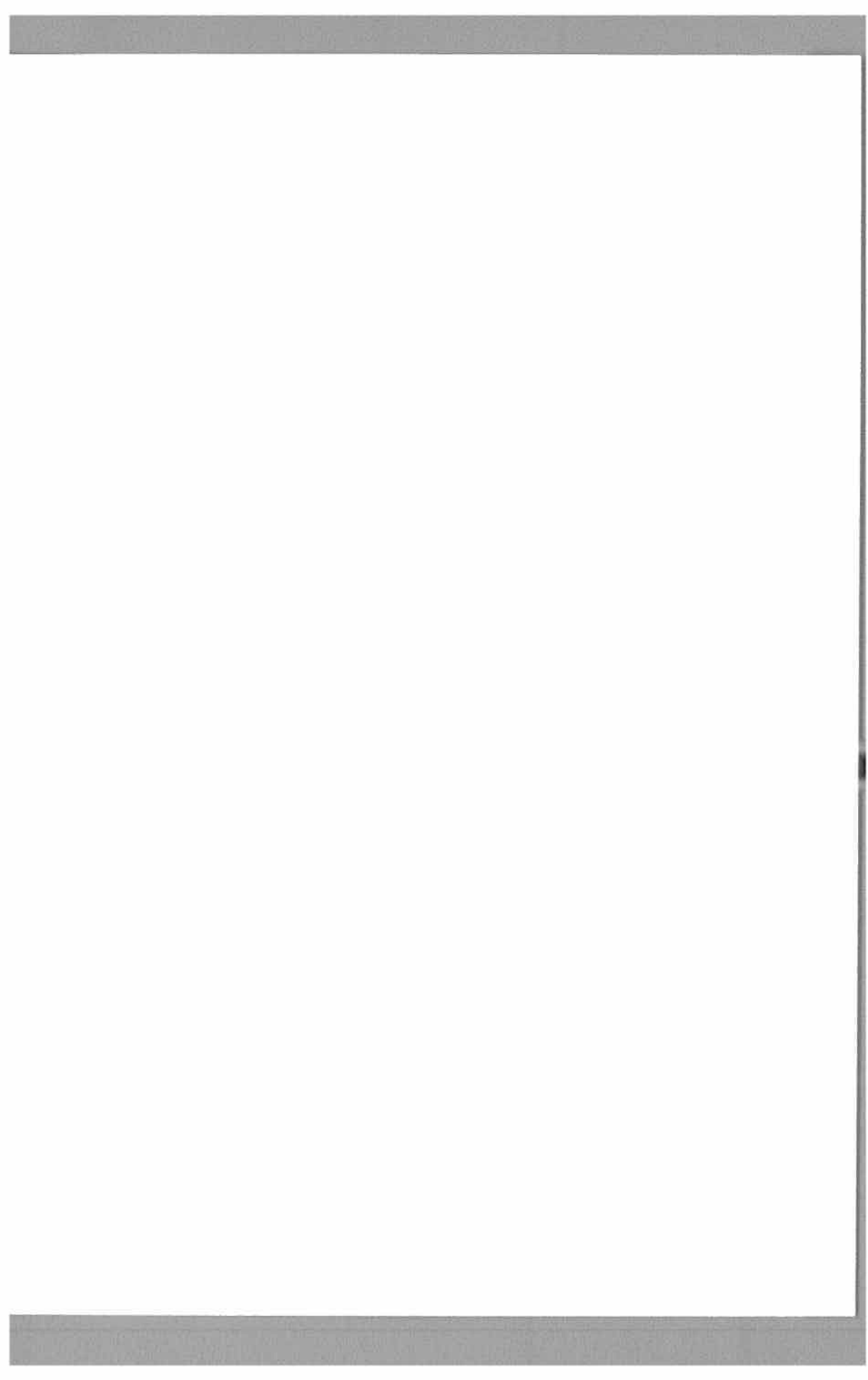
ולא אחשוך את פי מלברך את אחי היקרים, הלא הם תרי צנתרי דדהבא, אחי היקר רב פעלים לתורה ולתעודה ה"ה שמואל שמואלי שליט"א, אשר מחזיק את כולל הצות אצל מו"א, ועוד כוללים אחרים. וכן את אחי היקר הרה"ג והמקובל מוכה הרבים, רבי בניהו יששכר שמואלי שליט"א, מראשי ישיבת נהר שלום, וראש ישיבת המיש"ר בת ים. ולכל אחיותי, וגיסי הרבנים החשובים והחביבים, רחימאי דנפשא, שהקב"ה ימלא כל משאלות לבם לטובה, ויזכו לראות נחת ושלוה מכל יוצאי חלציהם מתוך בריאות עושר ואושר ושלוה ונחת אכי"ר.

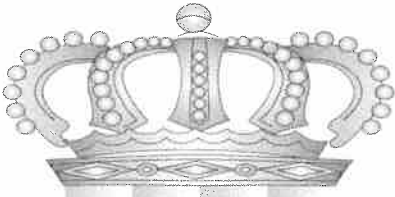
ובמו כן אקבע ברכה לדודים ולדודות היקרים והחשובים, אתה ה' תשמרם וכצינה רצון תעמרם, מתוך בריאות ונחת ושלוה, ואריכות ימים ושנים, ושנים ורעננים, בטוב ובנעימים, עדי ובא לציון גואל אכי"ר.

ואחרון חביב, ברכה שלוחה לרעייתי היקרה, אשר היא לי לעזר ואחיסמך, שנושאת בעול הבית וחיוך הילדים, למטרה אחת ויחידה שאתעלה מעלה מעלה בתורה ובמידות, ובעזרתה ובתמיכתה זכיתי גם לכתוב את הספרים הנוכחים, שהקב"ה יזכנו לראות נחת מכל יוצאי חלצינו ברוחניות ובגשמיות מתוך בריאות ושלוה אכי"ר.

וראיתי שהגאון הגדול הרי"ח הטוב רבי יוסף חיים זצוק"ל, כתב בפתח ספרו, שהרי הוא מבטל כל מחשבה שאינה לרצון הקב"ה, וכך גם אני הקטן אומר, שאם עלתה בליבי איזו מחשבה שאינה לרצון לפני הקב"ה בהוצאת ספרים אלו, הרי היא בטלה ומבוטלת. ולסיום אני נושא תפילה לקב"ה, שיקום את השכינה מעפרא, ויבנה לנו את בית מקדשנו ותפארתנו, ויבטל מעם ישראל כל מיני גזירות קשות ורעות, ויביא לנו את משיח צדקנו אכי"ר.

החותם לכבוד התורה ולומדיה
מאיר דוד שמואלי

חזקת

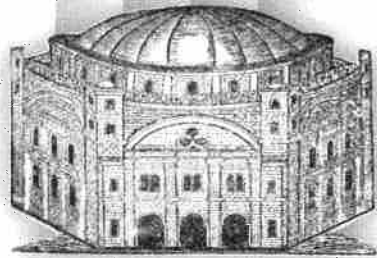
ה' ל' ע' ו' י' מ'

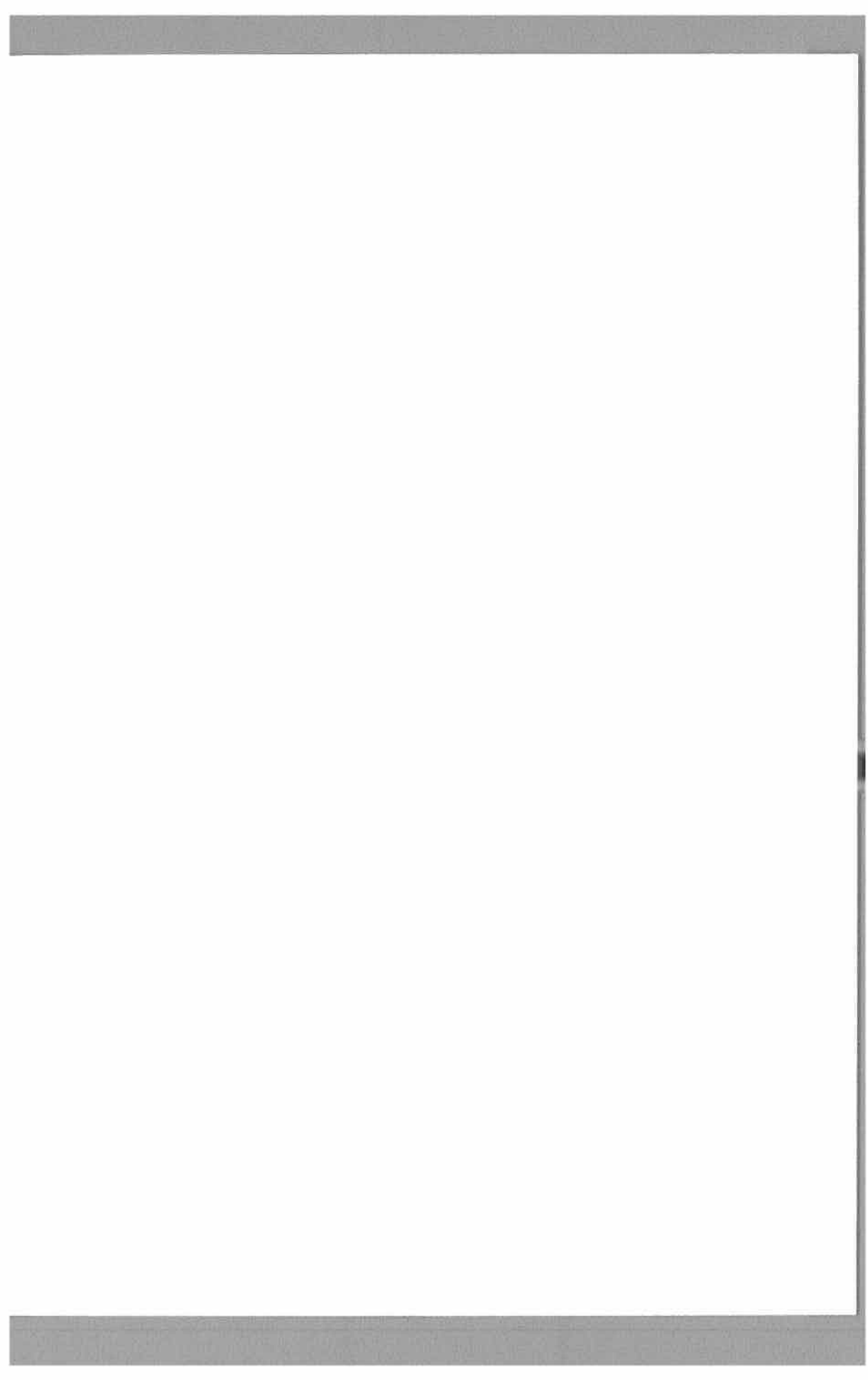
ל' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט'

י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

כ' כ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט

ל' ל"א ל"ב ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז ל"ח ל"ט

פרק א'

י'שמחו ה'לומדים ו'יגילו ה'שותקים. עדים אנו לתקופה מיוחדת בעם ישראל, מצד אחד "כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", חושך וערפל רוחניים, ומצד שני "ועליך יזרח ה'", אור רוחני שבוקע ומתמר ועולה, ומאיר את חשכת ואפילת הגלות. זכינו אנו לזמן שהתרבו תלמודי התורה, ישיבות קטנות וגדולות, כוללים רבים, בתי כנסיות ובתי מדרשות שבהם לומדים וכן מוסרים שיעורי תורה לכל רובדי העם, ואולי לא היתה תקופה כזו בארץ ישראל מזמן חורבן הבית.

בזמנינו אנו, ישנם בחורים וכן אברכים ועוד שזוכים שהתקיים בהם הפסוק: "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי", וזכו להיות שתולים בבית ה'. ישנם כאלו שזכו להיות בבתי כנסיות ובתי מדרשות קרוב לשש עשרה שעות, וישנם שנמצאים כעשר שעות, וישנם פחות מזה, ואחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים.

בנדאי שזה היעוד הכי גדול, והמתנה והזכיה הכי גדולות לאדם עלי אדמות, לזכות ולשבת בבית ה' להגות בתורה, ולהכנס ולצלול בים הגדול, ים התלמוד ושבילי ההלכה ואור המוסר, כמו שאמרו: ותלמוד תורה כנגד כולם, ויקרה היא מפנינים, וכל חפצך לא ישוו בה, וכהנה רבות.

אולם, אותה מתנה גדולה ועצומה שזכה לה אותו אדם לשבת שעות על גבי שעות בבית מקדש מעט, יכולה לשמש לאותו אדם לעבירה חמורה מאוד, ולפום גמלא שיחנא. והיא, אם אדם יושב ולומד, ומאידיך לא בוחל מידי פעם לדבר על ענייני היום ומאורעות התקופה, ומפסיק מידי פעם באמצע לימודו, או שמטה אוזן קשבת לשמוע את הנאמר מפי חבירו לישיבה,

במקום ששכרו יהיה הכי גדול בעולם כראוי לבן תורה שיושב ולומד ועוסק בדבר הכי נעלה שבבריאה, יהיה ח"ו עונשו הכי חמור שיכול להיות, וכמו שאמרו: וכיטול תורה כנגד כולם.

ובעצם, כל מה שרציתי לכתוב ולשוחח, זה על אחד מהדברים שהכי כואבים לי אני הקטן בימי חלדי עלי אדמות, במציאות הזו שאני רואה יום ביומו את מכת הדב"ר, דהיינו הדיבורים בבתי מדרשות ובתי כנסיות. אולם פשוט לי כביעתא בכותחא, שכל המצב האיום שאנו נמצאים בו בנושא של הדיבורים בבתי מדרשות ובבתי כנסיות, אינם נובעים ח"ו מחוסר איכפתיות, אלא רק מחוסר ידיעה, ובטוחני שאם אנשים היו יודעים ומשננים את חומרת הדבר, היו נרתעים מהדיבורים בבתי מדרשות ובבתי כנסיות כבורח מהנחש, וגם מפני האש, וכסולד מהדבר הכי מאוס.

ובעודני מליא, זכיתי להתפלל כמעט בקביעות במשך שנים מרובות אחרי בואי מהת"ת, אצל הרב הגאון והחסיד משיירי כנסת הגדולה זקן המקובלים רבי מרדכי שרעבי זצוק"ל, ואחד מהדברים שנחרטו בליבי זה הנושא של דיבורים בבהמ"ד. שבכל יום ויום היה הרב מוסר שיעור במשך כמה שעות, וכן התפילות היו עורכות כמה שעות, והאווירה הכללית היתה הלימוד והתפילה ללא דיבורים בבהמ"ד, ועד כדי כך שבשעת חזרת הש"ץ היה הרב מקפיד שאפילו לא יסתובבו עם קופה לאסוף צדקה, כדי שכל הריכוז ינתן אך ורק לברכות שהיה החזן אומר, והמצב היה שהיית מרגיש רגיעות ושקט מלבד קולו של החזן. וכן בשיעור, היו שומעים את המגיד שיעור ואת הרב שמסביר ועונה לשאלות. ולא לחינם זכה הרב שתפילתו היתה רצויה בשמים, ובקשותיו היו מתקבלות.

כמו בן סיפר לי אחד הרבנים החשובים בירושלים קרתא דשופריא, שאמר לו חמיו הלא הוא חסידא קדישא ופרישא הרה"ג המקובל רבי סלמאן מוצפי זצוק"ל, שישנו זקן אחד שמתפלל עמהם בבהכנ"ס אוהל רחל, ואינו מדבר בבית הכנסת דברים בטלים, אלא יושב ומתפלל את תפילתו, וצריך

ללמוד ממנו איך לא לדבר בבהמ"ס ובהמ"ד דברים בטלים, אלא לשבת באימה וביראה מפחד ה' ומהדר גאונו השוכנים בבהמ"ס ובהמ"ד. ודברים אלו שאמר לו חמוי, נחרטו בליבו אע"פ שעברו למעלה מעשרים שנה ואמר לי הרב הנ"ל, שאותו זקן זהו סבי שהיה מתפלל עם הרה"ג המקובל רבי סלמאן מוצפי זצוק"ל. ובאמת, זכיתי להיות הרבה עם סבי, ולראות כמו עיני את היראה מבית הכנסת, ואת השתיקה המופלאה, דברים אלו בעצם היו מאופיינים הרבה אצל הדור הקודם. ואנו, בני הדור הנוכחי, צריכים להמשיך ולאמץ אלינו את אותה הדרך ואותה השושלת, ולהוסיף עוד נדבך, ועוד אבן יקרה באותה מחרוזת נפלאה.

מהי הזכות ששמרה על חלק מעם ישראל שלא הגיעה אליהם השואה

ושמעתי מיהודי אחד שאמר לי בשם האדמו"ר מגור זצוק"ל בעל האמרי אמת, שהיה אומר שהסיבה שלא היתה השואה אצל ארצות המזרח, מאחר והיו שומרים על כבוד בתי כנסיות ובתי מדרשות, ולא היו שחים שם בדברים בטלים, והיא הזכות ששמרה והגינה עליהם. וכמה דברים אלו מחייבים וצריכים לעורר הרבה, ולהרתיע על המספחת שהתפשטה בדורינו שהם הדיבורים בבהמ"ס ובהמ"ד. ואח"כ ראיתי שכ"כ בספר נוטרי אמן (דף רט"ז), בשם ספר לשכנו תדרשו.

כתב בספר נוטרי אמן (דף פ"ה ודף רט"ז), שמודעה נדירה בתוכנה התפרסמה בבתי כנסיות בשנת תשל"ה, ובה מסופר מעשה נורא מתקופת השואה. המודעה התפרסמה על ידי אחד מניצולי התופת אשר הזה בעיניו את הדבר, וז"ל: בימי השואה בחורף תש"ד, כשהייתי ביחד עם חבורת אנשים ליד תחנת הרכבת בעיירה ראחוב, נגשה אלינו אשה אחת ואמרה לנו: יהודים, אתם יודעים למה אתם סובלים כל כך הרבה? מפני שאתם מדברים שיחת חולין באמצע התפילה, ואתם מסדרים כל עסקיכם בבית

הכנסת! עד כאן היו דבריה, ובתוך שניות ספורות נעלמה, ואף אחד מאתנו לא ידע מי היא ומאין היא באה ולהיכן הלכה. התמתי שמי במוצש"ק פרשת וישב כ"ד כסליו שנת תשל"ה, יהודה גויזן רח' ברסלב 19 בני ברק. וכתב בקונטרס ולא תחללו את שם קודשי, כי הרב הגאון מהר"מ שטערן שליט"א אב"ד דעברעצין, אמר שסיפור זה אמיתי.

והובא בספר כבוד בית ה' (דף רכ"ה), שסיפר איש אחד מאנטווערפן יצ"ו, כי זכור לו בילדותו שהיה באשכנז איזה בהכנ"ם שנהגו בו מורא מקדש ביראה גדולה, ולא דיברו שם כלל וכלל, וכשהיה נקלע לשם אדם זר והיה מדבר בתפילה היה נוגש אליו השמש עם פתק בידו שהיה כתוב בו: "בבהכנ"ם זה לא מדברים בשעת התפילה", ואם היה אותו אדם ממשיך לדבר היה מגיע אליו השמש ואוחזו בערפו ומוציאו החוצה, וסיפר האיש הנ"ל, שבהכנ"ם זה לא נחרב בשואה, ולא היה לגרמנים שום שליטה עליו, ונשארו שם כל הספרי קודש ותשמישי קדושה במקומם ללא כל נזק.

ועתה נתבונן, הלא באוזנינו שמענו ובודאי שחלקינו אף ראו תמונות או הסרמות מאותם מעשי הזוועה האכזריים ביותר שאפשר לחשוב עלי אדמות שנעשו לאותם כשש מליון יהודים קדושים, שבהם היו בערך כשני מליון ילדים, ובהם זקנים ונשים ואנשים חולים, וכמעט בלי יוצא מהכלל כולם נהרגו במיתות משונות ואכזריות. הורים בפני ילדיהם, וילדים בפני הוריהם, וקול בכיותם ודמעותם וזעקותם לפני יוצר כל, לא התקבלו באותה העת כדי להנצל. ואע"פ שהיו ביניהם צדיקים וחסידים וקדושי עליון, בכל זאת הם נהרגו בצורה מזועזעת ביותר. ולמה? בגלל דיבורים בבכנ"ם ובתי מדרשות [לפי אותה עדות המפורסמת הנ"ל]. **וא"כ**, למה אינינו לומדים מוסר ממה שקרה להם, ולמה אינינו נרתעים, וליבנו אטום באשר אנו רואים את המצב הנוראי שאנו נמצאים בו בקשר לדיבורים בבכהכנ"ם ובבהמ"ד, בזמנינו אנו. **האם יש לנו איזו הבטחה או איזה ביטוח**, שלנו זה לא יקרה, מזה יש לנו שלא היה להם כדי שיגן עליהם, ובכ"ז ניתך עליהם חרון אף ה', והרי אפילו יעקב אבינו עליו השלום, שהקב"ה הבטיח לו ואמר לו: והנה

אנכי עמך ושמרתך, בכ"ז פחד שמא יגרום החטא, האם אנו יותר מיעקב אבינו, ומחמת כן אנו יכולים להשאר אדישים ולהמשיך בדרכנו, או שאנו לא יותר מיעקב אבינו עליו השלום, וגם אנו צריכים לחשוש ולשנות את דרכנו?! **המצב** בזמנינו בנושא הדיבורים, הוא איום וגורא ומעורר חלחלה ופחד, והשאלה הנשאלת: מה יהיה הסוף, ועד מתי?

ולבל יחשוב מאן דהו כאילו אני הקטן מתיימר לתת מוסר או להוכיח מישהו. אלא ידע לו הקורא, שיודע אני בעצמי באמת ובכנות, שאני קטן בשביל להוכיח, אלא שחשבתי לעצמי שגם לעני יש לפעמים מה למכור, ואולי אני יביע בכתב את רחשי לבי ואת הכאב הכנה שמקונן בקרבי, ואולי דברים אלו ימצאו איוז אוזן קשבת, ואוזניים פתוחות, או לב שומע, ויפלו הדברים באותו הלב ויחשוב עליהם, ויראה שהוא לא שם לב, ובאמת הדברים חמורים מאוד מאוד, והוא ישנה כיוונו ויקבל על עצמו לשפר את הנושא הזה, והיה זה שכרי, ויהיה נחת רוח לכוראי. וכאמור לעיל, אני הן לכף זכות שכל הנושא הזה הוא סך הכל חוסר ידיעה וחוסר התבוננות בחומרת הדברים, ולכן אנשים לא נוהרים בזה. וכמו"כ, פשוט שישנם אנשים שנוהרים בנושא זה הרבה, ואף כואב להם, וכמובן שאין אני מתכוין אליהם.

מה אמרו לבעל התיו"ט בחלום

ועיין בקונטרס יון מצולה, ששם תיאר מעט מעור מהצרות שעברו אחינו בית ישראל בגזירות ת"ח-ת"י"ב ושם כתב, שנהרגו מאות אלפים במיתות משונות ואכזריות שלא שמעתם אוזן ולא עלו במחשבה. שחלקם הפשיטו את עורם מעל בשרם ונתנו את בשרם לכלבים. וקצתם קצצו ידיהם ורגליהם, והשליכום על אם הדרך ועברו עליהם בקרונות וסוסים. והיו בוחרים להם מיתות שלא ימותו מהר, אלא שיפרפרו בדמיהם. והרבה קברו בעודם חיים. ושחטו ילדים בחיק אמותם. והרבה ילדים קרעום לקרעים כדגים. ונשים מעוברות הוציאו עובריהם והכניסו חתול חי בתוך בטנם. וקצת

ילדים היו צולים אותם ומחייבים את הוריהם לאוכלם. והיו לוקחים מילדי העבריים ועשו מהם גשרים. ולא היתה מיתה משונה בעולם שלא עשו להם. וכל ד' מיתות ב"ד. וכך היו עושים לכל קהילה וקהילה שהיו מגיעים אליה. ואת הם"ת קרעו לקרעים ועשו מהם שקים, ונעלים לרגליהם, ואת הרצועות של התפילין כרכו מסביב לרגליהם, והשליכו בראש כל חוצות את הבתים של התפילין. ומשאר ספרי הקודש עשו גשרים ברחובותיהם, אשר כל השומע תיצלנה אוזניו משמוע. ובאחד המקומות, מרוב ששחטו שם יהודים, נהפכו [מי הנהר] לצבע אדום, ועשרות אלפי יהודים מתו מרעב ודבר ומגפות ב"מ. ובאחד המקומות, מרוב רעב היו אוכלים בשר אדם, שהיו הותכים אברים וצולים ואוכלים, ואלפי הרוגים אכלום כלבים וחזירים, והתקיים בהם הקללות שבתורה: ובבקר תאמר מי יתן ערב. וגם הפסוק: גם כל חולי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת. וכהנה צרות רעות ורבות. וידוע שאת הרה"ג והקדוש והמקובל רבי שמשון מאסטרופולי, הרגו קוזק עם כל ישיבתו, ע"י שהכניס לו כידון בגוף למטה והוציאו דרך הראש. עכת"ד.

ובתב בקונטרס ש"י למורא (דף כ"ה ובדף ע'), שידוע שהגאון בעל תוספות וי"ט וצוק"ל התענה וביקש רחמים להודיע מה זה ועל מה זה נענשו כלל ישראל בעונשים קשים ומרים כאלו, ונגזרה גזירת חרב ואובדן על רבבות אלפי ישראל? והשיבו לו בחלום, כי הגזירה באה מחמת שמזלזלין בקדושת ביהכנ"ס וביהמ"ד, ומדברים דיבורי חול בביהמ"ד, ועל ידי שדיברו בביהכנ"ס וביהמ"ד פגמו באות וא"ו של "דבור" ונעשה "דבר", ב"מ. וכשנודע לו כל זאת, תיקן התיו"ט לעשות מי שברך למו שאינו מדבר בשעת התפילה. והיה מעורר ומזהיר הרבה את חומר האיסור לאלו שמדברים בביהכנ"ס וביהמ"ד.

עוד כתב שם בקונטרס ש"י למורא (בתוספת נופך), ומעתה נחזי אנן האם עשינו חשבון נפש והתבוננות לדעת מה חורי האף הגדול שיש בימינו, שבכל פינה וזווית שומעים אנחות ויללות על כל מיני מחלות שונות ומשונות [ול"ע יש כמאה אלף איש סובלים מימחלת סרטן, ושמתתי שבכל שנה נוספים כששה עשר אלף, לא תקפ"ן. ובניהם יש אלפי ילדים שסובלים

ממחלה זו, וביניהם ילדים שהם פחות מגיל שנה. וכמה (לא עלינו) יהודים ישנם שסובלים משאר מחלות קשות, ולמעלה מעשרים אלף נהרגו בתאונות דרכים, חוץ מעשרות אלפים פצועים. וכן למעלה מעשרים אלף נהרגו במלחמות ישראל חוץ מעשרות אלפים פצועים. ואין מה לדבר על הצרה הגדולה שהיא השואה הרוחנית שבה אנו נמצאים, ועל מכת הגירושין, והסמים. וכשני מליון עובדים מתו מהפלות. ומה עם מצב ההתבוללות בחו"ל. וישנם בישראל אלפי יתומים ויתומות, ואלפי אלמנות ואלמנים ומשפחות שכולות. מה נאמר ומה נדבר ומה נצטדק. והתקיים בנו מה שאומרים בתחינה בימי שני וחמישי: תמהנו מרעות תשש כוחנו מצרות שחנו עד למאוד שפלנו עד עפרן. הלא כל לב יהודי מאמין מבין ומרגיש, שמהשמים מדברים אתנו בגלוי, ודורשים ומעוררים אותנו. וא"כ, מדוע לא נשכיל לצאת בעקבות רבותינו הקדמונים שהיו תולים כל הצרות והתלאות בקדושת ביהמ"ם וביהמ"ד. נראה ונתבונן, עד היכן הגיע המצב לשפל המדרגה לגבי דיבורים בביהמ"ד, ובפרט דרך הטלפון הסלולרי שעל ידו נהיה קל לדבר בתוך ביהמ"ד עם אנשי ביתו, ועם כל האנשים שאינם בביהמ"ד, וזהו נסיון חדש לדיבורים בביהמ"ד לדורינו החלש.

עוד כתב בקונטרס ש"י למורא (דף כ"ה בתוספת נופך), ואשנה ואשלש כי אין אני ראוי והגון להוכיח אחרים ולא באתי בכאן להיות מוכיח בשער, מאחר והדבר שייך לגדולים וטובים ממני, אך לא יכולתי להתאפק ולשתוק על פירצה נוראה זו, שבשעה שפורצת דליקה ושריפה כל הרואה את האש צועק בכל כוחו לאנשים שנמצאים בתוך הבנין לנזם החוצה, ואין מי שיאמר לו למה אתה צועק, אלא אדרבא גם העוברים והשבים שרואים את גודל הסכנה אף הם נחלצים לצעוק לאנשי הבנין, ואם הם יכולים להגיש עזרה ולהציל גם הם יצטרפו להציל. אף בדורינו אנו, כל אחד צריך להתבונן בחומרת הדברים ולראות את הפירצה שיושנה בדור בנושא זה, ולנסות בכל כוחו בכל מיני דרכים לכבות את הלהבה שפרצה, וכמובן שדבר ראשון שכל אחד יציל את עצמו, ויקבל קבלה שלימה וגמורה שמהיום והלאה לא ידבר בביהמ"ם וביהמ"ד בשום פנים ואופן.

ושמעתי משל נפלא על הנ"ל, שפעם אחת פרצה שריפה, והתקשרו למכבי
אש שיבואו ויכבו את האש. מעבר לקו ענו להם שאינם יכולים
להגיע, מאחר ואין להם מים נקיים לכבות את האש. אמרו להם, הרי גם
במים מלוכלכים אפשר לכבות את האש. הנמשל הוא, שאם ישנו איזה אדם
שאינו מוכיח מחמת שאומר בליבו הרי אני עצמי התלכלכתי בעבירה הזו
של הדיבורים, ועדיין אינני נקי לגמרי מדיבורים בביהמ"ד, וגם מי אני ומה
אני שאוכיח. בכל אופן, בכל סוג של מים אפשר לכבות את השריפה,
ואדרבא אם אדם שותק יכול ה"ו להתפס בעונשם, כמו שכתוב שבזמן
החורבן התחילה הפורענות בצדיקים בגלל שלא מיחו, ובגלל ששכנתו של
רבי אלעזר בן עזריא היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה ולא מיחה בה, נקראת
העבירה על שמו. וכהנה רבות.

פרק ב'

הוכח תוכיח

ובתב בספר תוכחת חיים (להרה"ג רבי חיים פאלאג'י זצוק"ל פרשת תרומה), מלבד שיהיה האדם נזהר שלא לדבר בבית הכנסת, צריך גם להזהיר גדולים על הקטנים שלא ידברו בבית הכנסת, ויענו קדיש וקדושה. ואם רואה אחרים שמדברים, צריך למחות בהם. ואם אינו מוחה בהם, הרי הוא נענש ח"ו כמותם, שהרי כל ישראל ערבים זה לזה, ועל ראשי עם הקודש, הרבנים והחשובים שבעיר, למחות. (ספר מעלת בית הכנסת דף ל"א).

דוגמא אישית

ובתב בקונטרס ש"י למורא (דף כ"ב ובתוספת נופך), אנשים שמדברים בבהכנ"ס ובהמ"ד גורמים לבניהם גם כן לדבר, כי מעשה אבות סימן לבנים, ומה יעשה הבן ולא יחטא. ולפעמים, אותם אנשים גוערים בבניהם שמדברים בבהכנ"ס ובהמ"ד, והבן בליבו מרגיש בסתירה זו, ואינו מקבל את התוכחה, שכלל גדול הוא בחינוך, שעצם התנהגות האב, הוא החינוך הכי גדול לילדים. ואם אדם לא חס על עצמו, בכל זאת יחוס על נפש צאצאיו, ולמה יגרום להם שיצטרכו לסבול מעבירה זו. ולא רק שיענש הוא על עוונותיו, האם כדאי לו גם להענש על מה שאחרים יחטאו. ומי יודע כמה דורות אחריו ידברו בבהכנ"ס ובהמ"ד והוא יצטרך להשאר לנצח בניהם.

הילדים לוקחים דוגמא

כתב בספר טובך יביעו (ח"א דף ש"ב), מאז ייסודה של רמת אלחנן, מבקש הרב מרא דאתרא לבל יעלו ילדים על בימת ארון הקודש, ושלא יהפכו למגרש משחקים. ילדים קטנים, וגם לא כל כך קטנים, ולפעמים גם מבוגרים המעוניינים לקצר את דרכם, חוצים את הבימה ומחללים את קדושת המקום.

אם רוצים באמת ובתמים שילדינו ישמרו על קדושת בית הכנסת ובית המדרש, כדאי להחדיר אל תוך ליבנו את אחד מכללי החינוך היסודיים ביותר: הילדים לוקחים דוגמא מאתנו, וכפי יחסו של האב ושאר המתפללים אל קדושת בית הכנסת, כך ידאגו גם הם לקדושת המקום. אם יתבוננו באביהם ויראו שהוא שומר על עצמו מכל משמר שלא לשוב בדברי חולין בבית הכנסת, גם הם יעשו כך, וחלילה להיפך.

אם המבוגרים "רק" מצחקים ומתלוצצים, מדברים ומפטפטים, זה כבר מספיק להחדיר בילד יחס של זלזול לבית הכנסת, ובעוד שהזלזול של המבוגר מתבטא במה שמתאים לגילו, הרי שהקטן יתרגם את הדברים להשתוללות ליד בימת ארון הקודש.

אין אנו שמים לב שבמו-ידינו אנו מחנכים את יוצאי חלצינו להתנהגות שאיננה הולמת את קדושת ביהכנ"ס. גערות לא תעזורנה, צעקות והכאות לא תועלנה. מה הם אשמים? מדוע שהם ינהגו באיפוק בתוך ביהכנ"ס אם אנחנו לא עושים כך?

ייאמרו הדברים במלוא חומרתם: לא תיעשה בימת ארון הקודש למגרש משחקים! הבה ונשמור כולנו על קדושת בית הכנסת, ואז גם תתקבלנה תפילותינו באהבה וברצון לפני אדון כל.

לאיזה אדם התכווין הזוהר הקדוש שאין לו חלק בה' ובאלוקי ישראל

בזוהר הקדוש (בפרשת תרומה דף קל"א ע"ב) הובא: ומאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחול, ווי ליה דאחוי פרודא. ווי ליה דגרע מהימנותא, ווי ליה דלית ליה חולקא באלהא דישראל, דאחוי דהא לית ליה אלהא, ולא אשתכח תמן, ולית ליה חולקא ביה, ולא דחיל מיניה, ואנהיג קלנא בתקונא עלאה דלעילא. [תרגום דבריו: ומי שמדבר בבית הכנסת בדיבורים של חול, אוי לו שמראה פרוד, אוי לו שגורע האמונה, אוי לו שאין לו חלק [באלוקי] ישראל, שמראה שהוא אין לו אלוקים, ולא נמצא שם, ואין לו חלק בו, ולא מפחד ממנו, ונוהג בזיון בתקון העליון שלמעלה].

ומי שקורא לאט ובנחת, ובסבלנות ובהתבוננות, ובחזרה כמה פעמים את הדברים המועזים והנוקבים את הלב לבית הללו שכתבם הזוהר הקדוש על מי שמדבר בבהכנ"ס, ובפרט במה שכתב שאין לו חלק באלוקי ישראל, בודאי שיפסיק לדבר בבהכנ"ס, שהרי אם אין לו חלק באלוקי ישראל מה שווים לו כל החיים אחרי שאין עזר ה' עמו, ואדם כזה טוב מותו מחייו, והוא כמו גוי, שהגויים אין להם חלק בה'. ואם אין לו חלק באלוקי ישראל, כנראה בפשטות שגם עוה"ב לא יהיה לו, שעוה"ב זה התקרבות לקב"ה. וזו היא הקללה הגדולה שיכולה להיות, כמו שקילל הקב"ה את הנחש שיאכל עפר. ושואלים, אדרבה זו קללה טובה, שבכל מקום שהוא הולך יש עפר, וממילא בכל מקום יש לו אוכל? ומתרצים, שהקללה היא, שאמר לו הקב"ה קח לך אוכל תמיד ותסתלק ממנו, ואל תבקש ממני אוכל, מאחר ואני לא רוצה אתך קשר, וזו היא קללה גדולה שהקב"ה כורת ופוסק את הקשר לעולם בינו לבינו. והוא הדין כאן. רח"ל.

וכתב בספר החשוב קונטרס היחיאלי (להרה"ג רבי יצחק אלפיייה זצוק"ל), ופן יעלה בדעתך שהזוהר הקדוש החמיר שלא לדבר בבהכנ"ס ובהמ"ד זהו דוקא בזמן התפילה, אבל שלא בשעת התפילה מותר לדבר, אינו כן,

מאחר ומבואר בזוהר הקדוש בכמה מקומות, שיש עונש חמור למי שמדבר בבהכנ"ס ובבהמ"ד באיזה זמן שיהיה, וכ"ש בשעת התפילה וקריאת ס"ת. (וחי בהם דף קמ"ד).

ובספר ראשית חכמה (שער הקדושה פי"ד) כתב, ואע"פ שלכאורה מתוך הלשון נראה שאין כל החומרות האלו אמורות אלא בשעת התפילה וכו', מ"מ כיון שבהכנ"ס מקום קדוש, מושב לשכינה, שבכל זמן אסרו חכמינו לחשוב בהם חשבונות (אא"כ הם של מצוה), בודאי שאין לשוח בהם שיחת חולין, או שיחה במילה וכו'.

במה היה נזהר האר"י הקדוש בתכלית הזהירות

כתב בשער הכוונות, ראיתי למורי זכרונו לברכה שהיה נזהר "בתכלית הזהירות" שלא לדבר כלל בבית הכנסת אף "שלא" בשעת התפילה, וכמעט שאפילו בדברי מוסר ותוכחות ותשובה לא היה רוצה לדבר, כדי שלא ימשך מזה איזה דיבור של חול.

הסיבות שבגללן איננו נגאלים

וכתב בזוהר הקדוש בפרשת אחרי מות (דף ע"ה): תאנא, על תלת מלין מתעכבין ישראל בגלותא, על דעבדין קלא בשכינתא בגלותא, ומהדרי אנפיהו מן שכינתא, ועל דמסאבו גרמיהו קמי שכינתא.

וכתב בקונטרס מקדש מעט (דף כ' אות כ"ו), ונמצא שעל ידי שמספרים דברים במלים בני בנישתא וכו' מתעכבין ישראל בגלותא. ע"כ. ולב מי לא יחרד שעל ידי זה שהוא מדבר בבית הכנסת הוא גורם עיכוב הגאולה, ובגלל זה כל יום עם ישראל עוברים צרות שונות ומשונות, וסובלים יסורים קשים, ויש חילול ה' גדול בעולם, בזה שכח הרע שולט בעולם, והשכינה ממשיכה להיות בגלות, ובית המקדש ממשיך להיות חרב. ואדם שמדבר בבית הכנסת מבלי ידיעתו יש לו חלק בזה. כמו כן מבלי

שימת לב אדם שמדבר בבהכנ"ס דיבוריו סותרים את תפילותיו וצפיותיו, והוא חי בסתירה עצמית, שהרי אם נשאל את אותו אדם, האם אתה מצפה לגאולת ישראל והקמת השכינה מעפרא? הוא יענה בצורה חד משמעית: בודאי ובודאי, ואף אני מזכיר כמה פעמים ביום בנוסח התפילה המתוקנת ע"י כנסת הגדולה את גאולת ישראל וישועתם. אבל אינו שם לב שכל יום כשמדבר בבהכנ"ס ובהמ"ד הוא מרחיק מרחק גדול ועצום את גאולת ישראל, והוא סותר את עצמו מיניה וביה. וכל זה כמובן נובע מחוסר ידיעה, אבל אם הוא יתבונן איזה נזק ועיכוב הגאולה הוא גורם על ידי זה, בודאי שיפסיק תיכף ומיד, ויקבל על עצמו מכאן ולהבא לא לדבר ולשוחח בבהכנ"ס ובהמ"ד, מלבד בדברי תורה תפילה ומוסר.

מדוע היה יוצא בעל הכף החיים לפני סיום אמירת עלינו לשבח

ושמעתי, שהגאון והמקובל הגדול חסידא קדישא ופרישא רבי יעקב חיים סופר זצוק"ל, בעל הספרים החשובים כף החיים ועוד, היה יוצא מבהכנ"ס בתחילת אמירת עלינו לשבח ולא היה ממתין עד שהחזן יסיים, וכל זה מחשש שמא יגש אליו אחד המתפללים וידבר אתו ויצטרך לענות לו ולדבר בבהכנ"ס, וח"ו יגרום עיכוב הגאולה וקלנא בשכינתא. כל כך היה לו פחד ותלחלה לדבר בבהכנ"ס ובהמ"ד. ומכאן נלמד אנו השוהים בבהכנ"ס ובהמ"ד, להזהר שלא לדבר בהם מלבד בדברי תורה.

מדוע זכו בעל המשנה ברורה וכף החיים שספריהם יתפשטו במשך הדורות

הגאון הגדול ראש ישיבת פורת יוסף רבי יהודה יהושע צדקה זצוק"ל, כשהיה מידי פעם מדבר על כח הדיבור, וחומרת דיבורים האסורים, היה אומר שהטעם שזכו בעל המשנה ברורה וכף החיים שספריהם יתפשטו

בעולם, והרבה מלומדי התורה ירכשו וילמדו בספריהם, זה מחמת שלשני הגאונים הנ"ל היה מכנה משותף, שהיו נוהרים בלשונם ושומרים על כח הדיבור, בזה שלא היו מדברים דיבורים אסורים בכל צד ואופן שהוא, ובתמורה לזה העניק להם הקב"ה מתנה נפלאה שספריהם יתפשטו בעולם.

הגערה שעשתה רושם עז על התלמיד

סיפר לי אחד מתלמידי הגאון הנ"ל שפעם בעודו לומד בבהמ"ד ניגשו אליו שני תלמידים ודיברו עמו. הרב שהיה יושב בקרבת מקום, גער בהם בקול, והקפיד מאוד על זה שהם דיברו בבהמ"ד. דבר זה עשה רושם גדול על התלמיד, עד כדי כך שאע"פ שעברו כעשר שנים עדיין הוא נזכר באותה גערה, וכיום אותו תלמיד משתתף בחברת תענית דיבור במשך כל היום בתוך הבהמ"ד.

במה צריכים להזהר אף חלק מהתלמידי חכמים

וכתב הגאון הנ"ל (בספרו קול יהודה עמוד קכ"ד), נאמר: את ה' אלהיך תירא, והובא במסכת פסחים (דף כ"ב ע"ב) לרבות תלמידי חכמים. נראה לומר בדרך רמז, לרבות תלמידי חכמים, שגם הם צריכים לקיים: את ה' אלהיך תירא, כי דרך תלמידי חכמים הנמצאים בבית המדרש כל היום, קל להם לאהוב את ה', באשר הם מרגישים בלימודם את הקדושה והטהרה, ומגיעים למידת אהבה עד כלות הנפש, אבל ישנם כאלה שלמידת אהבה מגיעים, אבל למידת יראה עדיין רחוקים, היות שהם נמצאים כל היום בבית המדרש, ולומדים תורה יומם ולילה, מרגישים את עצמם כבן מלך האוהב את אביו אבל לא ירא כל כך כמו אחרים, וחסר שם מידת היראה. ולכן אמר כאן, לרבות תלמידי חכמים, שגם הם צריכים להגיע בזה למידת היראה. **שלא לדבר בבית המדרש, על אחת כמה וכמה להזהר מדברים בטלים ומלשון הרע וכיוצא.** (ספר מעלת בית הכנסת דף ל"ט).

מאמר המסילת ישרים

כתב המסילת ישרים (בפרק י"ט), ובכלל זה כמו כן כיבוד בית הכנסת ובית המדרש, שאין די שלא ינהג בהם קלות ראש, אלא שינהג בהם כל מיני כבוד ומורא בכל מנהגיו ובכל פעולותיו, וכל מה שלא היה עושה בהיכול מלך גדול לא יעשה בהם.

המדבר בבהכנ"ס ובהמ"ד מגרש את השכינה

הובא בספר אור צדיקים (ובתוספת נופך), אין לדבר בבית הכנסת אפילו לאחר התפילה, בדברים אחרים שאינם מענין התפילה, מאחר וגם לאחר התפילה עדיין שורה שם הקדושה. ומי שמדבר בדברים שאינם קשורים לתפילה ולשבח הקב"ה, נוהג בזיון בקדושתו יתברך, ומגרש את השכינה משם. ועליו השכינה צועקת וקובלת: נתנני ה' בידי לא אוכל קום. וכידוע, שאין לשכינה מקום מנוחה כי אם בבית הכנסת מאחר והיא בגלות, וכשאדם מדבר בבית הכנסת גורם שלא יהיה לה מקום לנוח, אלא תמשיך לגלות ולנדוד ממקום למקום. ואוי לו ואוי לנפשו, כי עליו נאמר: בן כסיל תוגת אמו, ועונשו שגם הוא יהיה בידי אכזריים, ולא ימצא מנוח ומרגוע לנפשו, רחמנא ליצלן מעונשו. ולכן כל בעל נפש יחוש לנפשו, ולא ידבר בבית הכנסת ובית המדרש (מקדש מעט דף כ' אות כ"ח).

ארבעים יום תענית למי שמדבר בבהכנ"ס

כתב הרוקח בתקוני התשובה, שהרגיל לדבר בבית הכנסת אפילו שלא בשעת התפילה, יתענה ארבעים יום, וילקה בכל יום, ומכאן ואילך ישב במורא גדול, ויתפלל בכוונה, ולא ידבר בבית הכנסת כלל (וחי בהם דף קס"ג). ופוק חזי שהרי כתב רמ"א (באו"ח סימן של"ד סעיף כ"ח), שמי שחילל

שבת (וביאר שם המשנה ברורה בס"ק ע"ח אפילו איסור דאורייתא כשעבר בשוגג, ואפילו במזיד ולא בשאט נפש למלאות תאוותה), יתענה ארבעים יום שני וחמישי וכו'. וכל אחד יודע שחילול שבת זה חמור מאוד ובכל זאת צריך להתענות ארבעים יום רק בשני וחמישי, ולא ארבעים יום ממש, ופה כתב הרוקח שצריך להתענות ארבעים יום ממש ולא רק שני וחמישי, ומזה נלמד ונקיש ונבין כמה חמורים דיבורים בבית הכנסת ובית המדרש, ונקבל על עצמנו מכאן ולהבא לא לדבר, מלבד בד"ת ותפילה. (ולגבי אם בזמנינו יתענה, צריך לשאול שאלת חכם).

מי נקרא שבן רע

כתב הרוקח, המדבר בבית הכנסת וחבריו משבחים ומשוררים, קורא אני עליו: הוי על כל שכני הרעים, כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ. (מקדש מעט דף כ"א אות ל"א).

פרק ג'

מוסר לדורות מיעקב אבינו עליו השלום

הובא בפרשת ויצא (פרק כ"ח פסוק ט"ז), וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. ופרש"י, [שאמר יעקב] שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה. והמתבונן בפרשה זו, ימצא תמיהות גדולות, שהרי כשיעקב אבינו ע"ה ישן, התגלה אליו הקב"ה והבטיח לו ואמר לו: הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתגנה ולזרעך, והמשיך ובירך אותו ברכות גדולות ועצומות, ולא עוד, אלא (שפירש רש"י) שקיפל הקב"ה את כל ארץ ישראל תחתיו, לרמוז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו. ולכאורה, אם היה בשינה של יעקב אבינו ע"ה איזה נידנוד עבירה, האם היה מתגלה אליו הקב"ה? ולא עוד, אלא שהיה מבטיח לו הבטחות, וגם היה מקפל את כל ארץ ישראל תחתיו? וא"כ למה פחד יעקב אבינו ע"ה?

ולא רק זה, אלא כשיעקב אבינו ע"ה קם, היה אחוז פחד גדול מאוד. ונתאר לעצמינו, אילו היינו זוכים שיתגלה אלינו בחלום איזה צדיק גדול מבלי שיאמר לנו דבר, באיזו שמחה והתרגשות היינו קמים, וכל שכן אילו היה מרעיף עלינו ברכות ומבטיח לנו הבטחות גדולות, מלבד ההתרגשות והשמחה אף היינו הופכים את החלום לשיחת היום, ובמשך שנים לא היינו שוכחים את המחזה הגדול הזה. ומה היה קורה אילו ראינו את הרמב"ם, והיה מדבר איתנו. ומה היה קורה אילו ראינו את משה רבינו עליו השלום, או את אברהם אבינו ע"ה, והיו מברכים אותנו ומבטיחים הבטחות. וכנראה שמיד היינו קמים ולא יכולים להמשיך לישון מהתרגשות. ומה היה אילו ראינו את המשיח והיה מגלה לנו את זמן בואו, בודאי שאי אפשר לתאר איך היינו מרגישים. ואילו פה, אצל יעקב אבינו עליו השלום, כשהוא קם לא

לאחר שהתגלה אליו איזה צדיק או משיח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, ובירכו, במקום שיתרגש ולא יהיה יכול להמשיך לישון מרוב שמחה והתרגשות, הוא מתחיל לפחד?! האם זה מובן. וכביכול הוא מוכן לוותר על כל הברכות וההבטחות, והעיקר שלא לישון במקום קדוש ולא זו בלבד, אלא שעל כל מה שהובטח לו פה הוא לא סומך, אלא הוא חוזר ומתפלל?!

והנלע"ד שיעקב אבינו ע"ה רצה ללמד אותנו פרק גדול במוסר למשך כל הדורות, שנדע שעדיף להפסיד את כל הברכות וההבטחות, והעיקר שנכבד את הקב"ה, בזה שנפחד ונכניס בליבנו יראה ממקום קדוש, וננהג בבהכנ"ם ובבהמ"ד בכבוד גדול ולא מנהג בזיון, ובפרט שלא לדבר בבהמ"ד בדברים שאינם דברי תורה ותפילה. וזה על ידי שנחשוב, ומה יעקב אבינו ע"ה שלמד י"ד שנה רצופות, והיה בחיר שבאבות, ודמותו היתה חקוקה במרכבה, והיה מלא במצוות וזכויות, פחד כשישן במקום קדוש. אנו אזוכי הקיר שלא זכינו להגיע ליעקב אבינו ע"ה, ואין לנו את זכויותיו, האם אין אנו צריכים להפסיק לדבר בבהכנ"ם ובבהמ"ד?! האם יש לנו איזו חבת ביטוח שאומרת לנו שאנו יכולים להמשיך ולדבר ולא יקרה כלום?! האם בזה שהקב"ה מאריך אפו אין לזה גבול, או שמאריך אפיה וגבי דיליה, ומה נענה ביום פקודה כי יפקוד אל?! ולכן, כדאי שנקבל על עצמינו לדבר בבהכנ"ם ובבהמ"ד רק בד"ת ותפילה, ואם בכל זאת רוצים לדבר, אפשר לצאת לאיזה מסדרון, או מרפסת, או מטבח, וכדומה. והאם כדי לצאת למקומות האלו זה לוקח שעה או דקה, האם בשביל דקה כדאי להפסיד ולסבול כל כך הרבה. (חלק מהשאלות הנ"ל, מספר לב אליהו פרשת ויצא).

כשאדם מדבר בבהכנ"ם נורא מלאכי חבלה שהורגים בשעת

הדָּבָר רח"ל

כתב בספר דרך משה, שעל כל קיטרוג שהשמן מקטרג הקב"ה במידת רחמיו משתיק אותו, למשל: אם השמן אומר שעם ישראל גנבים או גולנים, משיב לו הקב"ה: מי אומר שאם אומות העולם היו מקבלים את

התורה שלא היו גנבים או גזלנים יותר מישראל. אבל אם השטן אומר שאין לעם ישראל מורא ממקום קדוש, והם מדברים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כביכול אין לקב"ה תירוץ, מאחר ואומות העולם נמצאים בבית תיפלותם באימה וביראה. ואז נותן הקב"ה רשות למשחית לחבל את העולם. וזהו הַדְּבָר רחמנא ליצלק, ואל תיקרי דְּבָר אלא דבור, שעל ידי שמדברים בבית הכנסת ובית המדרש כוראים מלאכים משחיתים, והם הורגים בשעת הַדְּבָר, רחמנא ליצלק. (מקדש מעט דף ג' ודף י"ז, וספר מעלת בית הכנסת דף כ"ט).

ה' נלחם בשמים עם המקטרגים כשלא מדברים בבהכנ"ם

הובא בספר רב ייבי, על הפסוק ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, איתא במדרש: שהקב"ה נלחם נגד השרים שלמעלה שמקטרגים על עם ישראל, והקב"ה דוחה אותם בטענה שעם ישראל יותר טובים מאומות העולם. אבל כשהשטן מקטרג שעם ישראל מדברים בבית הכנסת ובבית המדרש, ואילו אומות העולם שותקים, כביכול אין לקב"ה מה לענות, וזה שאמר הפסוק: ה' ילחם לכם, דהיינו נגד אומות העולם, אבל בתנאי "ואתם תחרישון" בשעת התפילה, שאם מדברים בשעת התפילה, אז אין הקב"ה נלחם נגדם. (ש"י למורא דף ע"ט).

נפטר שגופו לא נרקב גם מפני שלא דיבר בבית הכנסת ובבית המדרש

הובא בחופת אליהו (והעתיקו הראשית חכמה בפ"ד משער הקדושה), רב נחמן בר יצחק היה לו תל של עפר בתוך כרמו, והביא פועלים לחפור את התל. בתוך כדי החפירה, קפץ אדם אחד שהיה קבור שם, וישב על התל, והתחיל להתנדנד ולומר: האם הגיע זמן תחיית המתים? רצו הפועלים וקראו לרב נחמן. שאלו רב נחמן: מי אתה? השיב: אני אדם מת, והאם הגיע זמן

תחיית המתים? שאלו רב נחמן: מה אתה עושה בתל זה? השיב לו: מת אני. שאלו רב נחמן: והרי המתים נרקבים? השיב: הרי כתוב (במשלי י"ד ל'): ורקב עצמות קנאה, ואני מימי לא עמדתי על מידותי וכו', ולא דברתי בבית הכנסת ובבית המדרש, ולא נתתי עיני ולבי אלא לדברי תורה, לקיים מה שנאמר (משלי א' ל"ג): ושומע לי ישכון בטח. מיד שיבח רב נחמן את הקב"ה. וקרא עליו את הפסוק (משלי ח' ל"ד): אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום. ישתבח שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שאינו מקפח שכר כל בריה, שהרי אדם זה לא היה בידו אלא שכר שתיקה בלבד, ולא העמיד על מידותיו, כך שילם לו הקב"ה את שכרו. מי שמרגיל את עצמו לדברי תורה, והולך בעבודה ובשיפלות רוח, על אחת כמה וכמה שישלם לו הקב"ה את שכרו כפול ומכופל (ספר מעלת בית הכנסת דף ל"ב. וספר וחי בהם דף קפ"א).

ישנה אפשרות שאדם בא לבהמ"ד או לבהכנ"ס והוא נכלל בין יושבי קרנות שיורדים לבאר שחת

שמעתי בשם האדמו"ר מסטמאר זצוק"ל שביאר, מה שאנו אומרים כל יום שלא שם חלקי מיושבי קרנות וכו', שיושבי קרנות אלו אותם אנשים שבאים לבהמ"ד או לבהכנ"ס ללמוד או להתפלל, ובמקום ללמוד או להתפלל הם מדברים ומשוחחים על המתרחש והנעשה בעולם, או שמדברים בענייני פרנסה וכדומה, בדברים שאסור לדבר בהם בבהכנ"ס ובבהמ"ד, ועליהם נאמר שיורדים לבאר שחת. ובכלל זה יכול להיות אדם שאמור להיות "תורתו אומנתו" והוא בא לכולל, אבל במקום שיעסוק בד"ת, הוא עוסק בדברי שיחה, ומידי פעם משוחח בטלפון סלולרי, ולא רק שהוא מתבטל, אלא גורם ריפיון וביטול תורה לאחרים, ועונשו חמור מאוד מאוד. ומאידך ישנו אדם שזוכה לבוא לבהמ"ד ללמוד ולעסוק בתורה, ועל ידי זה הוא זוכה לעולם הבא וניצול מבאר שחת, ולכן הוא מודה בסיום הלימוד

של אותו יום, באמירת הודאה שלא שם את חלקו כמו אותם אלו שבאו לבהמ"ד, ובמקום שיוכו וירכשו להם את עוה"ב, הם יורשים גהונם, השם יצילנו.

רבינו גרשום החרים שלא ידברו בבהכנ"ס או בבהמ"ד

הובא בכאר הגולה (י"ד סי' של"ד ס"ק קכ"ג), שהובא בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג, שרבינו גרשום החרים שלא ידברו בבהכנ"ס, אלא ישבו שם באימה ובידאה. (ש"י למורא דף ע').

ולגבי עונש העובר על החרם, הובא בספר פעמוני זהב (להרה"ג רפאל אנקאוה זצוק"ל, דף מ"א), ע"ן במופת הדור החיד"א (בספרו שם הגדולים), שהביא מעשה באיזה בחור שנכנסה בו רוח והוציאו אותה כמה רבנים. לאחר כמה זמן חזרה הרוח בפרהסיא לעיני כל הקהל, בדמות אדם, להתרעם למה לא התירו לה את החרמות שהחרימוה כשיצאה, והוא יצא ולא התירו לה את החרמות. ובלכתה מאוש"א לשפרע"ם, פגשוה כמה כיתות של מלאכי חבלה הממונים על מי שהם בחרם, להומם ולאבדם, וציערוה לרוח מאוד. ואז עשו לה התרת חרמות והלכה. וכתבתי זה כדי להודיע כמה תמרור פורענות מוכן למי שהוא בחרם, רח"ל.

עוד כתוב, שמי שהוא בחרם, אליהו הנביא מכריז ומגלה עוונתו, וסמכוהו אקרא: הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וכו', וסמוך ליה והכתי את כל הארץ חרם.

עוד אמרו, שמי שהוא מוחרם למשך יום אחד, בשמים הוא מוחרם למשך שלושים יום. ומי שהוא מוחרם למשך שלושים יום, בשמים הוא מוחרם למשך שנה שלימה. ובזהר הקדוש פרשת פקודי האריכו בענישו ואמרו, שאין תפילתו מתקבלת שלושים יום, רח"ל. (ואגב יש להזכיר, שגם החרימו את מי שצופה בטלביזה. והמתבונן במאמרים הנ"ל, יבין את חומרת העונש וילפת ויזהר).

תקנת ועד הרבנים, ומנהג ליטא, לגבי חומרת הדיבורים בבהכנ"ס

כתב בספר שיח צבי הובא בספר הרוקח, שיש תקנת ועד הרבנים במגנצא שלא לדבר בבהכנ"ס אלא לשבת שם באימה וכיראה.

עוד כתב בספר שיח צבי, שמנהג יפה ראה בליטא, שהיו כותבים על גבי לוחות שאין לדבר בבהכנ"ס, והדביקום בבהכנ"ס. (ש"י למורא דף עז).

חרון אף גדול ונורא ב"מ מחכה למי שמדבר בבהכנ"ס ובכהמ"ד

הובא במדרש שוחר טוב, אמר רבי יוסי בן קיסמא, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגעתו בשלוש מאות גמלים טעונים אף וחימה, ופגע בי אליהו הנביא, ואמר לי שכל זה למי שמדבר בבהכנ"ס. ומי לנו גדול ממושה רבנו ע"ה שעם כל גדלותו פחד מאף וחימה. (ש"י למורא דף ע"א בשם ספר דרך משה).

והמתבונן במאמר הנ"ל, וידמיין לעצמו איך נראית שיירה של שלוש מאות גמלים עם קצת ריוח בין גמל לגמל, יצא לו שאורך השיירה בערך קילומטר, יותר מאשר אורך רכבת גדולה. וכל זה מלא אף וחימה לכל מי שמדבר בבהכנ"ס ובכהמ"ד. וזה לא משנה אם הוא אדם חשוב או מיוחס או ת"ת, אם הוא לא נזהר, כל הכמות הגדולה והאדירה הזו של אף וחימה ניתכת עליו, ב"מ. וכידוע שמושה רבינו ע"ה כתב על עצמו בתורה: כי יגורתי מפני האף והחימה. ואיך יכול אדם בן תמותה, לאחר שרואה מה מחכה למי שמדבר בבהכנ"ס, להמשיך ולדבר?! אין זה כי אם מתאבד לדעת, ולפתי יחשב, מאחר שאף בעלי חיים נזהרים מדברים שגורמים למותם, והמדבר בבהכנ"ס ובכהמ"ד הרי הוא פחות מהבעלי חיים שחסים על חייהם. ולפי מאמר זה, אפשר להבין את הסוברים שזה גרם לשואה.

ואף בדורנו שאנו רואים שיש חרון אף, ובמשך שנה אחת כמה מאות אנשים נהרגים רק בתאונות, מבלי המתים משאר המחלות, וכמה מאות אלפים חולים, וכמה עשרות אלפים של יתומים ויתומות ואלמנים ואלמנות, וכהנה צרות שיש בדור, בודאי שיש להתעורר ולשים דגש חזק על כך. ולקבל על עצמינו שלא לדבר בבהמ"ס ובבהמ"ד, ובפרט להזהר ממכשירי הפלאפונים שזה אחד הגורמים הגדולים לכשלונות בנושא זה. ובודאי שמי שיתבונן הרבה במאמר הנ"ל של ר"י בן קיסמא, יפסיק לדבר בבהמ"ס ובבהמ"ד. והמזהיר והנוהר ירבה שלומם כמו נהר. וטובה מידה טובה ממידת פורענות, ואם כך מגיעה פורענות למי שמדבר, בודאי שמי שיותר מדיבורים בבהמ"ס ובבהמ"ד שזוכה לגזירות טובות וישועות, וסיעתא דשמיא, וכן וחסד ורחמים בזה ובכא, אשריו ואשרי חלקו.

איזו תחבולה עשה דוד המלך כדי שיכנס באימה ובחלחלה לבהמ"ס ובהמ"ד

שמעתי מפי הרה"ג רבי יהודה יהושע צדקה זצוק"ל, שפירש את הפסוק: לך אמר לבי בקשו פני את פניך אבקש, על פי מה שמובא במס' ברכות (דף ג'), שבכל יום בעלות השחר היו חכמי ישראל נכנסים לדוד המלך ואומרים לו: עמך ישראל צריכים פרנסה וכו'. שאל הרב, והרי לכאורה אדם שבא לפני מלך הוא לא מגיע בשעה כזו מוקדמת, ומאיזה סיבה בחרו דוקא לבוא בשעה כזו? משיב הרב, שדוד המלך ידע שכל יהודי שנכנס לבהמ"ס הוא יכול להכנס בפחד רק אחרי שידמה בליבו אילו היה עכשיו נכנס לפני מלך איך היה נכנס, על אחת כמה וכמה כשהוא נכנס לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, לפי אש להבת שלהבת. אבל הוא, דוד המלך, אינו יכול להרגיש מה שסתם אנשים מרגישים, לכן היה מבקש מחכמי ישראל שיכנסו אליו בעלות השחר לפני שילך לבהמ"ס להתפלל, כדי שהוא יראה באיזה פחד הם נכנסים, וילמד מזה שתיכף שילך להתפלל איך הוא צריך להכנס באימה וביראה ברתת ובחלחלה. וזה מה שאמר דוד המלך בספר תהילים:

לך אמר לבי בקשו פני, דהיינו שיכואו אלי בשעה כזו לבקש את בקשותיהם, וכל זה כדי "את פניך אבקש", שאני ילמד מהם איך להכנס לבהכנ"ס באימה וביראה. ע"כ. ומזה נלמד, ומה דוד המלך עליו השלום היה מבקש תחבולות איך להכנס לבהכנ"ס באימה, ובודאי שלא היה שם בשיחה במילה וכדומה, על אחת כמה וכמה אנו שקטנים מאוד ביחס לדוד המלך, שצריכים לבקש תחבולות איך להכנס יראה בליבנו, ולהזהר שלא לדבר בבהכנ"ס ובהמ"ד, ולא לשוחח בטלפונים סלולרים בתוך בהכנ"ס ובהמ"ד שהמצב בנושא זה הוא גרוע ביותר, וצריכים למכס עצות ותחבולות איך להפטר מנגע צרעת זו. וזהו אחד מהנסיונות הקשים שבדור, והרבה נכשלים בזה מבלי שימת לב, וכיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר. וזהו מעשה שמן וכל מגמתו כדי לעכב את הגאולה, ולהביא ח"ו אסונות ומגיפות ומחלות. והעומד בפרץ ומתגבר בפרט בנושא זה בתוך בהכנ"ס ובהמ"ד הוא מציל את עם ישראל, ונחשב לפנחס בשעתו, ואין קץ לשכרו, אשריו ואשרי חלקו.

כמו כן יש ללמוד מאותם אנשים שצריכים לבוא לבית המשפט לצורך מסויים, וכשבאים לשם, נמצאים באימה וביראה, וכל הפחד הוא משופט בשר ודם, שהיום כאן ומחר שם, על אחת כמה וכמה כשאדם נמצא במקום קדוש צריך להיות באימה וביראה.

עדות חיה על המורא הפחד והרעד שאחו את הרה"ג רבי מאיר אבוחצירה זצוק"ל בהכנסו ובשהותו בבהכנ"ס

שמעתי מפי אחד הרבנים שסיפר, שפעם זכה לשהות בכיתו של הרב הגאון הקדוש והצדיק רבי מאיר אבוחצירה זצוק"ל, והגיע זמן תפילת מנחה. הרב לקח אותו להתפלל, וכדרך דיברו בדברי תורה. לפני שהספיק לסיים את הדברי תורה, הגיעו קרוב לפתח בהכנ"ס. הרב הפסיק באמצע הדברים, והחלו ידיו לרעד ופניו להרצין ולהראות אותות פחד וחלחלה, עד

כדי כך שהרב שלווה את הרה"ג רבי מאיר אבוחצירה זצוק"ל חשב שקרה לו משהו. וכשהגיע לפתח, המתין כחצי דקה, והשתחוה השתחויה גדולה לכיוון ההיכל, ושם יד על יד, וכך נכנס בפחד גדול עד ההיכל, והשתחוה ונישק את ההיכל. אח"כ חזר אחורה כשפניו כלפי ההיכל, ורמז לאותו רב לבוא לחדר צדדי, ושם סיים את דברי תורה, ואח"כ נכנס בחזרה לבהכנ"ס. ממעשה זה למד אותו רב פרק גדול בהנהגה, איך מתייחסים לבהכנ"ס ובהמ"ד, עד כדי כך שמדי פעם שהוא מוסר דברי מוסר ויראה בנושא דיבורים בבהכנ"ס ובהמ"ד, הוא מספר לקהל שומעיו את המעשה הנ"ל. וכמוכן שאנו צריכים ללמוד ממעשה זה מוסר כליות, איך צריך להזהר מדיבורים בבהכנ"ס ובהמ"ד, ולהזהר שנכנסים לבהכנ"ס ובהמ"ד לכבות את הטלפונים הסלולרים או לשים אותם במצב של רמיטה, ולא לגרום לביטול תורה או תפילה, ולזילזול במקום קדוש וגורא. ומי יתן, ועיני מקור דמעה על שבר בת עמי, על החילול ה' הנורא בפרט בנושא הטלפונים הסלולרים מינים ממינים שונים, ומצא מין את מינו וניעור. ומכאן נבין, שלא בחינם זכה הרב לחולל ניסים ונפלאות גוראים, וזכה להיות אחד מבני עליה, ולאחד מגדולי התורה, ובקי ומעיין עצום במכמני התורה.

פרק ד'

ככל פעם שאדם מדבר בבית הכנסת ובבית המדרש עובר
על מצות עשה מהתורה

שימות הפוסקים

א. דעת ר"א ממוין בספר היראים (סימן שכ"ד), כשהתורה אמרה (ויקרא כ"ז ב'): ומקדשי תיראו, זה כולל גם שמצוה לירא מבהכנ"ס ובהמ"ד מדאורייתא. וכן דעת הסמ"ג (עשה קכ"ד), שקדושת בהכנ"ס ובהמ"ד הוא מהתורה. וכן דעת הסמ"ק (מצות עשה ו'). וכן משמע מתורת כהנים פרשת קדושים. וכן משמע מהרקנטי (בטעמי המצוות מצוה ק"ב). ועיין בשד"ח (מערכת ב' סימן מ"ג), דשלמים וכן רבים נקטי דקדושת בית הכנסת היא מדאורייתא. וכן דעת החפ"ץ חיים בספרו ספר המצוות הקצר (מצוה י"ח). וכ"כ הבן איש חי (ש"א פר' ויקרא ס"א), שכתבו הפוסקים שהמצוה לירא מן המקדש, נוהגת גם בבהכנ"ס ובהמ"ד מדאורייתא, ולכן ראוי להזהר בכבודם, ולשבת שם באימה ויראה. וכ"כ החיי אדם (כלל י"ז ס"ו ע"פ היראים הנ"ל). וכ"כ הגר"א קוטלר זצוק"ל בספר משנת אהרן (ח"א עמוד קל"ג). ועיין בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' י') שפלפל בזה.

ב. דעת הר"ן (בפ"ג ממס' מגילה), שקדושת בית הכנסת היא מדרבנן.

ג. דעת הרמב"ן (במגילה דף כ"ה), שאין קדושת בית הכנסת אלא קדושה של כבוד, ודינו כדין תשמישי מצוה וכו'.

נמצא לסיכום: לדעת רוב הפוסקים יש מצוות עשה מדאורייתא לירא מבהכנ"ס ובהמ"ד, ולכן אסור לנהוג שם בקלות ראש ובשיחה בטילה. וכתב המושנ"ב (באו"ח סימן קנ"א סק"ב) בשם הפרמ"ג, שבכלל שיחה בטילה זה אפילו שמדבר בענייני פרנסה. **נמצא**, שכל פעם ופעם שאדם מדבר בבהכנ"ס ובהמ"ד בדברים שאינם ד"ת ותפילה או תוכחה וכדומה, **עובר על מצות עשה דאורייתא!** וכמה הדברים מעוררים ומחייבים, שצריך להזהר מדיבורים אסורים, שאם האדם לא נזהר הוא צובר לעצמו הרבה עבירות מבלי משים. ואם יתבונן כמה פעמים ביום הוא מדבר, ויכפיל את זה כפול שנה, וכן כפול כל ימי חייו, יכול להגיע לחשבון של עשרות אלפים או מאות אלפים פעמים שעבר על מצות עשה של ומקדשי תיראו. ובאיזה בושת פנים וראש מורכן יצטרך לבוא לעוה"ב. האם זה מה שאמרו והלך לפניך צדקך? האם לא כדאי שנעשה חשבון נפש ונציל את עצמינו מבעוד מועד בזה שנקבל על עצמינו שמהיום והלאה נדבר רק מה שמותר ולא לדבר בדברים שאסור לדבר בהם לפי ההלכה, ובפרט לא דרך מכשיר הסלולרי?! וכל זה בלי החשבון של עונש ביטול תורה שגרם לעצמו, וכן מה שגרם לאחרים, ובלי החשבון של חילול ה' שנגרם דרך הדיבורים, ובלי החשבון שכל פעם שאדם מדבר באמצע הלימוד מאכילין אותו גחלי רתמים וכהנה רבות. רחמנא ליצלן. (מקורות להנ"ל, מהספרים שיי למורא, ומעלת בית הכנסת). **אחרי** כתבי זאת ראיתי שבספר החשוב שו"ת יביע אומר (או"ח ח"א סימן י' אות ח' והלאה), האריך בזה כיד ה' הטובה עליו מפי ספרים ומפי סופרים. כמו כן כתב בזה גם בספר ילקוט יוסף (ח"ב עמוד רל"ה), עיי"ש.

איך שאדם בורח מפני אריה כך צריך לברוח מאיסור דיבורים בבהכנ"ס ובהמ"ד

כבר ידוע גדול קדושת בית הכנסת וחיוב מוראו, וראוי לנו לברוח כאדם הבורח מאריה, מחשש נידנוד איסור בבית הכנסת ובית המדרש, לקיים מאמר חז"ל על הפסוק: מה טובו אוהלך יעקב, טובים אוהלים של מטה

מאוהלים של מעלה, אוהלים של מעלה, הכל נכשלים בהם, יש עובדים לחמה וללבנה ולכוכבים, אבל אוהלים של מטה אין לך אדם שנכנס לבהכנ"ס או לבהמ"ד וחוטא, [והטעם. משום שהמורא מביא לידי יראת חטא]. ולכן חובה עלינו לברוח מצד פתחי היתר, כדי שלא נבוא לידי חשש איסור במקום מקודש ונורא. (שד"ח מערכת ביהכנ"ס סוף אות מ, יפ"ל סי' קנ"א אות א'. הובא בס' מעלת בהכנ"ס דף כ"ב).

בתי הכנסת שבעוה"ז מכוונים כנגד בהכנ"ס שלמעלה שנקראים אש נוגה

כל מקום שיש בו קדושה צריך לנהוג בו מורא, כמו שכתוב: מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים. ובפיקודין של הרשב"י אמר, שבהכנ"ס שלמטה מכוון כנגד בהכנ"ס שלמעלה, וכאשר האדם ידמה בדעתו את הדבר הזה, יירא ויפחד ויתפלל בכוונה, שהרי בהכנ"ס העליון נקרא אש נוגה, ואין נשמות הצדיקים נכנסים לתוכו אלא להתפלל, ולא לשוב בדברים בטלים, וכונדו בהכנ"ס שנמצא למטה נקרא אש נוגה. (רבינו חיים פלאג'י בתוכחת חיים פרשת תרומה, הובא בס' מעלת בהכנ"ס דף כ"ב).

אם היינו זוכים היינו רואים איך בית הכנסת מלא מאור חזק של כבוד ה'

כתב הראשית חכמה (שער היראה פט"ו), והטעם שיתחייב מורא למקדש ולמקומות הקדושים, מפני שכל מקום שיש שם קדושה צריך לירא וכו', שהקב"ה אע"פ שמלא כל הארץ כבודו, בכל זאת מצמצם את שכינתו בינינו, כמו שהיה מצמצם את שכינתו בין כדי הארון וכו'. וכן בית הכנסת מלא מאור כבוד ה' וכו', ואע"פ שאין אנו רואים דבר, צריך להאמין באמונה שלימה שבית הכנסת מלא מאור ה' יתברך. (ספר מעלת בהכנ"ס דף כ"ג).

כמה זוכה מי שלא מדבר בבהכנ"ס ובבהמ"ד

כתב בפתחה לספר מעלת בית המנוסת, שהנוהר במצות מורא וקדושת בהכנ"ס ובהמ"ד, זוכה בדברים אלו: (א). שהקב"ה שומע תפילתו ומצילו מיד האוייב שלא יעשה בו כליה. (ב). בא לידי יראת חטא. (ג). יראה זרע. (ד). יאריך ימים. (ה). חפץ ה' בידו יצלה ולא ימות לשחת ו). לא יחסר לחמו. (ז). תנוח נפשו בקבר לשכון לבטח, ואינם נרקבים גופו ועצמותיו.

מה כתב הרמב"ם

כתב הרמב"ם (בפ"א מהלכות תפילה הלכה ו', ומקורו ממס' מגילה דף כ"ח), וכן פסק מרן (באו"ח סימן קנ"א סעיף א'), בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגים בהן קלות ראש, כגון שחוק והיתול "ושיחה בטילה" וכו'. וכתב המושג"ב שם בס"ק ב' בשם הפרמ"ג, ושיחה בטילה היינו אפילו שיחת חולין שהיא לצורך פרנסה דכחון שרי, בבהכנ"ס אסור, ובפרט שיחה בטילה לגמרי דבדאי שראוי למנוע תמיד מזה.

[ושאלתי את אחד מגדולי פוסקי דורינו, למה כתוב בפרמ"ג אפילו שיחה שהיא לצורך פרנסה, והרי לפרנס את אשתו וילדיו זה מצוה, ושיש מי שאומר שזה מצות עשה דאורייתא, ומה גרע ממה שכתבו הרמב"ם ומרן בהמשך דבריהם שמותר לעשות בהם חשבונות של מצוה? והשיב לי, שבדיבורים על פרנסה יש חשש שיגרר וידבר הרבה, לכן אסרוהו. ואני הקמטן נראה לי, שדיבורים של פרסה זה לא על "עצם" המצוה אלא הוא "הכשר" של מצוה, ועצם המצוה הוא לתת לאשתו כסף או אוכל. משא"כ בחשבונות של מצוה, שחלק מהמצוה זה לחשבן כמה לתת לעני פלוני וכמה לאלמוני].

ומבל האמור לעיל נלמד, איך צריך להזהר שלא לדבר בבהכנ"ס ובבהמ"ד על כל מאורעות הזמן והתקופה, ובפרט בענייני פוליטיקה, ולנתח מצבים, ואישים מסויימים, שדברים אלו גובלים באיסורים חמורים מאוד.

ובפרט יש להזהר בנסיון החדש שיש בדורנו, שהוא מכשיר הטלפון הסלולרי, שאדם יושב ולומד ומתקשרים אליו ומדברים איתו, ולפעמים בחלק גדול מהמקרים אדם נכשל באיסורים חמורים של ומקדשי תיראו, ועוד.

ואחד מהנסיונות הקשים זה בזמן הבחירות, שישנם אנשים שאינם מתאפקים ומדברים ככל העולה על רוחם, ונכשלים מכלי משים בלשה"ר, ובזיון חכמים, ודיבורים בבהכנ"ס ובבהמ"ד, ומכיטול תורה, ועוד. ומי יודע אם לא חלק מהצרות שאנו סובלים זה לא בגלל זמן הבחירות שאז נכשלים בעבירות חמורות, ואם הקב"ה רוצה שנבחר במועמד מסוים, אינו רוצה שבגלל מצוה אחת [שהיא מצוה לשמוע דברי חכמים], ניכשל באיסורים רבים וחמורים שאפשר לסבול בגללם עידן ועידנים, ולהרחיק את הגאולה מרחק גדול כתוצאה מהלה"ר ושנאת חנם וכו'. ואשריו האדם שיודע בפרט בזמן כזה להשים מחסום לפיו, ולקיים בעצמו והמשכיל בעת ההיא ידום, ולא מצאתי לגוף טוב מהשתיקה.

פרק ה'

כמה הסברים מדוע חמורים כל כך הדיבורים בבהמ"ס ובבהמ"ד

לעיל כתבנו, שבעל התוס' יו"ט עשה שאלת חלום ואמרו לו מהשמים שגזירות ת"ח באו בגלל שמוזלזלין בקדושת בהמ"ס ובהמ"ד, ומדברים דיבורי חול בבהמ"ד. עוד כתבנו בשם האדמו"ר מגור זצוק"ל, שהסיבה שהשואה היתה אצל יוצאי אשכנז ולא אצל יוצאי ספרד, מאחר ויוצאי ספרד היו נזהרים בקדושת בהמ"ס ובהמ"ד. ולכאורה יש להבין, למה הדבר כל כך חמור עד כדי כך שנגזרים עבור זה גזירות קשות ומרות שלא נתפסות ומובנות בשכל אנושי? ונראה בזה כמה הסברים:

א). בנבואת יחזקאל (פרק י"א ט"ז) הובא: לכן כה אמר ה' אלוהים כי הרחקתים בגוים וכי הפיצותים בארצות, ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שמה. וביאר שם הרד"ק, שאומר הקב"ה שאע"פ שהתרחקו עם ישראל מבית המקדש, אני אהיה להם למקדש מעט בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, "שכשהם יתפללו שם אני מצילם מיד אויביהם שלא יעשו בהם כלה". כלומר, שהשמירה של עם ישראל מהאוייבים ומהפיגועים זה ע"י התפילות בבהמ"ס ובהמ"ד. ולפ"ז יובן מדוע היתה שואה וגזירות קשות כתוצאה מדיבורים בבהמ"ס, מאחר וכל השמירה היא מהבהמ"ס ובהמ"ד, ואם מזלזלים בהם, דין הוא שלא יגנו ב"מ בשעת גזירות קשות, ומהאוייבים. רחמנא לישזבן.

ב). הובא במס' פסחים (דף פ"ז ע"א), על הפסוק: אני חומה ושדי כמגדלות, שרבא פירשו, אני חומה, זו כנסת ישראל. ושדי כמגדלות, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. ופרש"י כמגדלות, שמגינים על הדור. א"כ יוצא שע"י

בהכנ"ם ובהמ"ד יש הגנה על הדור, ונמצא שכשמדברים שם מפסידים את ההגנה הזו, וממילא באים צרות, שהרי הדבר שמגן על הדור נפסד והלך, ומזה נלמד כמה שיש להזהר בקדושתן ולא לזלזל בהן, ובפרט להזהר מדיבורים. כדי שתהיה הגנה על הדור, ובפרט במצב שאנו עומדים בו, שאנו זקוקים להרבה רחמי שמים וישועות ונחמות.

ג). הובא בפתיחתא דאיכ"ר, על הפסוק: הקול קול יעקב והידים ידי עשו, שכל זמן שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין הידים ידי עשו. דהיינו, שאם מתפללים ולומדים בבהכנ"ם ובהמ"ד, הגויים לא יכולים להזיק ולהרוג או לפצוע בידים שלהם, אבל אם במקום ללמוד, מדברים, ובפרט שכל זמן קצר מדברים בטלפונים הסלולרים, אז כ"מ יש כח לגויים להפעיל את הידיים שלהם ולהזיק. ומזה נלמד כמה שיש להתחזק ולדבר רק מחוץ לבהכנ"ם ובהמ"ד, וכן יש לנתק את מכשירי הטלפונים הסלולרים, או כשמוגיע לו צילצול והוא חושב שזה דחוף, יצא וידבר בחוץ ולא יפריע לשאר הלומדים ויגרום לביטול תורה.

ד). הובא במס' ברכות (דף ח' ע"א), שתמה רבי יוחנן איך יש אנשים זקנים בבבל, שהרי כתוב למען ירבו ימיכם וגו' "על האדמה"? אמרו לרבי יוחנן, שהם מקדימים ומחשיכים לבית הכנסת, [דהיינו באים מוקדם ויוצאים מאוחר]. כששמע זאת רבי יוחנן, אמר, זו הסגולה שבזכותה הם מאריכים ימים, וכמו שאמר רבי יהושע בן לוי לבניו, תקדימו לבוא לבית הכנסת ותאחרו לצאת מבית הכנסת כדי שתאריכו ימים. ולומדים את זה מסמיכות של פסוקים, שפסוק אחד אומר: אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי, וכתוב בפסוק שאחריו: כי מוצאי "מצא חיים".

וידוע המעשה שהובא בילקוט, באותה אשה זקנה שהיתה מאריכה ימים, והסיבה לכך בגלל שהיתה הולכת כל יום להתפלל בבהכנ"ם.

מכל האמור לעיל למדנו, שבהכנ"ם ובהמ"ד אלו מקומות שגורמים לאריכות ימים ושנים, ולכן כשמזלזלים בהם, אם בשיחה שאינה בדברי תורה

ותפילה, ואם זה כשמדברים במלפונים הסלולרים בדברים שאינם דברי תורה, דין הוא שאין זוכים לסגולה של האריכות ימים, ואדרבה זה יכול לגרום ב"מ לדברים הפוכים.

(ה). עוד הובא במס' גיטין (דף ז' ע"א), שלח ליה מר עוקבא לרבי אלעזר, בני אדם העומדים עלי ובידי למוסרם למלכות, מהו? שלח ליה, דום לה' והתחולל לו, דום לה' והוא יפילם לך חללים חללים. "השכם והערב עליהם והם כלים מאליהם". יוצא מהנ"ל, שבהמ"ס ובבהמ"ד כשמשכימים ומעריבים בהם זו סגולה להרוג את האוייבים, וכשמזוללים במקומות קדושים אלו, ממילא הסגולה לא פועלת, והאוייבים נשארים, וב"מ מזיקים והורגים, ה' יצילנו.

(ו). הובא במס' מגילה דף כ"ה, שאמר רב אסי, בהמ"ס שמחשבין שם חשבונות [דהיינו שאינם של מצוה, וזה זילזול בבהמ"ס], סוף שילינו בו מת מצוה. ופרש"י, שימותו מתים בעיר שאין להם קוברים. דהיינו שימותו כ"כ הרבה אנשים עד כדי כך ששימו שם את המתים עד שיספיקו לקוברם. יוצא מהנ"ל, שזילזול בבהמ"ס ובבהמ"ד בכל מיני אופנים גורם שיהיה ב"מ מגיפה בעיר. ולב מי לא יחרד בראותו איזה דברים רעים יוצאים כתוצאה מדיבורים בבהמ"ס ובבהמ"ד, ולא יקבל על עצמו שמכאן ולהבא אינו מדבר אא"כ בדברי תורה ותפילה. המצב שקיים כיום ברחוב של כל מיני צרות שונות ומשונות ברוחניות ובגשמיות, מחייב לשים קץ למצב הבלתי נסבל של מכת הדבר, דהיינו הדיבורים בבהמ"ס ובבהמ"ד. ורק אדם עיוור לא רואה שיש ברחוב אנדרלמוסיה של צרות. ה' יצילנו. (המקורות הנ"ל הם מספר ש"י למורא, בתוספת נופך, וישנם עוד הסברים לנ"ל שהובאו לקמן לגבי ההסבר למה כתב מרן שגדול עונו מנשוא, וגוערים בו).

הסיבות שגורמות שבני אדם מדברים בבהמ"ס ובבהמ"ד

כתב בספר ש"י למורא (דף ס"א), שישנם ארבע סיבות שגורמות שבני אדם ידברו בבהמ"ס ובבהמ"ד: א). חוסר ידיעת "עצם" האיסור. ב). חוסר

ידיעת "חומרת" האיסור, שישנם אנשים שחושבים שזה רק מילתא דחסידותא. ג). חוסר שימת לב להיות נזהר מלהכשל באיסור. ד). המצאות בחברה שמזלזלים באיסור זה. ואם אדם יעבוד על הנקודות הנ"ל ימנע מאיסור זה.

אזהרת רבינו יונה

כתב רבינו יונה באגרת התשובה, ויזהר שלא ידבר בענייני עסקיו או שיחת חולין בבית הכנסת, כי גדול עווננו מנשוא וכו'. (מקדש מעט דף נ"ט אות ו').

איך צריך להמציא בנהכנ"ם ובנהמ"ד

כתב בספר שני לוחות הברית בפרשת ויצא, ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, שראוי לאדם שיעמוד במקומות הנכבדים באימה וביראה ובתוספת קדושה, ויהיה מורא שמים עליו כדיבור ובמחשבה ובמעשה, על כן, המספר שיחת חולין בבית הכנסת או בבית המדרש אף שלא בשעת הלימוד ושלא בשעת התפילה, מסלק מורא שמים מעליו, והוא איסור מוסף על איסור של שיחת חולין. (ספר מקדש מעט דף נ"ט אות ח').

עיצה להנצל מבני אדם שמדברים בנהכנ"ם ובנהמ"ד

כתב בספר הקנה דף כ"ג, ובעודו בבית הכנסת יזהר מלדבר שיחת חולין עם בני אדם, ואם יש שם בני אדם שמדברים, יעשה את עצמו כמתפלל וינענע בשפתיו, ובכך ישתיק אותם. או להם לבני אדם שמעריבים חול בקודש וחמאתם רבה, רחמנא ליצלן. (ספר מקדש מעט דף נ"ט אות ט').

דברי רבי אליעזר הגדול

כתב רבי אליעזר הגדול, בני אל תשיח שום שיחה בבהמ"ד, והט אונך ושמע דברי חכמים, ואל תהי בו לכל אדם, וכן לכל דבר, כי כמה מרגליות ימצאו בכליו של עני. (וחי בהם דף קפ"ה).

מאמר רבינו אשר

כתב הרא"ש וז"ל, ערב ובקר וצהרים שמור העיתים הקבועים לתפילה, ופתח ליבך שעה אחת קודם התפילה, והוי זהיר שתהיה מעשרה ראשונים, ואל תדבר שיחה במילה בבהמ"ס. ותפילין על ראשך ועל זרועך אל יחסרו. עכ"ל. (וחי בהם דף קפ"ה).

דברי החפץ חיים

כתב רבנו החפץ חיים: אם מדבר לשון הרע ורכילות בבית הכנסת או בבית המדרש, עובר עוד על מצות עשה "ומקדשי תיראו", ובית המדרש שלנו גם כן בכלל מקדש הוא, כמו שמבואר בפוסקים ונצטוינו בפסוק זה לירא ממי ששוכן בו, ולכן אין מחשבים בו חשבונות וכו', וכל שכן שאסור לדבר בהם לשון הרע או רכילות, מפני אימת ה' השוכן בו, מלבד איסורו העצמי החמור. ובוה שמדבר, מראה בעצמו שאינו מאמין שהקדוש ברוך הוא ישרה שכונתו בבית הזה, ולכן הוא מעיז פניו אפילו לדבר בבית המלך שלא כרצון המלך, ודין זה נאמר בין על אמת בין על שקר, בין בפניו ובין שלא בפניו, וגם המקבל נראה פשוט שעובר בעשה זה.

וראיתי להזכיר את עוצם [גודל] המכשול שנעשה על ידי האיסור החמור של שיחה במילה בבית הכנסת, והוא לפי מה שמצוי בעוונותינו הרבים שמתחיל לספר לחבירו את המעשיות שלו, והם מעורבים בלשון הרע

ורכילות מראשם ועד סופם, קודם קריאת התורה, וקודם גמר הסיפור פותחים העם לקרוא בתורה, והיצר הרע מסיתו שלא להפסיק באמצע הסיפור ולגמור את הלשון הרע שלו בעת הקריאה, ופעמים הרבה שהוא מהאנשים החשובים שעומדים במזרח בית הכנסת, ועווננו נראה לעין כל, ועל ידי זה מחלל את השם ברבים, דהינו בפני עשרה מישראל, ועווננו גדול הרבה מסתם חילול השם. ועבר בזה על לאו "ולא תחללו את שם קדשי" (ויקרא כב. לב), וכו'. ועתה ראה כמה איסורים עבר: א. איסור לשון הרע ורכילות, שיש בו כמה וכמה לאוין ועשין. ב. על "ולא תחללו את שם קדשי" בפני עשרה מישראל. ג. ביטל קריאת התורה, ואפילו אם יחסר לו על ידי זה פסוק אחד או אפילו תיבה אחת הוא עוון פלילי, שאפילו מי שיוצא באמצע הקריאה נאמר עליו: "ועזבי ה' יכלו" (ישעיה א, כח), על אחת כמה וכמה בזה שעומד בבית הכנסת, והשיחה בטילה והלשון הרע שלו, מעבירו מלשמוע דברי אלוקים חיים, וכמה פעמים ארע כן בשבת, ועווננו חמור הרבה יותר מימות החול כמו שמפורש בכמה ספרים קדושים.

ועל כולם עובר איסור רביעי, וזה שיחה בטילה בבית הכנסת ובבית המדרש שהוא איסור גדול. וקל וחומר הוא על לשון הרע ורכילות. ואוי ואבוי למספר והשומע. וכבר כתב הגר"א (באגרתו הקדושה עלים לתרופה), גדול העונש על כל דיבור בטל ומיותר, אבל בדברים האסורים כגון: לשון הרע, ליצנות, שבועות, נדרים, מחלוקת, וקללות, ובפרט בבית הכנסת בשבת ויום טוב, על אלו צריך לירד לשאול למטה הרבה מאוד. ואי אפשר לשער גדול היסורים והצרות שסובל בשביל דיבור אחד, ולא נאבד אפלו דיבור אחד שלא נכתב, בעלי גדפין הולכין תמיד אצל כל אדם, ואין נפרדים ממנו, וכותבים כל דיבור ודיבור וכו'. וכיוצא בזה ארע כמה פעמים למי שמורגל לדבר בבית הכנסת או בבית המדרש, לגמור המעשיות שלו אף בעת אמירת הקדיש, ועל ידי זה מונע את עצמו מלומר "אמן יהא שמיה רבא" אשר אמירתו נעלה מאוד, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: אפילו יש בו שמין אפיקורסות מוחלין לו, ואפילו אם אומר "אמן יהא שמיה רבא", הוא שלא בזמנו, והוא אמן יתומה, וחס ושלום יהיו בניו יתומים רחמנא לצלן.

וכל שכן שיש לזהר בבית הכנסת ובית המדרש מעוון דיבורים אסורים, כגון לשון הרע ורכילות ומחלוקת וקטמות, כי מלבד שהם עוונות חמורים מאוד, עוד יגדל העון יותר במקום קדוש, כי הוא מזולזל בכבוד השכינה, ואינו דומה החוטא בינו לבין עצמו, לחוטא בפלטיין של מלך לפני המלך. ועוד תגדל הרעה בזה שהוא מכשיל גם את הרבים בעוונות החמורים, כי מתחילה הותחל העון באיזה אנשים, ולכסוף יתלקטו ויתחברו חברות חברות לריב איש ברעהו, עד שנעשה כל בית הכנסת כמדורה גדולה, ובעוונותינו הרבים באים מזה כמה פעמים לידי חרפות, גידופים והלבנת פנים רבים, וגם פעמים רבות בפני הספר תורה, שזה גם כן עוון חמור בפני עצמו, כי אפילו המבזה חבירו בפני תלמיד חכם אמרו חכמינו ז"ל שהוא אפיקורוס, ואין לו חלק לעולם הבא, וכל שכן למבזה חבירו בפני הספר תורה וכבוד השכינה.

על כן, הירא וחרד לדבר ה', ישים תמיד עיניו וליבו לזה שלא לדבר שום דברים בטלים בבית הכנסת ובית המדרש והמקום הזה יהיה מיוחד אצלו רק לתורה ולתפילה. (ספר מעלת בהכנ"ס דפים ל"ה-ל"ח, וציין שהמקורות מביאור הלכה סי' קמ"ו ד"ה והנכון, ובסי' קנ"א ס"ק ב', ו', ובחפץ חיים פתיחה עשין אות ז' ובהגהה שם).

ואפילו הלומדי תורה בקביעות בבית המדרש, שהותר להם לאכול ולשתות שם (ראה שו"ע סי' קנ"א ובפוסקים שם), מכל מקום אם יהיו נכשלים באיסור שחוק והתול, או לשון הרע ורכילות בבית המדרש, הם עוברים על מצות עשה ד"מקדשי תיראו" לבד מאיסורו העצמו. (שם).

עיצה חשובה להנצל מדיבורים בבהכנ"ס ובבהמ"ד

בספר טובך יביעו (ח"א דף רי"ח) הובא, שהרב דסלר זצוק"ל היתה לו דרך שעזרת להתגבר על מידות רעות, בזה שאדם מקבל עליו הנהגה שעזרת להתגבר על אותה המידה הרעה, והיא להודיע לכולם עליה, דבר זה גורם לו לחץ חברתי לא להפסיק את אותה הנהגה. על סמך אותה הדרך

אמר הרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שידוע שאנו עומדים בימים קשים מאוד לעם ישראל. אחת הסגולות העתיקות שלנו היא התפילה, וצריך לדעת שהתפילה נשמעת טוב יותר בבית הכנסת שבו לא משוחחים בזמן התפילה. כ"ק ה"בית ישראל" זצ"ל מגור פירש את הכתוב "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", שאם תחרישו משיחות חולין בבית הכנסת, ה' ילחם לכם.

הרבה גזירות שניתכו על עם ישראל בגלויותיו השונות, אירעו, כפי שהעידו גדולי ישראל שבאותו דור, עקב השיחות בדברים בטלים בבית המדרש.

הבה נאמץ לעצמנו את הנהגתו של הגרא"א דסלר, אם יבוא כל אחד לחבירו ויודיע לו: "אתה יודע, הפסקתי לדבר בבית המדרש", ויעשה כך בפני רבים ממכריו, הרי שלאחר מכן גם אם ירצה לדבר, יוכל להתגבר בקלות על יצרו, ולו מפני הלחץ החברתי ואי הנעימות שתהיה לו אם יפר את דבריו שהשמיע בפני החברים.

בברכת פריץ למרן הסטייפלער זצ"ל כותב שזו הסיבה ש"לא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים, כי קרוב הוא. שהרי קרובים הם עדיין למקום החטא הראשון, במצרים, ועדיין לא שרפו את הגשרים בינם ובין התועבות שראו בארץ זו.

איברא, על פי האמור לעיל נילמד, שהאדם המספר לכולם שהפסיק לדבר בבית הכנסת נחשב לו כמו ששרף את הגשר שבינו לחטא, ואשרי לו.

**גילוי אליהו לאדם שהיה מוזהר על הדיבורים בבהכנ"ס
ובבהמ"ד**

שמעתי שהיה מעשה באיזה רב אחד, שהנהיג בקהילתו שאין לדבר בבהכנ"ס ובבהמ"ד מלבד בדי"ת ותפילה. ובאותו מקום היה מנהג שהשמש היה מסתובב ומעורר את האנשים לקום לתפילה. באחד מהפעמים

שהיה מסתובב, ראה שני אנשים שפניהם היו מאירות ומוזהרות, והכרת פניהם ענתה בהם שהם אנשים גדולים, נכנסים לבית הרב. בשבת, השמש סיפר לחלק מהמתפללים את מה שראה. הרב גער בשמש שדיבר בבהמ"ס, השמש ניגש לרב ואמר לו שהוא לא יכל להתאפק ממה שראה את אותם שני אנשים שנכנסו לביתו, אמר הרב לשמש, שהם היו אליהו הנביא ואלישע הנביא, ובאו לביתו בזכות זה שהנהיג שלא לדבר בבהמ"ס ובבהמ"ד.

המהרש"ך היה מחרים וקונס את מי שמדבר בבהמ"ס

אצל המהרש"ך היה מנהג, שמי שהיה מדבר בבהמ"ס היו מחרים אותו, ולבסוף אף קונסים אותו, כדי שכל העם ישמעו ויראו ולא יזדון עוד.

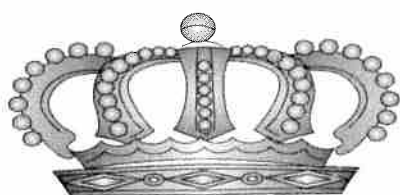
השיחה בבהמ"ס ובבהמ"ד מעכבת את הגאולה

כתב בספר הישר והטוב על הפסוק ה' ממרום ישאג, שאוג ישאג על נוהו, ופירשו, שהקב"ה שואג על הגלות. ולכאורה והרי הקב"ה יכול לגאול את עם ישראל, וא"כ יגאל אותם ולא יצטרך להצטער ולשאוג על נוהו? ולכן ממשיך הפסוק ואומר, שאוג ישאג על נוהו, השאגה היא על השיחה והקלות ראש שנוהגים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. שהם המעכבים את הגאולה. ומוזה צריך ללמוד כמה יש להזהר שלא לשיח בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

חשבון נפש

שמעתי מאחד מהרבנים שליט"א, שבמשך ימי חי האדם הוא נמצא בבית הכנסת בערך זמן של כעשר שנים, [ואם הוא בן תורה שליש מחייו הוא בבהמ"ס ובבהמ"ד], והאם כדאי שיהיו לו עשר שנים שבהם הוא צבר

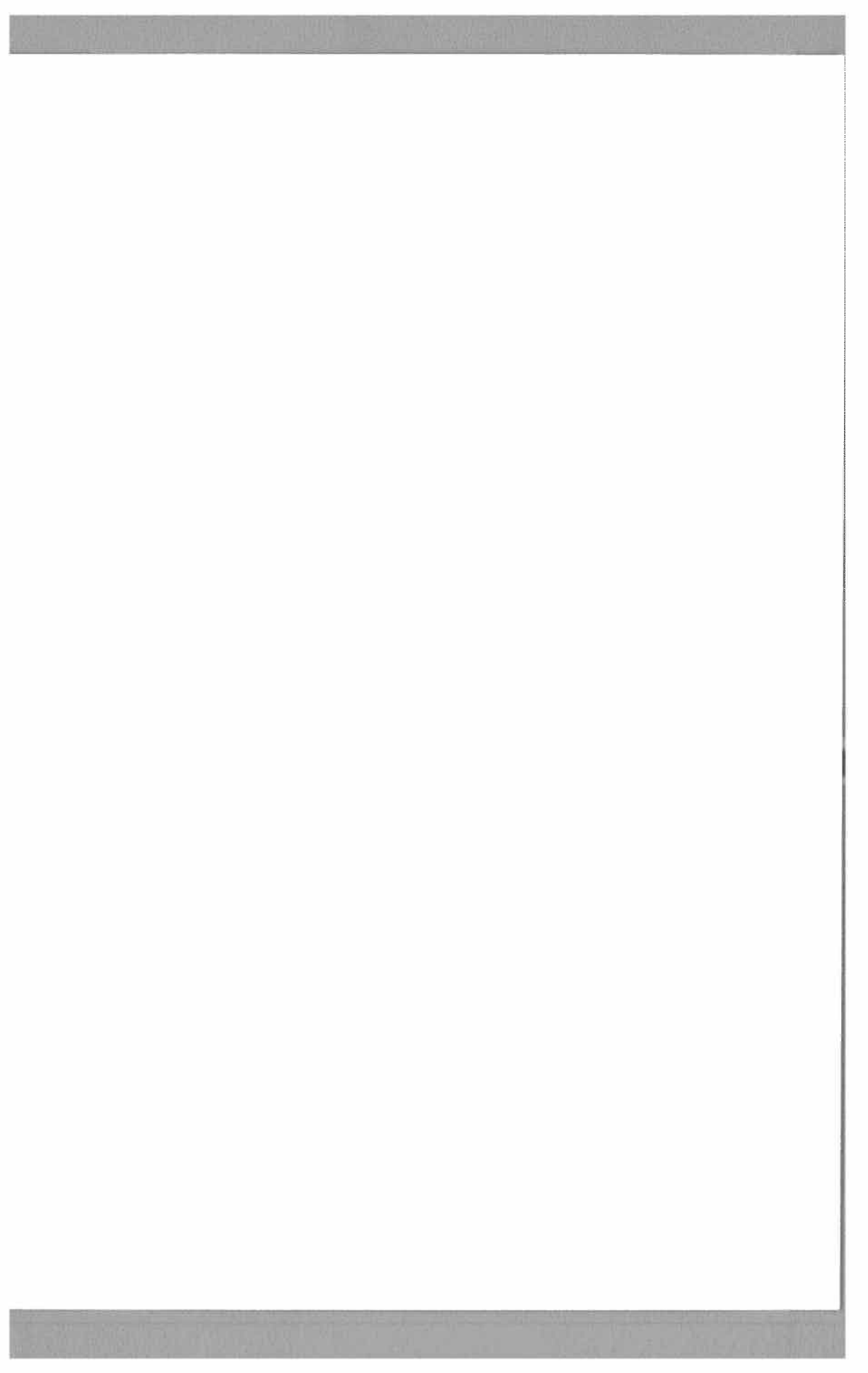
לעצמו זכויות, או ח"ו להיפך אם הוא דיבר בבהכנ"ס? ובודאי שכל אחד רוצה שחלק גדול מחייו יהיו מנוצלים עבורו לזכויות, אם בן הזמן [או חלקו] לפנינו, הבה ננצלו כהוגן ע"כ. ובפרט אם הוא בן תורה, שכשליש מחייו הוא בבהמ"ד ובבהכנ"ס, שכדאי שיהיו שנים שמנוצלות היטב, ולא להיפך. ה' זכינו. ובפרט יש להזהר בנגע שהתפשט בדורנו, שזהו השיחה דרך מכשירי המלפונים הסלולרים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

לחמדת
התלמידים
באמצעות
לימוד התורה

וצור
פירורים

פרק א'

במקום שיהנה בגן עדנים יאכילוהו גחלי רתמים

הובא במסכת חגיגה (דף י"ב ע"ב), ובמס' ע"ז (דף ג' ע"ב), אמר ר' לוי, כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים, שנאמר: הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם. ואם נתבונן נראה שמדובר פה באדם שעוזב את עסקיו ופרנסתו, וכן מתנתק ממשפחתו וחבריו והולך ליישיבה או לשיעור תורה, ובמקום שיקבל שכר על מרחתו והשקעתו, יקבל עונש חמור שמאכילין אותו גחלי רתמים, שהם סוג גחלים שלא נכבים מהר [כדלקמן] ונתאר לעצמינו, אילו היה אדם שנכוותה לשונו בצורה קשה, איזה יסורים נוראים היה מרגיש בכך, ואיזה טיפולים היה צריך לעבור, כך אדם שמפסיק באמצע הלימוד גורם לעצמו שבעה"ב יאכילוהו גחלי רתמים. וכל אחד בר דעת מבין שאין אלו יסורים רגילים. ואדם בשביל דברים של מה בכך ומחוסר מעט התבוננות מביא על עצמו יסורים גדולים. למותר לציין, שכתוצאה מכך הוא ירגיש הרגשות של בזיון בזה שיראוהו חבריו איך שמענישים אותו. ואת כל זה, כל אחד ואחד מאיתנו יכול למנוע אם נשים לב האם אין אנו בכלל אותם האנשים, ומכאן והלאה נקח את עצמנו לידיים ולא נשוחח באמצע הלימוד, והשי"ת יהיה בעזרנו וישמור את רגלנו מלכד, אכ"ר.

כתב העיון יעקב (במסכת ע"ז דף ג' ע"ב), מה שכתבה הגמ' "כל" הפוסק מדברי תורה וכו', בא לרבות שאף אם הוא ת"ח, ושיחת ת"ח צריכה לימוד, אפ"ה אין לו לפסוק מדברי תורה שנמשלה ללחם ולמים, ולכך מדה כנגד מדה ששורש רתמים לחמם.

וכתב החפץ חיים (בספרו שמה"ל ח"א סוף פרק ב'), דמה שנקט גחלי רתמים, משום שהגחלים שנעשים מעץ רותם אינם נכבים עד י"ב חודש, כמו שאמרו בכבא בתרא (דף ע"ד ע"ב), להורות לנו שדנים אותו עבור זה כרשע גמור, שמשפטו בנהינם י"ב חודש.

וכתב הגאון רח"א טורצין ז"ל (בפתיחה לספרו מעשה חייא ח"א), ששמע מהגאון הצדיק רבי בן ציון ידלר ז"ל בשם הגאון הקדוש מהרי"ל דסקין זצוק"ל זיע"א, דמה שאמרו כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים, היינו שמו שאוכל גחלי רתמים הכאב הוא לא רק בשעתו, שהרי אם נפצע בפיו גם אח"כ אינו יכול לאכול דבר, ולזה כיוונו כאמרם: מי שפוסק בדברי שיחה מאבד את הפה, שלא יוכל כבר ללמוד, ופיו משתנה שאין כוחו כמו שהיה לפני זה. רח"ל. (הגרי"ח סופר שליט"א בהקדמה לספר כבוד התורה דף י"ז).

וכתב בספר וחי בהם (דף ר"ט), שהרה"ג והצדיק רבי יהודה יהושע צדקה זצוק"ל המשיל ע"ז משל, לאדם שמביא למלך מעדני מלכים ושם בתוכו כף של אפר, האם יקבל שכר על המאכל ועונש על האפר, בודאי שלא, אלא יקבל רק עונש. כך ה"ה המפסיק ממשנתו שמערב קודש בחול, לא יקבל שכר על לימודו, אלא רק יקבל עונשים חמורים. וא"כ, צריך האדם להתבונן האם יש לו שכר על לימודו. וישנו אדם שלומד שנים על גבי שנים, ולא רק שלא יקבל שכר על לימודו אלא יקבל רק עונש, משום שפסק בשעה שלמד, ויורש תרתי גהינם, ועל זה אמרו חכמי הרמז, שר"ת של "גמרא": מאכילין אותו גחלי רתמים. ע"כ.

הפסקה באמצע הלימוד מהווה סכנה

הובא במסכת אבות (פ"ג משנה ז'), רבי שמעון אומר, המהלך בדרך ושונה ומפסיק ואומר, מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו.

ובתב רבינו עובדיה מברטנורא זצוק"ל, הוא הדין לכל שיחה בטילה, אלא שדיבר בהווה, שדרך הולכי דרכים לדבר במה שרואים בעיניהם. ויש אומרים דאשמועינן רבותא, דאע"ג שעל ידי כך הוא מברך ברוך שככה לו בעולמו, אעפ"כ מעלין עליו כאילו התחייב בנפשו, משום שהפסיק ממשנתו.

ובתב בספר כבוד התורה (דף כט בהערה מס 3), שברבינו יונה בפירושו למשנתנו משמע, שחומר האיסור הוא אף ללומד בביתו, שכתב: כי בעוד שהאדם שונה אין לו להשיח שיחת חולין, כי צריך לעמוד באימה וביראה לפני התורה וכו', ומאחר שהוא משתמש בכתרה של תורה שהיא כתרו של הקב"ה, צריך שלא ידבר שיחה בטילה, ואם קל ראשו להפסיק ממשנתו, הר"ז מתחייב בנפשו. והדין נותן. עכ"ל. הרי, שלא חילק בין הולך בדרך ללומד בביתו, אלא שבזמן שמתעסק בכתרו של מלך אין לו להפסיק לדברים אחרים. וכן באבות דר' נתן (פכ"ו אות ג) לא חילק בזה.

ונתבונן ונחשוב, מי רוצה שבמקום לזכות לחיים, שהרי התורה נותנת חיים לעושיה, ח"ו יתחייב בנפשו. ובודאי שכל אחד ואחד רוצה לחיות חיים טובים ומאושרים. א"כ לפנינו מתכונת טובה לחיים טובים ומאושרים, בזה שנלמד מבלי להפסיק באמצע הלימוד. ה' יזכנו.

ובתב בתוספות יו"ט על המשנה הנ"ל, שי"א שכל הנזכר לעיל נאמר דוקא על אדם שהולך בדרך שזה מקום סכנה, וי"א שלא דוקא אלא הוא הדין בבית, אלא דבדרך שכיחי אילן וניר ואפשר שיפסיק. ע"כ. ומרבינו יונה ומאבות דר"ג הנ"ל, משמע שאף הלומד בביתו, נאמר עליו שמתחייב בנפשו, וכדלעיל.

דברי הזוהר הקדוש על הפוסק באמצע לימודו

הובא בזוהר הקדוש (פרשת שלח לך דף קס"ב ע"א), שכל מי שמפסיק באמצע לימודו, יפסיקו את חייו באותו עולם, ודינו עומד באותו עולם.

וכל אדם רוצה שעל ידי לימודו יזכה לדברים טובים, אבל יש לדעת שאותם אנשים שמפסיקים מלימודם, עליהם הובא בזה"ק שמפסיקים (בי"מ) את חייהם בעוה"ב, וחויץ מזה עוד יעשו איתם דין בעוה"ב. וכל זה רק מחוסר ידיעה, אנשים לא יודעים שבמו ידיהם הם מביאים עליהם צרות ומכונים לעצמם בעיות שונות ומשונות, ואפשר להנצל מכל זה ע"י השתדלות שלא לדבר באמצע הלימוד, ואז שכרו יהיה כפול ומכופל, וטובה מידה טובה ממידת פורענות, אשריו ואשרי חלקו ואשרי יולדתו.

עוד הובא בזה"ק הקדוש (ח"ג דף קפ"ה ע"ב), שמי שמפסיק באמצע לימודו, ווי לו לאותה הכושה, ודוחים אותו ומעמידים אותו תוך עמודא, עד שמעלים אותו לדין, רחמנא לישובן. (הגרי"ח סופר שליט"א, הובא בתחילת ספר כבוד התורה דף ט"ז).

תורתו הולכת לחיצונים

והובא בספר כסא מלך (לרבי שלום בוזאגלו זצוק"ל), על ספר תיקוני הזוהר (תיקון י"ח לדף ל"ג ע"ב, דפ"ו ע"א), שמי שמפסיק לימודו בדברי הבאי וליצנות, מוסר כל מה שלומד באותה שעה לחיצונים, וכמו הרשע שלומד תורה, שהקב"ה אומר לו: מה לך לספר חוקי, כי אתה מוסיף כח לחיצונים, אלא קודם כל חזור בתשובה ואח"כ תשא בריתי עלי פיך, ואז פיך לא יפגום, כי כל עוד שאתה שנאת מוסר, אתה משליך את הד"ת לחיצונים. ולכן, עיקר גדול לשמור פיו ולשוננו כדי שתהיה תורתו ותפילתו רצויה. עכ"ל. ועל זה ידו כל הדווים, השי"ת יעזרנו על דבר כבוד שמו. ויצילנו מכל עבירה ונידנוד עוון. אכ"ר. (הגרי"ח סופר שליט"א, הובא בתחילת ספר כבוד התורה דף ט"ז).

הובא באבות דרבי נתן (פכ"ו הלכה ג'), הוא היה אומר מפני מה ת"ח מתים כשהם קטנים, לא מפני שהם מנאפים ולא מפני שהם גזולים, אלא [מפני] שפוסקים מדברי תורה ועוסקים בדברי שיחה, ועוד מפני שאין

מתחילין במקום שפוסקים. ופירש שם בבנין יהושע, כתב המפרש, אם פוסקים מד"ת ועוסקים בדברי שיחה, שוכחין המקום שפוסקים, ומתחילים במקום אחר.

עוד כתב שם, שהובא בילקוט שמעוני (נ"ך רמז רס"ה) המניח ד"ת ויוצא, עליו הכתוב אומר: מה מצאו אבותיכם וכו', ועוזבי ה' יכלו, עב"ל.

אם לומדים ומפסיקים בדברים בטלים כלום לא יצא מזה

בספר אשכבתיה דרבי, למרן הקהילות יעקב (ח"ב עמוד קכ"ג), כתב שהרב זצוק"ל הזהיר הרבה על ביטול תורה, ואמר תמיד, שעוון ביטול תורה חמור מאוד, ומי יודע איזה דין וחשבון יגישו לפני האדם לעתיד לבוא בעולם האמת, בעוון כל רגע של ביטול תורה. והיה מפחד מחטא זה כמו ממאכלות אסורות ממש, והוכיח בני תורה על דברים בטלים, שמלבד שמפריעים לעליה בתורה ויראת שמים, הרי הם עוברים על עוון ביטול תורה. כידוע שהיה משגן תמיד משניות בעל פה ולא פסיק פומיה מגירסא.

עוד אמר, שביטול תורה הוא עוון קשה מאוד, ובפרט הוא קשה מאוד לעת זיקנה. והוא מתנחם בזה שאולי כשאינו לומד, מעיין מישהו באחד מספריו.

אברך ממקורביו סיפר, שמרן ז"ל דיבר עמו בארוכה בעוון חומר ביטול תורה, וראה על פניו שאצלו זה בוער כאש לא לדבר דברים בטלים. והוסיף מרן ואמר, אם לומדים כסדר ברציפות, אפשר איך שהוא לגדול לתלמיד חכם, אבל אם לומדים ומפסיקים ומדברים דברים בטלים כלום לא יצא מזה. וכמה פעמים שאל את אותו אברך, האם הוא לומד בלי להפסיק בדברים בטלים באמצע הלימוד. (ספר כבוד התורה דף ג').

דבריו היקרים מפז ופנינים של החזון איש

כתב החזו"א באיגרתו (ח"א סי' ג), ללמוד שעה ולהפסיק שעה אחת, הוא קיום התוהו, האפס וההעדר, הרי זה כזורע ושולח עליהם מים לסוחפן

עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק.

הלימוד התמידי הוא סוד הקדושה.

וזה שעושה תורתו קרעים קרעים, אסף את הרוח.

ומן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד.

והגרי"ח"ש קוטלר זצוק"ל הביא על מה שכתב החזו"א, שזה דומה "לזורע ושולח עליהם מים לסוחפן", בא ללמד שהפסק בלימוד הר"ז עוקר ומבטל גם את כל מה שלמד האדם עד עתה, ועליו להתחיל מחדש, כי לא רק ההמשך והקשר של מה שלמד חסרים למפסיק ממשנתו, אלא גם כל מה שלמד לפני זה נעקר ממנו לגמרי. (כבוד התורה דף כ"ז ודף פ"ג).

דברי מייסד תנועת המוסר

כתב רבינו ישראל סלנטר זצוק"ל (בסי' אור ישראל דף ל"א), שכל מצוה או עבירה שיותר קל לקיימן, הן החמורות ביותר, כגון ביטול תורה של שעה קלה בזמן שפנוי מעסקיו כגון ביום השבת או בימות החול בשעות הפנויות, חמור יותר מביטול תורה של זמן רב בעת טרדותיו.

ועתה הבה נתבונן, האם יש זמן יותר נוח ללמוד בהיותו יושב לפני הספר ולומד, שאז כבר התפנה מעסקיו והתיישב ופתח את הספר ולומד בו, ואם אז יפסיק בדברים בטלים או במחשבות המורדות, הרי

זה מבטל תורה בזמן היותר נוח ומוכשר ללימוד התורה, וגדול עוון זה מכל ביטול תורה שבאופן אחר. ואפשר לומר (בדרך צחות), שמשום כך אמרו חכמינו זכרונם לברכה דוקא על הפוסק ממשנתו שמאכילים אותו גחלי רתמים, ולא על המבטל בטרם שהתחיל ללמוד, מהתבוננות זו נלמד עד כמה עלינו להתחזק להיות שקועים בלימוד ביותר בהיותנו לפני הספר, ושלא לשוח כלל וכלל, ולא להעיף מבטינו לצדדים, ולהסיר מליבנו כל מחשבה המטרידה ומפריעה את הלימוד. (ספר בנין עולם פרק ה', העתיקו בספר כבוד התורה דף כ"ד).

פרק ב'

מה היתה תוכן הדרשה של הגר"י צדקה וצוק"ל קודם
התקיעות, ובתפילת הנעילה

כתב בספר נר יהודה בקונטרס יהודה יעלה (להרה"ג ר"ח סופר שליט"א),
זכיתי להתפלל בימים נוראים כעשרים וחמש שנה ויותר, עם דודי
מרן ראש הישיבה הגאון רבי יהודה צדקה וצוק"ל, וחושבני שלא אחטא
לאמת אם אומר שכמעט בכל פעם שאמר דברי התעוררות ומוסר קודם
התקיעות, או קודם תפילת הנעילה, (ואשרי און השומעת לקח תורתו ומוסרו
המופלא והטהור), הדגיש וחזר והדגיש שבני תורה לא ישחו שיחה במילה
באמצע הלימוד, והתמרמר מאוד על זה. וזכורני להדיא, שפעם אמר שזו
הקבלה שצריך האדם לקבל עליו בתפילת הנעילה, והיא, ללמוד תורה בלי
להפסיק באמצע הלימוד.

ועוד, בראש השנה האחרון של חייו (שנת תשנ"ב), שזכינו להתפלל עמו,
בתוך דברי מוסרו הטוב קודם התקיעות, חזר והרעיש ודיבר על
חומרת הדבר שמדברים באמצע הלימוד. ונשא משלו ואמר: מעשה באדם
אחד שזכה להיות אהובו של מלך גדול, ועלה בדעתו לעשות למלך סעודה
הראויה לעלות של שולחן מלכים, אבל בתוך מיני המאכלים המשובחים
והערכים שהכין למלך פיזר חול ועפר, האם יקבל המלך סעודה כזו? בוודאי
ובוודאי שלא. והנמשל פשוט וברור, אדם בעת שעוסק בתורה מכין כביכול
סעודה נפלאה לשמים, מה שאין דוגמתה בכל הרקיעים כולם, אבל אם
באמצע הלימוד מדבר ושח בדברים בטלים, הריהו כמפזר חול ועפר. האם

תקובל תורתו, הקריבהו נא לפחתך, הירצך, הישא פניך?! ועל זה ידו כל הדווים, והחי יתן אל ליכו לשמור לעשות, והבא להטהר מסייעין בידו. (הובא בספר כבוד התורה דף י"ז).

עליונים למטה ותחתונים למעלה

בספר תולדות יעקב (דף ק"א ק"ב), הביא על מרן הסטייפלר זצוק"ל, שרבינו היה חרד מאוד מביטול תורה, ואמר פעם: מי יודע איזה חשבונות גדולים של ביטול תורה יש לי בעולם האמת, אמנם ע"י שרכים לומדים בספרי, יהיה לי מזה לימוד זכות כנגד עוון ביטול תורה.

וביאר שם את הגמ', עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה, אמר ליה עולם ברור ראית. והסביר רבינו, כי יש בעוה"ז אנשים שמוכרחים לעבוד לצורך פרנסתם ההכרחית, ובמעט הזמן שנשאר להם לומדים תורה מבלי להתבטל. כשהם באים לעוה"ב, מחשיבים להם כל רגע מזמנם, ועל כן מוצאים שבכל ימיהם כמעט שלא ביטלו את הזמן. הרי שדרגתם גבוהה מאוד, ומלמדים אותם את כל מה שלא הספיקו ללמוד, והם נחשבים שם כגדולי הדור עם כבוד מלכים. ולעומתם, ישנם אנשים חשובים בעוה"ז, למדנים גדולים ואנשים חשובים, אבל אינם עוסקים בתורה כפי יכולתם, אלא לומדים רק כשמתחשק להם, ומבטלים בכל יום כשעה או שתיים, וכשבאים לעוה"ב ומחשיבים להם את שעות ביטולם, אבוי לנפשם, מאחר ששעה לשעה מצטרפות לימים וחודשים ושנים של ביטול תורה, והם יורדים בעוה"ב לתחתית המדרגה, ואף מה שהשיגו כאן מאבדים, והמה כעמי הארץ ממש. ואינם מכינים מה שמדברים, ויש להם בזיונות גדולים, רח"ל. וזהו הביאור, עליונים למטה ותחתונים למעלה. והתנאים ראו את זה ממש והדברים נוראים.

עוד אמר הרב על תלמיד חכם מסויים שנפטר צעיר, שיש להספידו ולהדגיש שהעיקר זה היה שקידתו בתורה, שהיה שקדן עצום בתורה, ולא ביטל רגע מלימוד התורה. ולא דיבר דברים בטלים, והכל נבע אצלו

מתוך פחד העבירה של ביטול תורה רח"ל. הוא פחד מהאיסור הנורא של ביטול תורה, ולכן למד בשקידה מרובה. זהו השבח הגדול שיש עליו, ואת הדבר הזה צריך ללמוד ממנו. (מספר אשרי מי שעמלו בתורה דף ק"נ בהערה).

עיצה לזיכרון ממלאך משמים

הובא בספר מגיד משרים (למך הבית יוסף פרשת כי תבוא דף מ"ד ע"ב), שהבית יוסף רצה עיצה כדי לזכור את התורה הקדושה, ואמר לו שיגיד קודם הלימוד עשר פעמים את הפסוק: "זכור דבר לעבדך על אשר יחלתני". ויזהר שבזמן שקבע לעצמו ללמוד, שלא יפסיק כל בשום דיבור של העולם, ובוה תזכה לזכור את כל מה שתלמד באותה השעה. וכן בכל זמן וזמן. (כבוד התורה דף ע"א).

עיצה לבטל כל מיני גזירות קשות ורעות

באגרות הרמח"ל האריך הרבה מהוהר הקדוש, שאם אדם לומד בלי להפסיק, מבטל כל מידי גזירות קשות ורעות ר"ל. וכתב שם: וכל אחד בשעת לימודו יהא דינו כמתפלל י"ח, שלא יוכל להפסיק בשום הפסק שבעולם, עיי"ש. (כבוד התורה דף ע"ב). ובפרט בזמן זה שאנו צריכים הרבה רחמי שמים על הכלל והפרט, ואין אדם שאינו סובל, וזוהי עיצה נפלאה לבטל את מידת הדין שנמצאת. אכי"ר.

במיעוט דרך ארץ

כתב בספר מדרש שמואל על מסכת אבות פ"ו, על הא דתנן במ"ח דברים התורה נקנית, ואחד מהם במיעוט דרך ארץ, אם נאמר שדרך ארץ

האמור כאן היינו כפשטו, אפשר שאם יבוא לפניו אדם חשוב בעודו עוסק בתורה יתבטל מלימודו כדי להשיב לאותו אדם, ואם יאמר שילך מאיתו ולא יבטלנו מתורתו, אין זה דרך ארץ שהוא נוגע בכבודו, ולכן אמר התנא שהתורה נקנית במיעוט דרך ארץ, כי טוב לו שיהיה לו מיעוט דרך ארץ ולא יתבטל מלימודו. (הגרי"ח סופר שליט"א, הובא בס' כבוד התורה דף י"ח).

אין חכם כבעל הנסיון

כתב בספר כבוד התורה (דף קכ"ח), שבכמה כוללים רצו לרומם את כח ההתמדה והשקידה של הלומדים, ע"י שהקציבו סכום בסך חמש דולר ליום לאברך המצליח לדייק בסדרי הלימוד, ומקפיד שלא להפסיק את התמדת הלימוד בדיבורים אחרים. והמילגה ניתנת בכל יום, ואין קשר בין יום ליום אחר. וכך הדבר נותן התעוררות ותשומת לב לאברך שיודע שיש לו עידוד מיוחד לדבר. וראו בזה חיזוק גדול. ע"כ.

ובאחד הכוללים, השיג אחד האברכים סכום כסף מסויים, ואמר לאברכים שמי שיעשה תענית דיבור בתוך הבמ"ד חצי יום יקבל סכום מסויים, ומי שיעשה כל היום יקבל סכום יותר גדול, והדגיש להם שהתנאי הוא רק בתוך הבהמ"ד, ומי שרוצה לדבר יכול לדבר בפרוזודור או במטבח שנמצא מחוץ לכתלי הבהמ"ד, כדי להקל עליהם ולא להכביד יותר מדאי. וכיום, כבר למעלה משנה ישנם מספר של אברכים שלומדים מבלי דיבורים שאינם קשורים ללימוד, ואף ניגשו אליו והודו לו, באמרם שהם רואים יותר הצלחה, וכן ניצלים מדיבורים אסורים. וכך מי שיש לו תקציב ואפילו פעוטה, יכול להיות ממזכי הרבים, שזכותו גדולה מאוד מאוד.

גדר שיחה במילה

כתב הרמב"ם (בפירושו למס' אבות פ"א משנה ט"ו), גדר שיחה במילה הוא סיפר ההמון מה שאירע ומה שהיה, והתנהגות מלך פלוני בהיכלו, ואיך היתה סיבת מות פלוני ואיך התעשר פלוני. (כבוד התורה דף ל"ב).

וכתב בספר כבוד התורה (דף ק"ג) בשם הגר"א וולקין ז"ל, שיכול להפסיק לשיחה קלה שאינה בדיבורים אסורים, וגם לא להאריך בזה, כדי שלא תתבלבל דעתו עליו. שאם ילמד הרבה בלי הפסק, דעתו תתבלבל עליו. ע"כ. ונ"ל, שאם אדם מרגיש מידי פעם עייפות מחמת רוב הלימוד, ורוצה לדבר יכוין לקום בשעות שקם לשתות דבר מה, כמו כן אם יכול לצאת מחוץ לבהכנ"ס עדיף.

כתב בפלא יועץ (ערך דיבור), שאם צריך להפסיק באמצע לימודו יסגור את הספר כאילו סיים את לימודו, ואח"כ יחזור ללמוד מחדש, "אולי" תהיה ארכא וניקה. אולם בספר יעלו חסידים (דף ק"ח במהדורא המנוקדת), כתב בפשימות דבכה"ג שרי. (הגר"ח סופר שליט"א בהקדמה לספר כבוד התורה בדף ט"ז).

כתב בספר יוסף אומץ, שאם בא אדם לביתו באמצע שלומד, יזרוז לקבלו בסבר פנים יפות ובקצרה, ויאמר לו שימתין מעט עד שיגמור את הפשט שהוא עוסק בו, ואז ידבר עימו (וחי בהם דף רי"ח). וכתב הגאון ר"ח פאלאג'י זצוק"ל בספרו הוקר צוואה מחיים סימן ב', שלא ידבר עד גמר לימודו, וכן כשהוא לומד בביתו ביחיד, אא"כ להשיב מפני הכבוד, או לאפרושי מאיסורא, (הגר"ח סופר שליט"א בהקדמה לספר כבוד התורה י"ג). ושם בדף ל"ה כתב בעל המחבר בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שאם לומד בביתו ושמע שדופקים או שמצלצלים, מן היושר לענות.

האיסור להפסיק מלימודו הוא דוקא שפוסק באמצע הענין, אבל כשגמר את הענין רשאי להפסיק "לצורך". (ספר כבוד התורה דף ל"ג בשם שער הציון סי' רפ"ה ס"ק י"א, והיעב"ץ בהגהותיו במס' מו"ק דף ט' ע"א). ולכתחילה, לא יפסיק כלל עד סוף הזמן שקבע (שם בשם יוסף אומץ, ועיי"ש עוד הרבה פרטים).

אנשי הקהילה השליכו את המוסר לנהר כליל "כל נדרי"

הובא בספר טובך יביעו (דפים שכ"ח שכ"ט פרשת שופטים) וזה לשונו: עונש נורא המילו אנשי קהילתו של הגאון רבי יהושע קלוגר זצ"ל על אחד

המלשינים. "קבלה יש בידינו, אמר הרב, בשם גיסו הגר"ח קנייבסקו, שהמעשה שהתרחש אצל הגר"י קלוגר והמסופר בספר "מרגליות הים", הוא אמת". (מעשה דומה אירע גם אצל הר"י מגאש).

וכך מובא שם: "שמעתי בילדותי מפי אבי מורי ז"ל, אשר התרחש בעיר מולדתו גריידינג שאצל לבוב, שהיה שם מוסר אחד גבר אלם ועז פנים. פעם אחת בליל יום הכיפורים, לפי אמירת כל נדרי, כשעמד אותו מוסר עטוף במליתו בכותל המזרח סמוך למקום הרב דמתא הג"ר יהושע קלוגר ז"ל, ניגשו אנשים אחדים אל המוסר, ובמליתו שהפשיל עד למטה מעיניו סתמו את פיו, והוציאוהו בכוח מבית המדרש הגדול שעמד על יד הנהר, והשליכוהו למטה לנהר".

להלן מתואר שלא היה בכל מתפללי בית הכנסת ולו דילטור אחד שילשין לשלטונות על גופו של מעשה.

זה סופו של מי שגורם נזק לרבים, ומחומרת העונשים הנ"ל אפשר ללמוד על השכר הגדול המצפה לכל אלה המביאים במעשיהם תועלת לציבור, כדאי וכדאי איפוא להשתייך לחבורה של אנשים שכל מהותם היא הגשת עזרה וסיוע לקהל, בכל התחומים האפשריים.

יש אדם שברגע שהוא ניכנס לבית המדרש, ריח גן עדן ניכנס עימו. הוא פותח בשיחות בדברי תורה, ומהנה את הלומדים מדבריו וחידישיו. ויש המתנהג בצורה הפוכה לחלוטין, וברגע שדורכות רגליו על מפתן בית הכנסת, יודעים הכל שמעתה יתרכו דברי ההבל בבית המקדש מעט, וכל הקהל היושב ולומד יינזק מיהודי זה.

מרן הגר"ש אלישיב הורה: "לסלק את האברך מן הכולל"

וכדי להמחיש עוד יותר את מידת הנזק שאדם כזה מיסב לציבור, סיפר הרב על שאלה שהגיש לאחרונה לפני מרן הגר"ש אלישיב. המדובר

באברך הלומד באחד הכוללים, ששהותו בבית המדרש גרמה נזק ללומדים, וכן"ל.

ההנהלה ביקשה לסלקו מהכולל, אך האברך טען שבמקרה כזה עלולה רעייתו לתבוע ממנו גמ'. דבר זה גובל - הוסיף הרב - בספק פיקוח נפש, שכן ברנע שאיש זה יתן גמ', הוא עלול להסתבך עד כדי כך שדעתו תיטרף עליו.

הגרי"ש אלישיב פסק שיש לסלק את האברך מן הכולל, שכן ברי ושמא - ברי עדיף. הנזק שהוא עושה עתה לאברכים, הוא נזק וודאי, והחשש שמא תתבע אשתו גמ', הוא בגדר שמא, ואין דוחין את הברי מפני השמא.

הרי יש לנו ללמוד מתוך הדברים, כמה יש להשתדל להיות בין אלה המועילים לציבור.

לא לדבר באמצע ה"סדר" ולהקדיש מחשבותינו לעמל התורה

עוד כתב בספר טוכך יביעו (פרשת ניצבים דף ת"ב-ת"ד). וז"ל: יש יהודי הלומד שעות ספורות ביום, ולאחר מכן יוצא להשתכר לפרנסתו, אבל באותן השעות שבהן הוא יושב ולומד, הוא מנצל את כל כוחו ואינו מבטל מזמנו ולו לרגע קט, לא משוחח עם אף אחד, גם לא על הנושא ה"חשוב" ביותר, שהרי יודע ומאמין הוא שכל כסף וזהב לא ישוו בה, בתורת ישראל.

שכר גדול ישלמו לו על כך מן השמים, ליהודי זה, שלפחות בזמן שיש באפשרותו ללמוד, הוא עושה זאת במלוא החושים.

לעומת זאת, בן תורה, תלמיד ישיבה או אברך כולל, שזכה לישיב בכל הסדרים בהיכלה של תורה, ויש באפשרותו למעום במשך כל היום מצוף-דיבשה של התורה, ואינו מנצל זאת אלא מבטל מזמנו, מדבר באמצע הסדר על דא ועל הא, הרי שמצבו הרבה יותר גרוע מאותו יהודי היוצא להשתכר למחיתו אך אינו מבטל מזמנו.

לכן, מה טוב ומה נעים יהיה אם נקבל על עצמנו שלא לדבר כלל וכלל באמצע הסדרים, להקדיש את מוחנו וכל מחשבותינו לעמל התורה ויגיעתה. תענית הדיבור, לפחות בזמן הלימוד, מקדשת את הלימוד ואת הלימוד גם יחד, והופכת אותם לחפצי קדושה שאין למעלה מהם.

ושמעתי פירוש נאה ממרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, על מה שכתוב בגמרא, בלשון תמיהה, (סנהדרין, דף כ"ג עמוד א') "פה קדוש יאמר דבר זה". והסביר הגרש"ז, שפה קדוש שאינו מבטל מלימודו ועוסק כל העת רק בדברי תורה, הופך גם את המוח וכלי השכל לכלים מעולם אחר, המשוטטים בעולמו של הקב"ה, ואם כן כיצד אותו פה קדוש יאמר דבר זה, שאינו מתיישר עם קו ההגיון?

החזון איש (אמונה ובטחון, פרק ד' סעיף ט"ו), בבואו לחזק את האדם לעמול בתורה, כותב: "ואם התורה מתקנת המידות בעמלה ובקנין החכמה כמשפט חקוק בחק הנפש, עוד יש בתורה סגולת אור אשר לא יושג בשכל אנושי, ואשר אור הסגולה הזה מאיר ומזכך את נפש בעליו לראות אור נוגה ונועם טוב מעם ודעת".

החזון איש מאריך לתאר כיצד נעשות המידות הטובות כקניין טבעי כנפשו של העמל בתורה, וכותב:

"ואוהב את הענוה בטבעו ושונא את הגבהות בטבעו, אוהב את החסד בטבעו ושונא את האכזריות בטבעו, אוהב את הסבלנות ושונא

את הכעס, כי כל ישעו וחפצו של החכם לתקן מידותיו, ומצטער על נטיותיו הרעות תכלית הצער, ואין כאב לחכם ככאבו על הכשלו במידה של גנות, ואין שמחה לחכם כשמחתו על תיקון מידותיו, וכו'.

מרן הסטייפלער זצ"ל ממליץ על תענית דיבור

ובאותו עניין כדאי לספר, שהייתי נוכח בעצמי אצל מרן הגר"י קנייבסקי זצ"ל כאשר הגיע אליו יהודי וסיפר בבעתה על הלום שנראה בשנתו, והוא מסוג החלומות שצריך לצום עליהם.

היהודי ביקש עיצה בדבר, והסטייפלער השיב לו, שעדיף להיות בתענית דיבור "זוה יפעל טוב יותר".

פרק ג'

אוי להם לבריות מעלבונה של תורה

ובספר הנפלא אור לציון זיכרון הדסה הובאו דברים חשובים (בדפים כ"א, כ"ב, כ"ט-ל"ג) על הנ"ל וז"ל:

אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות פ"ו מ"ב).

עלול האדם למעות ולחשוב שהגורמים לעלבון התורה, הם אותם שאינם עוסקים בתורה כלל, אבל מי ששוקד על דלתות התורה יום יום, אינו גורם עלבון לתורה. אבל זוהי מעות. כי ודאי אותם שאינם מצויים בתורה כל עיקר, עסקם חמור מאוד, אולם עיקר עלבון התורה שעליה מכרות בת קול בכל יום "אוי להם לבריות" מצויה דוקא ביושבי אוהלה של תורה, כי אדם היושב ליד ספר ומדבר דברים בטלים, נמצא מחשיב הוא באותה שעה את דבוריו יותר מהתורה הק, היש עלבון גדול מזה? כי בתאוותו לדברים בטלים דחה את לימודו מפניהם, וזהו עלבון לתורה.

הרחק משכנ רע

בעונות הרבים, יש כאלה שנושאים על עצמם שם "בן תורה", ופעמים רבות שוהים במסעדות ובקיוסקים וכדו'. מאלה בודאי יש להתרחק, אבל לא רק מאלה, אלא גם אותם שנמצאים בישיבה ואוהבים

לדבר דברים בטלים בזמן הלימוד, גם מהם צריך להתרחק. שמי שאוהב ללמוד זה אוהב ה', ומי שאוהב להפריע באמצע הלימוד זה ממרה פי ה'. רבי שמעון אומר (אבות פ"ג מ"ז), המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, עכ"ל. והדברים ק"ו, ומה זה שהפסיק ממשנתו אף ששיבח להקב"ה נאמר עליו כך, אם דיבר דברים בטלים על אחת כמה וכמה.

מי שיושב ליד אחד כזה עליו לברוח ולעבור למקום אחר. בשום אופן לא ישאר לשבת לידו. אין ספק שצריכה להיות אהבת חברים עם כולם, אבל צריך להזהר מאוד לא לשבת ליד מי שאוהב להפריע בלימוד ולספר דברים שונים. עליו לדעת שחבר כזה גוזל מחייו, ממש כפשוטו, שהרי מה זה מושג של חיים? רק עבודת השי"ת. אחרת כלום לא שווה, כל התענוגות וההנאות כמו חלום, ולא היה כדאי לבוא לעולם בשבילם. ואפילו אם היה העוה"ז ללא שכר ועונש, רק תענוגות, בכ"ז לא שווה כלום, למה? כי כמה שיהנה הרי כשמזדקן נחלש ותש כוחו, ואם נשאל אותו: אחרי שנהנית כל ימך, האם היה כדאי לך לבוא לעולם? יאמר: לא! הכל עובר כמו חלום. וזה באדם שזוכה לזקנה, ואם לא, מה יאמר... יוצא שהחיים העיקריים הם רק עבודת השי"ת, א"כ זה שמפריע לחבירו בלימוד התורה כאילו הרגו לפני זמנו, קיצר את חייו והפסידם! ומי מוכן להקריב אפילו כמה ימים וכ"ש שנים עבור זולתו?!

וזה שיש לו חשק לדבר ואיננו יכול להתגבר על תאוותו, שילך ליד המראה וידבר לעצמו, למה ידבר עם עוד אחד, ויגזול את זמנו וחיוו? כי חבירו יוכרח לענות לו, שאם לא יענה יחשבו שאינו מבין כלום בענייני העוה"ז, ורוצה להראות שגם הוא ברוך ה' בקי בפולטיקה וכדו'.

ובחור שאין לו חשק ללמוד, צריך ממש לבכות והוריד דמעות בהשיבנו ה' לתורתך, והקב"ה ישתבח שמו שומע תפילה. ויש שהליצו בדרך זו לפרש את מה שאמר רבי חנינא (ברכות לג) הכל בידי שמים חוץ מיראת (המשך מספר אור לציון)

שמים, כלומר אם אדם מבקש מהקב"ה ענייני העוה"ז, עושר בריאות וכדו', הבחירה היא בידי שמים אם לשמוע לתפילתו ולמלאות בקשתו או לא, אבל מי שמבקש מהקב"ה שיתן בליבו יראת שמים, כביכול חייבים להסכים עימו לבקשתו ולשמוע תפילתו.

עצות פרטיות

אכן באמת זה דבר מעניין, כמה זמן יכולים לפטפט, הלא זה מעייף. אלא היצה"ר נותן כח ומרץ לזה. וכבר הבאנו לעיל את דברי הגר"א, כי זה החטא הנכבד בעיניו של היצה"ר רח"ל מכל, והוא נותן הרגשה שכשמשוחחים בדברים שהם מחוץ ללימוד הזמן עובר מהר מאוד, וזה מפתה לחשוב שטוב לשוחח, א"כ מה לו לישא בעול התורה. אבל על זה אמר שלמה הע"ה: "שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך וגו' ודע כי על כל אלה יביאך אלוקים במשפט" (קהלת יא, ט).

והעצה היא, ללמוד במאמץ, בחשק, בהתלהבות ובתמדה, ולא לדבר אפילו מילה אחת באמצע הלימוד, בכדי שלא לתת אפשרות לפתח שיחה שעלולה להעביר את כל הזמן בדברי הבל וריק. ואם רואה אדם שקשה לו להתחיל ללמוד, כי בשעה שרוצה להתחיל מרגיש חולשה, יחזק עצמו במוסר ויכפה יצרו ללמוד חמש דקות ואח"כ עוד חמש דקות עד שיתרגל ללמוד זמן מרובה ברצף, ואז ירגיש טעמה של תורה, וירגיש את גודל טעותם של הבטלים ממנה. כמו אדם שאין לו תאבון לאכול, שאוכל מעט מעט עד שנפתח תאבנו.

ומי שמטבעו הוא פזיז, וקשה לו ללמוד דבר אחד כמה שעות, יחליף כל זמן קצר דבר אחר, רמב"ם, גמ' וכו', וכך יתרגל לשבת ללמוד ולא לאבד זמן. ורואים במציאות, שאדם יכול להתרגל לזה, שהרי מתרגל לא לדבר בין ברוך שאמר לעמידה, ובין עמידה לחזרה, ובין חזרה לנפילת אפיים, (המשך מספר אור לציון)

וגם בקריאת שניים מקרא ואחד תרגום מתרגלים לא לדבר. א"כ למה מדברים באמצע הלימוד?! והלא יש הנאה בלימוד ברציפות.

וגם אם נשאל את האדם לאחר ששוחח עם חבירו על דא ועל הא, האם יצאה לך תועלת מאותה שיחה, יאמר לא יצא כלום, הכל להבל וריק, ולמחרת שוב הוא מדבר. והלא לפני כן אמר שאין לו תועלת מהדיבור, א"כ מדוע ממשיך לדבר? אלא שכבר שלט עליו היצה"ר. על כן, צריך להתאפק ולעשות גדרים וסייגים, כי אילולי זה כל הזמן יתבטל ח"ו. ואפילו אם נניח שילמד, לא ירגיש את מתיקות התורה, משום שמפסיק באמצע הלימוד, ותורתו נעשית קרעים קרעים. הזמן יקר מאוד, אבל הבעיה שלא מעדיכים את הזמן, ולא מנצלים אותו כראוי. הזמן עושה את שלו, אבל אנחנו לא עושים את שלנו!

ויתירה מכך, אף מה שנאלצים מגידי השיעורים לעתים להכניס דברים זרים באמצע שיעורם כדי לעורר את התלמידים, בודאי היה טוב אם היתה אפשרות להמנע מכך, כי צריך כל הזמן קדושה, לשמור את הפה מכל דיבור, אלא שלפעמים השעה נצרכת לכך. ולא רק לשמור את הפה, אלא ללמוד בקול רם במרץ וחום. לא לצעוק, אבל בדיבור מלא.

וחלילה לחשוש מלעג הסובבים אותו, שאומרים לו: מה, נהיית חסיד?! אלא יהיה עז כגמר לעשות רצון אביו שבשמים, ואם החליט החלטה מסויימת, כגון לא להפסיק בדיבור עד שיגיע לפסקה או למשנה וכדו', והנה בא חבירו לשוחח עמו, צריך להתגבר ולהחליט: אין אני מפסיק עד שאגמור. כך יעשה פעם פעמיים, יאמרו מה שיאמרו עליו, אח"כ ישלימו עם המצב שהוא לא מדבר באמצע, ויעזבו אותו.

למוכיחים ינעם

יש באיזה מקומות כאלו הממונים להוכיח את מי שמדבר באמצע הלימוד, ויש בזה שני מיני תועלות: א. לפעמים אדם נמנע מלהוכיח את חבירו (המשך מספר אור לציון)

מחמת אי נעימות, אבל כשהוא ממונה במיוחד אין בכך אי נעימות. ב. ישנם מקרים שמקבל התוכחה איננו מוכן לקבל דברי המוכיחו, משא"כ כשהוא בעצמו קיבל אותו עליו בתור מוכיח ודאי יקבל את דבריו. היה טוב אם גם בשאר מקומות ימנו מוכיחים כאלו, למי שמדבר באמצע הלימוד, ולמי שמאחר או לא בא לישיבה.

וכן התקינו תקנה טובה בכמה כוללים, שהתנו עם האברכים שלא ידברו בשעת הלימוד, ויש בזה ברכה גדולה, שמציל את עצמו, וניצול שאינו מחטיא את הרבים.

עין לא ראתה

כתוב בקונטרס היחיאי להגאון המקובל ר' יצחק אלפייא זצ"ל, שמי שמתענה יום אחד תענית דיבור, ולומד את התהלים שלש פעמים כפי הסדר המובא שם, נחשב לו כהפסקה גדולה "לתענית משבת לשבת" כמ"ש הרב נועם אלימלך זצ"ל, ותענית משבת לשבת נחשבת לחמשה ושישים אלף ושש מאות תעניות, עכ"ד. וזה קל, וכי לא כדאי ביום אחד להרויח כל כך הרבה תעניות. ואף שלא מקובל מרכינו האר"י שנחשב להפסקה, אבל אדם גדול אמרו, וזה אחד מהתיקונים הגדולים ביותר. ומזה נלמד מה גדולה מעלת העוסק בתורה ללא דיבורים. ובמיוחד מי שיש לו תאוה לדבר וסקרנות להתעניין בכל מיני נושאים, ומתגבר על תאוותו ובולם פיו, מי יכול לדעת כמה הוא מוסיף זכות וטובה לעצמו ולעולם כולו.

ואיתא במס' מגילה (יח.), רב דימי אמר, אמרי במערבא, מלה בסלע משתוקא בתרין, עכ"ל. הסברנו זאת בס"ד, שידוע שעל לימוד תורה השכר הוא עצום, כל מלה מקיים מצות עשה, (כמ"ש הגר"א בספר שנות אליהו פ"א דפאה), וז"ש "מלה בסלע" – אם נניח שעל כל מילה של לימוד תורה השכר הוא (המשך מספר אור לציון)

סלע, "משתוקא בתרין", היינו אם רצה להפסיק באמצע לימודו ולדבר דברים במלים וכפה את יצרו ולא דיבר, מניע לו פי שניים משכר הלימוד עצמו. זהו דבר גדול עצום ונפלא מאוד, עצירת התאוה והתגברות עליה, כמו"ש (אבות א, יז) שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה. ואשרי מי שזוכה לכך.

ולפעמים נראה לבחור בהשקפה ראשונה שהוא נמצא שנים עשרה שעות בין כותלי הישיבה, אבל אם יעשה חשבון מדוייק יראה שבמשך כל היום הוא לומד רק חמש או שש שעות, כי מבזבזים את הזמן במציאת ספר, בהכנת שלחן, בשיחות על דא ועל הא, והשעון עושה את שלו, (ואין צריך להזכיר שנכשלים בתוך דבריהם באיסורים רבים), ורק בסוף הזמן לומדים קצת כדי שלא יראה שלא למד כלום, או כדי להשקיש את מצפוננו. הרי ששעות רבות עברו מבטלה לבטלה. בזכרוננו שפעם אמר ידידי הרה"ג רבי יוסף עדס זצ"ל כל כגון זה את הפסוק במשלי: מעט שנות מעט תנומות מעט חיבוק ידים לשכב וכו' (כד, לג), כי פעמים חושב לעצמו לישון רק כמה רגעים ולהתמהמה מעט זמן, ולבסוף מפסיד הרבה, כי דקה מושכת דקה. כך בנידון דידן דבר מושך דבר.

ולדעתי מי נקרא בחור שקדן, מי שהשעה אצלו היא ששים דקות, ולא מדבר באמצע. ערובה לאיכות, היא הלימוד ללא הפסקות של שיחות במילות.

וצריך להתעורר לדברים אלו כבר בצעירות, כי כשהאדם מתבגר מקבל שכל ורוצה ללמוד יותר תורה, אבל הבעיה שאז הוא נתון בעול המשפחה, ואין זמן וישוב הדעת כבימי הבחרות. עד כאן לשון ה"אור לציון". (המשך מספר אור לציון)

פרק ד'

ישנה אפשרות להיות ממזכי הרבים, או ח"ו להיפך

הובא בספר טובך יביעו (ח"א דף שנ"ח). כיצד יכול אדם להגיע למצב שבו תהיינה לו רוב זכויות? הרי כולנו מלאים בעוונות ובחטאים, ואין אתנו יודע עד מה. האם קיימת אפשרות שגם אנחנו, בדור שפל שכזה, נעפיל לדרגה כזו?

[לפי הביאור המופלא של הגרב"צ אבא שאול זצ"ל, אפשרות זו קיימת בהחלט. המדרש בויקרא רבה (פרשה כ"א ד"ה "בזאת יבוא") אומר: "בזאת יבוא אהרן, זה שאמר הכתוב (משלי, פרק כ"ד, פסוק ו') כי בתחבולות תעשה לך מלחמה. ר' נתן ור' אחא בשם ר' סימון אמר, אם עשית חבילות של עבירות עשה כנגדן חבילות של מצוות", וכו'.

הפירוש הפשוט ב"חבילות של מצוות" הוא, שאם עשה אדם הרבה עבירות, יעשה כנגדן הרבה מצוות ובוה יינצל מן העונש. ראש ישיבת פורת יוסף, בספרו החדש, "אור לציון", מפרש אחרת.

יש מצוה, אמר רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל בשיחתו לבני הישיבה, שהיא מכילה חבילה גדולה של מצוות, והעושה אותה זוכה כרגע קט למזורדה עצומה בממדיה עד שאי אפשר להעריך את שוויה וערכה.

ובן חלילה להיפך. יש עבירה, שבמבט שיטחי מצטיירת בעינינו כדבר קל אך במציאות היא מכילה בתוכה חבילה של עבירות, ולכן אומר המדרש שאדם שעשה עבירה שכזו, שיש בה חבילה של עבירות, יעשה כנגדן חבילה של מצוות.

הגר"ב צ"צ אבא שאול בסיפרו נותן כמה דוגמאות לכך. גם הרב מרא דאתרא הוסיף דוגמאות ל"חבילה" זו.

כל התחנונים לא הועילו

מרן הגר"י קמינצקי זצ"ל, ראש ישיבת "תורה ודעת", סיפר מעשה שאירע עימו בצעירותו. היה זה בתקופת מלחמת העולם הראשונה כאשר הגר"י נימלט יחד עם זוגתו הרבנית מאימת הצוררים והגיעו לכפר נידח שבו התגוררו רק שני יהודים.

הקור בחוץ היה איום ונורא. שלגים השתוללו ורוחות זעף נשבו בסערה רבתי, ובני האדם ששהו באותה עת בחוץ היו עלולים להינזק מכחינה בריאותית ולהגיע עד למצב של פיקוח נפש.

בפאתי הכפר ניצב אחד הבתים המפוארים ביותר ביישוב בבעות של גביר יהודי. התדפקו בני הזוג על הדלת והיו בטוחים שיתקבלו שם בלבבוית רבה ויוכנסו אחר כבוד אל תוך הבית החמים. לתדהמתם כי רבה, סירב בעל הבית לקבלם ולא הועילו כל תחנוניו של רבי יעקב.

בעל הבית מיאן לשמוע. "לא אכניס אתכם לביתי", אמר.

בשראה האורח הדגול שאין עם מי לדבר, ביקש ממנו רחמים מאחר שאשתו נתונה ממש בפיקוח נפש מחמת הקור, יואיל בטובו להתיר לה להיכנס תחת הגג שבחצר כדי שגשמי הזעף לא יסכנו את חייה. לבקשה זו ניאות בעל הבית.

בשוך הסערה, המשיכו רבי יעקב ואשתו לישיבת סלבודקה ושהו שם בימים הנוראים. והנה, בקריאת התורה מבחין הגר"י קמינצקי שראש הישיבה אומר לגבאי שייתן עלייה ל... גביר ההוא שהתייחס אליהם באכזריות רבה וסירב להכניסם לביתו בגשם.

ניגש הרב קמינצקי לראש הישיבה, וביקש ממנו שיסביר לו כיצד הוא נותן עלייה לרשע-מרושע שכוה, תוך שהוא מתאר בפניו מה עולל להם. ראש הישיבה ביקש ממנו להתאזר בסבלנות עד תום התפילה ואז יסביר לו בדיוק מה קרה.

לאחר התפילה הרגיע ראש הישיבה את הרב קמינצקי, והטעים באוזניו שהגביר ההוא אינו רשע כלל ועיקר, ומידת האכזריות אינה טבועה בו. הוא אפילו איכסן מרצונו את כל ישיבת סלבודקה בביתו. הסיבה לסירובו להכניס אורחים, היא, שכמה ימים לפני בואו של הרב קמינצקי שהה עובר-אורח בביתו וגנב לו חפצים רבים עד שהותירו נקי מנכסיו.

"כשהגעתי אליו באותו יום גשום, היה זה ממש לאחר אותה גניבה, וליבו היה עדיין חם בקירבו, ולכן החליט שלא לקבל אורחים אלא אם כן הוא מכיר אותם אישית", הסביר ראש הישיבה.

הבה נתבונן. איזה עונש יקבל אותו גנב שרוקן את נכסיו של הגביר? פשוט וברור הוא שלא יענישו אותו רק על גניבה, אלא על רציחה! הרי בגללו לא רצה הגביר להכניס את הגר"י ואשתו הביתה, עד שכמעט קפאו למוות.

עבירה כזו קרויה בשם המצמרר "חבילות של עבירות". אדם עושה עבירה אחת, תהיה קלה ככל שתהיה, אבל יש מיקרים שהיא עלולה לגרום אחריה תוצאות איומות שאין איומות מהן.

ומי שעשה חבילות של עבירות כאלו, תקנתו היא שישתדל לעשות חבילות של מצוות. אם אדם עושה תעמולה למצוה, משכנע יהודים שלא לדבר באמצע הלימוד ובעת התפילה, ושלא לדבר לשון הרע, וכדומה, הרי כל התוצאות שתגרמנה מכך יהיו על חשבוננו ולזכותנו.

והנה דוגמא נוספת ל"חבילות" שכאלו.

הגאון הרב ברייש מציריך סיפר על יהודי חרדי שנסע לבנו המתגורר בארה"ב, והחל לשהות שם באיטליז של הבן. לפתע קיבלתי ידיעה, מספר הרב ברייש, שהיהודי ההוא גזז את זקנו ופיאותיו, וללא כל סיבה הגיונית הניראית לעין.

שיגרתני לו מכתב, ושאלתיהו כיצד עשה כדבר הזה לגלח מעל עצמו את הסימנים היהודיים המובהקים המלווים את עמנו מזה אלפי שנה.

אבל למרבה הפלא היתה ליהודי זה תשובה לעניין. "הגעתי לאמריקה לאחר פטירת אשתי, השיב להרב ברייש, ואני משתכן כאן אצל בני שהוא בעליו של האיטליז בו אני נמצא.

והנה, זמן קצר לאחר שהחילותי להימצא במקום, שמתי ונתון אל ליבי שבני הציב אותי בכוונה באיטליז זה על תקן של "משגיח כשרות", ואולי אף יותר מזה, דהיינו שהוקן והפיאות שלי מהוות עבורו הכשר מצויין, שהרי כאשר ניכנסים לכאן יהודים ורואים אדם כמוני, הם בטוחים שכל הבשר הניכנס לאיטליז הוא כשר למהדרין מן המהדרין בעוד שאני יודע שאין המצב כך.

ואז עשיתי חשבון פשוט. לעזוב את האיטליז אינני יכול, כי הרי אני זקוק לבני, אבל את הזקן והפיאות אני יכול להסיר מעלי כדי שלא אהיה מכשול לרבים..."

לבד מהלקח המופלא שלומדים מכאן שלפעמים יש מצב שבו אדם ניראה לכאורה כמו שפרק מעליו עול מצוות, ובעצם הוא אהוב ביותר לפני הקב"ה, כיוון שהמטרה העומדת בפניו היא לקדש את השם, עוד למדנו

מכאן שהעונש שיקבל הבן, בעליו של האיטלי, יהיה לא רק על מכירת הבשר הלא-מהודר, אלא הוא ייתבע גם על הסרת הזקן והפיאות של אביו שבאו בגין זה.

חשבון פשוט

אני מכיר, סיפר הרב, יהודי המתגורר באיזור לא דתי, שתחליט לארגן שיעור בפרשת השבוע בביתו. בתחילה הגיעו יהודים מעטים, אבל האחד הביא את השני, שכן גרר שכן, לבסוף הגיעו גם ילדים ונערים ואחד מהם עלה והתעלה עד שהתמנה למושגיח ומנהל רוחני מפורסם באחת הישיבות הגדולות.

כל הדברים הטובים שייצאו ממשגיח זה, ייקפו לזכותו של אותו יהודי שאיירגן את השיעור בשבת. ומה הוא עשה בסך הכל? אמר שיעור. זה לא דרש ממנו מאמץ רב במיוחד. אבל הדורות שיעמיד המשגיח שיתחנכו על מידות טובות ויראת שמים, יהיו בזכותו של מארגן השיעור.

כל אחד מאתנו יכול להשתדל לקיים מצוות שכאלה הכרוכות בחבילות גדולות, וממילא יש סיכויים רבים שזכויותיו תגברנה על חובותיו שכן החשבון הוא לא רק לפי המעשים שלו אלא לפי כל החיזוקים שניגרמו על ידי מעשיו הטובים.

חשבונות כאלו מסורים כמובן רק לבורא עולם. וכיוון שכך יכולים אנחנו לסמוך ולבטוח עליו שהחשבון יהיה צודק והגון עד לפרט האחרון.

ה"חבילה" הגדולה ביותר שאנחנו צריכים לעשות היא בעניין קידוש השם. לקדש את שמו יתברך בחיינו, על כל צעד ושעל, כדי שיהודים אחרים ילמדו מאתנו כיצד לקיים מצוות בשמחה ובאהבה.

בשיהודי מוכיח לחבריו ולכל סביבתו שרצון ה' הוא העומד בראש מעייניו, והמידות הטובות, ורק הן, מנחות אותו בכל מעשה אשר יעשה, אין לך תעמולה טובה מזו בעולמנו, והיא חבילת המצוות הגדולה ביותר שיש ביכולתנו לעשות. עכ"ל הטובך יביעו. וכן אם אדם מדבר בבהכנ"ס ובבהמ"ד, יכול לגרום לביטול תורה של רבים, וכן להפרעה להרכבה אנשים לשמוע את הקדיש ושאר התפילה, ולהיפך, אדם שנוהר ומזהיר אחרים, אין קץ לשכרו.

פרק ה'

כל הפוסק ממשנתו

הובא בספר הארי במסותרים (דף 173 עובדות והנהגות מאחד מבני עלייה הרה"ג המקובל רבי ששון מזרחי זצוק"ל) וז"ל: וכאשר האדם בעוסקו בתורה ישית מורא הקדוש ברוך הוא לפניו, ולא יבוא להפסיק בלימודו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל במדרש איכה (ילקוט איכה תתל"ד) על פסוק (איכה ב' י"ט): "שפכי כמים לבך נכח פני ה'", זה לשונם: כל תלמיד חכם שיושב בינו לבין עצמו וקורא ושונה, כביכול הקדוש ברוך הוא יושב כנגדו וקורא ושונה עמו, ולכך נאמר: "נכח פני ה'", ולהלן הוא אומר (מלכים א' ב' כ"ט): "יחגו אלה נכח אלה". (ראשית חכמה שער הקדושה פי"ד אות מ"ז מ"ח).

עוד איתא בגמ' ע"ז (דף ג') וכן במסכת חגיגה (דף י"ב), אמר ר' לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים. ורבנו יונה כתב על המשנה באבות (פ"ג משנה ז'), כי בעוד שאדם שונה אין לו להשיח שיחת חולין כי צריך לעמוד ביראה ובאימה לפני התורה.

והמהרש"ל כתב, שהשי"ת נמצא עם האדם השונה ועוסק בד"ת, "וכאשר הוא פורש מן התורה הוא פורש ממי שהוא עמו כאשר הוא שונה". כי כשהאדם עומד לפני המלך ומדבר עם המלך, ועובר שם אדם ופוסק מלדבר עם המלך ומדבר עם אחר, הרי זה פורש מן המלך שלא ירצה להיות עמו, דבר זה הוא נגד המלך. עכ"ד.

לא לדבר באמצע הלימוד

"כאשר הוא פורש מן התורה הוא פורש ממי שהוא עמו כאשר הוא שונה".

אימרה זו הרעידה את רבנו זצ"ל, ועל כן הקפיד ביותר במשך כל לימודו, שלא לדבר כלל ועיקר באמצע הלימוד, ולא זו בלבד, אלא הזהיר אף אחרים בכל הזדמנות שתהא, ובכל שעת כושר בפני קרוביו היה מזהירם בגודל העונש, ולעומתו בגודל מעלת הלימוד שאין עימה דברים בטלים אלא כולה קודש! ועל זה יעידו המעשיות הבאות:

נתינה רוחנית

בחג החנוכה (שנת התשנ"ז), ביקרו שני בחורי חמד (מישיבת פורת יוסף) בבית רבנו זצ"ל ללמוד מהנהגותיו ודרכיו, ולקבל ממנו דבר מוסר, ושיאציל להם מברכותיו, והנה, כשהגיע זמן הדלקת נרות בקשו לצלמו. אולם רבנו זצ"ל הקפיד שלא להצטלם, [הנהגתו זו בהקפדתו שלא להצטלם, יסודה היא מדברי ספרים קדמונים, ובספר עולמו של צדיק (עמ' 143) כתב טעם לזה, וז"ל: גוהר היה לבל יצלמוהו מהסיבה כי רוחות שורות על דיוקן האדם שנברא בצלם אלקים, ומפריעות אותו מעבודת השי"ת. פעם אמר: הסיבה העיקרית שלי שהנני מתנגד בחריפות להצטלם, היא אינה זאת שהנכם חושבים בגלל הרוחות השורות על התמונה, יותר מזאת וחמורה ממנה היא הסיבה, כי כאשר מתיר האדם לעצמו להצטלם באירועים שונים ושמחות משפחתיות, מתחיל הוא לעשות לעצמו אוסף של תמונות שמגיע עם הזמן לעשרות ואולי למאות תמונות. יום אחד יושב ומסתכל בהם ומאבד זמן יקר כרבע שעה או כמחצית השעה בהתבוננו בתמונות, ומבטל תורה והוא עבירה חמורה. נמצא שבעומדו להצטלם הוא עובר על ד"ת, ומכין לעצמו עוון ביטול תורה ח"ו, כיוון שתכלית עמידתו מול המצלמה היא למטרת הסתכלות אח"כ].

ועמד על כך ולא הסכים. ע"כ מחמת ענוותנותו אמר להם שאיננו ראושיצלמוהו וכו'. אבל עמדו הם על בקשתם שיצלמוהו, וחזרו וביקשו שוב. משראה רבנו זצ"ל שזוהי שעת כושר אשר כל מה שיבקש מהם

בעבור כן יסכימו (מחמת חשקם העז לצלמו), עמד ושאלם: ומה אתם מבטיחים לי בעבור זה? ענו ואמרו לו, שיתנו לו את התמונה. מששמע כן צחק רבנו, ואמר להם, לא בקשתי לקבל דבר גשמי כי אם דבר רוחני, והוא "שלא תדברו באמצע הלימוד כלל". ורק לאחר שקיבלו על עצמם שלא לדבר בלימוד, הסכים רבנו זצ"ל שיצלמוהו.

פה מהור לעסק התורה

התביעות שהציב ראש הישיבה רבנו יהודה צדקה זלה"ה בפני תלמידיו, לא היו פשוטות כלל ועיקר. הוא לא הסתפק "בחכמת התורה" שיושבים ושוקדים עליה, אלא דרש מהם ללא ויתור גם "קדושת התורה", פה קדוש ללא כל שיחה בטילה, ואין צריך לומר אסורה ח"ו, ולימוד ברצף. פעם בשיחה התבטא: בשביל למצוא אתרוג בלתי מורכב טורחים ונוסעים למרחוק, מירושלים ועד חדרה, האם דואגים גם ללימוד התורה ולשכל שלא יהיה מורכב בדברי בטלה ואיסור?!
 2

עיצה ליום הדין

בדרך הלצה היה אומר ראש הישיבה הרה"ג רבי עזרה עטייה זצוק"ל: אדם שמדבר בתוך לימודו, יידע שבאחרית ימיו ושנותיו כשיגיע לפני בי"ד של מעלה יביאו לפניו גמרא עבה מאוד, ויתחילו לקרוא לפניו את לימודו עם דיבוריו שדיבר בתוך לימודו. אוי לה לאותה בוושה! בספר עולמו של צדיק (עמוד 142 על חכם סלמאן מוצפי זצוק"ל) כתב: כיון שהתחילו ללמוד, הזהיר שלא להפסיק כלל באמצע, גם כלפי דברים שבקדושה, כי ת"ת כנגד כולם. היו שרצו לחזור לבתיהם בחצות הלילה לקרוא קדיש באמצע הלימוד לע"ג קרוביהם, אך חכם סלמאן מנעם ומינה אחר שיקרא במקומם. כן לא הגיח שיברכו בקול רם ברכות הנהנין וכדומה באמצע הלימוד, דבר שהיה קשה מאוד בעיני משתתפי השיעור.

זכרון בלימוד

כשנשאל רבנו זצ"ל ע"י בחור חשוב מבאי ביתו, מהי הסגולה לזכור את הלימוד, ענהו רבנו, שבכדי לזכור את הלימוד יש שלושה תנאים והם: א. ללמוד בשמחה. ב. ללמוד ברצף. ג. ללמוד בקול רם! וודאי כשמדברים בתוך הלימוד אין את ג' התנאים הנ"ל.

מענין לענין באותו ענין, נביא מעשה בבחור בן תורה, שבא אל הג"ר יעקב מוצפי זצ"ל וביקשו שיברכו לזכירה בלימוד. ענה לו הרב: שלושה פעמים ביום אתה קורא מקרא המלמד אותך דרך ועיצה כיצד לזכור את הלימוד, "ולא תתורו אחרי לבבכם וכו' למען תזכרו", היינו כשתפנה את ליבך מדברים זרים תזכה לזכור את הלימוד. (מתוך ספר ארי עלה מבבל)

מדוע יש צרות!

בחודש אדר תשנ"ז, ביקר המשגיח דישיבת "ליקווד" הגה"צ ר' נתן מאיר וואכטפוגל זצ"ל בבית רבנו זצ"ל, השיחה העיקרית איתו היתה סביב הנושא למה יש כל כך הרבה צרות לעם ישראל ובמיוחד בקרב עולם התורה, ה' ישמרם. ושיחתם פורסמה במכתב שיצא ע"י ארגון נר תמיד, ולהלן חלק מהמכתב:

שבוע ימים אחרי פטירת מרן המשגיח הרה"ג ר' נתן מאיר וואכטפוגל זצוק"ל, אחרי ששלחנו לכאלף ומאה ישיבות וכוללים בארץ ובעולם, תכנית לימוד לזכותו, התגלה דרך שיחת טלפון מחו"ל דבר נפלא: לפני שנה וחצי בחודש אדר תשנ"ז, המשגיח זצוק"ל ביקר בא"י אצל מקובל גדול ואמיתי חכם ששון מזרחי זצוק"ל מירושלים עיה"ק ת"ו. השיחה העיקרית איתו היתה סביב הנושא למה יש ר"ל כ"כ צרות בכלל ישראל, ובמיוחד בקרב עולם התורה, ה' ישמרם. ולהלן חלק מתוך דברי תשובתו זצוק"ל:

"האם הלימוד אצלכם רצוף או קרעים קרעים? האם מקפידים שלא להפסיק את הלימוד לשום דבר? זה דבר גרוע מאוד! בישיבה בזמן שלומדים צריך שלא יהיה לכם שום ענין אחר חוץ מעצם הלימוד. כשמתיישבים ללמוד ג' או ד' שעות, צריך להזהר לא להפסיק אפילו במילה אחת. אני לא יכול לומר שזו הסיבה, אני יודע. אבל דבר זה כשלעצמו הוא דבר גרוע מאוד, וצריך לפשפש במעשים ולבדוק. למעלה בשמים מה יכתבו בספרים שלנו? ר' יהודה אומר... ופתאום מפסיקים לדבר עם פלוני כל הדיבורים שלנו! צריך לעשות תקנה מיוחדת לא להפסיק בדברים בטילים באמצע הלימוד. לא רק לדברים של מה בכך, אלא אפילו לדברים נחוצים. וצריך למנות משגח מיוחד על זה שלא יפסקו באמצע הלימוד".

והוסיף ואמר: "דעו לכם, שהתורה הקדושה היא שמירה עליונה, ואנו "עולם התורה", לא צריך שיהא אצלכם דברים כאלה (פטירות במשפחות בני תורה בדמי ימיהם ר"ל). מוכרחים לעשות תקנה חמורה לא להפסיק באמצע הלימוד, בשום אופן. אתם צריכים להתחזק ברציפות הלימוד לא רק בגלל זה (למנוע צרות) אלא בשבילכם, ובוזה תזכו לשמירה העליונה, ולא תשמעו עוד שוד ושבר בגבולכם", עד כאן תוכן דבריו.

לאחר מכן החליט המשגיח וצוק"ל שהענין הזה יהיה ה"דבר" שלו לחזק בו את עולם התורה: "לא להפסיק באמצע הלימוד", ובכך המשיך עד יום מותו.

איך אפשר לדבר בתוך הלימוד?!

אחד מתלמידי רבנו זצ"ל מספר: באחד מן הימים התבטא רבנו בפני, איך אפשר שידברו באמצע הלימוד, הרי כשמתחילים ללמוד אומרים יהי רצון, ויש שאומרים לשם יחוד וכו'. ולאחר שאמרו יהי רצון או לשם יחוד, האם אפשר לדבר דיבור אסור.

המדבר דברים במלים בתוך לימודו, יתבייש בזה מאוד

איתא באגדת חכמינו זכרונם לברכה: יראה אדם לתפוס מה שלמד [שיתבונן היטב בעת לימודו, כדי שידע מה להשיב כשישאלוהו לעתיד לבוא], כדי שלא ישגיחו בושה וכלימה ליום הדין, בשעה שיאמרו לו עמוד וערוך מקרא שקרית, וערוך משנה ששנית וכו'. וכעין זה ראיתי גם כן במדרש, שהמלאך מזכירו מה שלמד כדי שלא יתבייש. ע"כ. מספר הארי במסתרים.

כמו כן ידוע שכשביקשו מהרב שיאמר להם קוים לדמותו של הרה"ג רבי יהודה יהושע צדקה זצוק"ל, שהרי הם היו לומדים כחברותא במשך כשלושים שנה, השיב הרב, אנו היינו לומדים ולא משוחחים באמצע, כך שלא ידוע לי עליו הנהגות או מעשים. וזכרני אני הקטן, שהרבה פעמים הייתי נכנס לבהמ"ד ורואה אותם יושבים ולומדים בלי להפסיק באמצע.

פרק ו'

דרכי היצר ותחבולותיו

עוד ראיתי בספר הנפלא אור לציון (זכרון הדסה דפים כ"ג-כ"ט), דברים נפלאים על לימוד התורה, ואע"פ שאינם קשורים כל כך לנושא שבו אנו עסוקים, בכל זאת ראיתי לנכון להעתיקם, וז"ל:

הואיל ויודע היצה"ר שהתורה, היא, ורק היא התרופה נגדו, על כן הוא נאבק באדם ללכדו ברשתו בדרכים שונות כדי לבטלו מלימוד התורה.

לדוגמא, סקרנות לידיעת חדשות, פוליטיקה וכדו', זה דבר המושך את לב האדם, ואף אם בתחילה מתעניין הוא אך ורק בעיקרן של דברים, אבל אח"כ הוא נמשך גם לפרטים. ובאמיתות נשאל מה זה מעניין את האדם, מה מפריע לו מכל הנעשה בעולם, ואפילו נאמר שאיכפת לו, וכי האיכפתיות שלו תשנה את העובדות, או תכריע את המצב?! ומה שחושב האדם שבידיעת החדשות הוא יודע שכך או כך יהיה, אין זה נכון. ואפילו אנשי הממשלה, הבטוחים בידיעותיהם, האמת היא שאינם יודעים כלום, שהרי הקב"ה ית"ש, הוא מכוון את ליבם של המלכים, כמ"ש "פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפץ יטנו" (משלי כא, א), וזה נקבע לפי זכויות או עוונות הדור. א"כ הדרך למניעת דברים רעים, היא רק לעסוק בתורה ובמצוות. ובדרך דרש זה רמזו במשנה באבות (פ"ד מ"י), "רבי מאיר אומר הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה", והלא כל ענין של מצה ומריבה נקראים עסק, כמ"ש "כי התעסקו עמו" (תולדות כו, ב), א"כ מתי עסק זה מתמעט, שלא יהיו דברים כאלה לעם ישראל, ע"י ה"עיסוק בתורה". ויותר מזה, כל החדשות וכדו' שאדם שומע, מפריעים לו בעבודת ה'.

ואם נעמיק יותר נראה, כי מי שיש לו חשק לדבר על עניינים הללו ומחכה מתי יוכל לדבר על המלכויות, בחירות וכדו', הרי הוא כמעיד על עצמו שאינו מצפה לביאת המשיח. שהרי אדם צריך לצפות כל רגע לביאתו, וכשיבוא המשיח יתבטלו כל המלכויות, כמבואר ברמב"ם סוף הל' מלכים, ואם עתה הוא מתעסק בענייני המלכויות, נמצא שהוא לא מצפה לביאת המשיח. כי לצפות פירושו ליחל מתי יבוא, כמשל המזמין מוגית לביתו ומחכה ברחוב מתי תגיע, שאינו מסיח דעתו לרגע מן ההמתנה, ומצפה כל רגע אולי עכשיו תגיע, כך בביאת המשיח כל רגע ורגע זמן ביאתו.

וידוע מה שכתב הרמב"ם (בהל' מלכים פי"א ה"א), המלך המשיח... כל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה מעידה עליו, שנאמר: ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' והביאך ה'. עכ"ל.

ובן סקרנות לקריאת מודעות. עומדים וקוראים את כל המודעות בעיון מתחילתם ועד סופם. לפעמים כשאני רואה בחורים קוראים מודעות, אני מתפעל מהסבלנות שלהם, ויותר מזה מתפלא איך יש להם זמן לקרוא מודעות בצורה כזו.

נתאר לעצמנו, רופא שהולך לרפא חולה מסוכן, ובדרך קורא מודעות – הלא אם יגרם חלילה נזק כל שהוא לחולה מחמת עיכובו, תהיה זו אשמת הרופא. והלא התורה היא אחד מעמוד העולם, ואיך מתעכבים בקריאת מודעות וכדו', בזמן שכל מה שיקדים ללמוד הרי הוא מקיים את העולם, ויכול להציל הרבה מעם ישראל.

ואם זכה אדם למעלה כזו שאין לו סקרנות לכל המתרחש בעולם, עדיין מוצא היצה"ר דרכים אחרות להכשילו. כגון שנוולד לאדם ספק האידן הדין במקרה מסויים, מפתה אותו היצה"ר להכנס לבית המדרש באמצע (המשך מספר אור לציון)

פילפולא דאורייתא, ולהתדיין בענין שלו, וכולם מפסיקים את לימודם ומתפתח ויכות, שזה אומר בכה וזה אומר בכה ומתמשך הענין ויוצאים מתלמודם ואינם חוזרים אליו במהרה. וכל זה עשה מחוסר מחשבה, שהיה לו לשאול אחד שאינו עסוק בלימוד הגמ' באותה שעה, (כך משמע בשו"ע יו"ד סי' רמ"ז סעיף ד', שיש בזה איסור, שכתב, כשיגדיל בתורה... ויפנה כל ימיו לתלמוד בלבד. ויעויין גם בברכי יוסף שם בשם הגאונים).

או מי שכל יום מאחר לבוא ללימוד התורה, ואם מספר ימים אינו מאחר זה מפני שלא נעים לו, שחושש שאולי יקפידו עליו, הרי זה סימן שאין לו הערכה לתורה, שהרי מי שרוצה ללכת למקום מסויים בכדי לשהות שם זמן מה, מקדים לבוא כדי לתפוס מקום טוב, כדי שיהיה לו נוח יותר, משום שמבין שהנחות נחוצה לו, והיכן ההכנה שלימוד התורה הק' טוב יותר מכל דבר אחר?!

לכשאפנה אשנה

דוגמא נוספת לדרכי היצה"ר: קורה שאדם נכשל יום אחד, ובמקום ללמוד תורה משוחח הוא עם חבריו. היצר משקיט את מצפוננו במחשבה שבע"ה מחר ילמד כראוי, אבל גם למחרת בא לידו חבר אחר, ושוב משוחחים. ואם נשאל אותו, הלא אתמול אמרת שהיום תלמד, ישיב, כן, אבל לא נעים לדחות חבר, הוא ידיד טוב שלי. ודבר זה עלול להמשך מחבר לחבר, עד שרואה שלא עולה בידו ללמוד כראוי ומתייאש, ויתכן שחלילה יפרוש לגמרי מהתורה. על כן יש לשים לב מתחילה...!

או, נתאר לעצמנו, אם יבקשו מאחד הבחורים בישיבה שיתבטל מלימוד התורה זמן מסויים בכדי לעזור למי שאין מצות גמילות חסד לעזור לו, ותמורת זה יעניקו לו סכום כסף גדול. מיד עלול להתרוצץ במוחו מחשבות, הלא זה כדאי, שיהיה לי כסף לצורך חתונתי או חתונת בני וכדו', (המשך מספר אור לציון)

ואח"כ אוכל ללמוד יותר טוב אבל מה עם הזמן שכעת הוא מתבטל מלימוד תורה. האם אינו חייב ללמוד באותו זמן?! או אם יציעו לבן תורה סכום גדול כתנאי שלא יבוא ללמוד בישיבה במושך שבועיים, ג"כ עלול היצה"ר לתת בליבו מחשבה שבלי נדר אני מקבל על עצמי שלאחר השבועיים האלה אלמד ברציפות כל לילה עד חצות, ולא אדבר באמצע הלימוד, ועוד, ובפרט שגם עכשיו בלי זה אני מתבטל, א"כ למה להפסיד סכום כסף כל כך גדול? הרי שהיצר המציא לו דרכים להרגיע את מצפוני שיוכל להתבטל מלימודו בלב שקט. וכל זה מראה כי יתכן שיש לו ידיעה שהתורה יקרה מזהב ומפנינים, ברם זוהי ידיעה שכלית גרידא, אבל ההכרה האמיתית בערך העליון של התורה – ממנו והלאה, כי ההכרה האמיתית בואת, צריכה להוליד רגש של מסירות נפש ללימוד התורה הק'. ועלינו להשית ליבנו למסירות נפשו של אברהם אבינו ע"ה בעקידת יצחק בנו נולד לו למאה שנה, מסירות נפש בזריוות ובשמחה לעשות רצון אבינו שבשמים, ולמסירות נפש שכזאת עלינו לשאוף ולעמוד. הן אמת שנסיון הכסף הוא נסיון גדול, אבל צריך לכל הפחות מסירות נפש לעמוד בו.

דרך נוספת מדרכי היצה"ר, שבחור מחליט לעבור לישיבה אחרת, ואומר בלבו: עכשיו סוף ה"זמן", בע"ה בישיבה החדשה אני אלמד בהתמדה, וכעת מרשה לעצמו לאבד זמנו לבטלה. או שהוא עומד להתחתן, ואומר בלבו: בע"ה אחרי החתונה אלמד. כל המחשבות הללו אין להם כל הבנה, מה פירוש מחר אלמד. והיום מה? אין ביטול תורה?!

פעם אחת קבלתי בחור צעיר לישיבה על פי דיבורו. בא אלי בחור וביקש להתקבל לישיבה, ראיתי שהוא צעיר בגילו מכפי הנהוג בישיבה, והצעתי לו לשוב לשנה הבאה. לאחר שיצא את בנין הישיבה, חזר אלי שוב ובקשה בפיו: "האם אפשר ללמוד לכל הפחות רק היום בישיבה". התפעלתי מאוד מבקשתו של אותו בחור, פלא פלאים, מעולם לא ראיתי דבר כזה, הרי לא קבלו אותו לישיבה, א"כ מאי נ"מ אם ילמד רק היום?! אלא הרגיש שכל יום חשוב מאוד ואסור לוותר עליו. והתפעלתי מהיכן יש דעת לבחור (המשך מספר אור לציזון)

צעיר כזה לחשוב ולומר דברים כאלה, אלא זה מראה את אהבתו ללימוד התורה, וגודל נשמתו, ובודאי עדיו לגדולות.

הלשון קולמוס הלב

האדם ניכר בדיבורו. וכבר היה מעשה שבאו לפני הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיצ'וב זצ"ל שני אנשים מארץ רחוקה, ושאלם מה נשמע בעירכם. אחד אמר עירנו לתפארה, בכל מקום יש בתי כנסת, שיעורי תורה וכו'. פתח השני ואמר, לא אליכם, בכל מקום יש בתי תיאטראות וכדו'. הוציא הרב סכום כסף ונתנו לראשון, ולשני לא נתן כלום. שאלוהו אנשי עירו מדוע הפלה ביניהם, וכי מפני שהשני סיפר את האמת יפסיד. אמר להם הרב זצ"ל, דיבורם מעיד עליהם. הראשון כשהיה לו זמן פנוי ישב ולמד, לכן יודע היכן נמצאת התורה בעירו. משא"כ השני כשהיה לו זמן פנוי היה הולך למקומות שהזכיר, לכן מחשבתו נתונה בדברים ההם. כי על מה שהאדם חושב ואת מה שהוא אוהב, עליו הוא מדבר, שדיבורי האדם הם המודדים למהותו.

הדוגמאות דלעיל וכיוצא בהם, מוכיחות עד כמה אין האדם מכיר בחומרת עוון ביטול תורה, ומאידיך גיסא לא מרגיש את גודל ערך לימוד התורה, אפילו של זמן מועט. לפעמים אני מהרהר על הבחורים מדוע לא חושבים לפחות רגע אחד, לא יותר, איך מוכנים להפסיד חצי יום של לימוד תורה. אין זה מחסרון אמונה, אלא שלא יודעים להעריך כמה שווה אפילו חצי רגע של לימוד תורה. ורואים זאת בחוש, שאם מבקשים כסף למצות פדיון שבויים, כולם נותנים בשמחה רבה. או בכדי להיות סנדק מוכנים לשלם, וכל אותו היום הוא שמח שזכה להיות סנדק, וזה רק הכשר מצוה ובכ"ז שמח כל כך. ומדוע בשביל לימוד התורה לא מוכנים לשלם כסף ובשמחה. לכן אשרי אדם שבא ללמוד תורה, ויודע למה בא.

(המשך מספר אור לציון)

ואדם שמבין שצריך ללמוד ואינו לומד אינו אדם ישר. בדרך כלל מבינים שמי שגורם רעה לאחרים אינו ישר, אבל באמת אין הבדל בין אם נגרמת הרעה לו או לאחרים, זה לא אדם ישר. יש אנשים שכלפי אחרים רחמנים גדולים, אבל לעצמם לא דואנים, אלה אינם ישרים.

עליה לצורך ידידה

יש רבים ששומעים הרבה מוסר, נשברים ואינם יכולים לשאת את עצמם. זוהי אחת מדרכי היצה"ר, שנותן לאדם חשק ללמוד ולשמוע מוסר בהתלהבות גדולה כדי שאח"כ ישבר, ועל ידי כך מכשילו היצר באיסורים שונים, על כן צריך עינא פקוחא להנצל מזה.

ואדרבא יש להתעודד על ידי שישים לנגד עיניו את דברי מהרח"ו זצ"ל שאמר בשער הגלגולים (דף סב:): פעם אחת שאלתי למורי (האר"י) ז"ל... ואמר לי, דע לך כי אין גדלות הנפש תלויה כפי מעשה האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא, כי מעשה קטן מאוד בדור הזה, שקול בכמה מצוות גדולות שבדורות אחרים, כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאוד מאוד לאין קץ, משא"כ בדורות ראשונים, ואילו הייתי בדורות הראשונים היו מעשי וחכמתי נפלאים... עכ"ל.

ובמיוחד הסט"א מנסה להכשיל את האדם בענין ביטול תורה, ומחכה מתי יסגור את הספר וילך לעסקיו. ואפשר לראות זאת בחוש, שהרי פעמים רבות אדם לא לומד תורה בטענה שהוא עייף, אולם כשאומרים לו שיש מצוה במקום פלוני, יקום וילך ויעשנה ברוב עוז. ולכאורה הרי אמר שהוא עייף, ואיך בין רגע יש לו כח. התירוץ פשוט, שבאמת יש לו כח, אבל היצר ששולט עליו נותן לו הרגשה של עייפות ותשישות כח כדי שיתבטל מהתורה. אבל דברים אחרים, אפילו מצוות שהם לא בגדר לימוד תורה, (המשך מספר אור לציון)

מניח לו לעשות. וכל אחד יכול לראות זאת במציאות היום יומית, וזאת משום שתלמוד תורה כנגד כולם, לכן היצר אומר הכל תעשה אבל ללמוד לא, כי זה שקול כנגד כל המצוות.

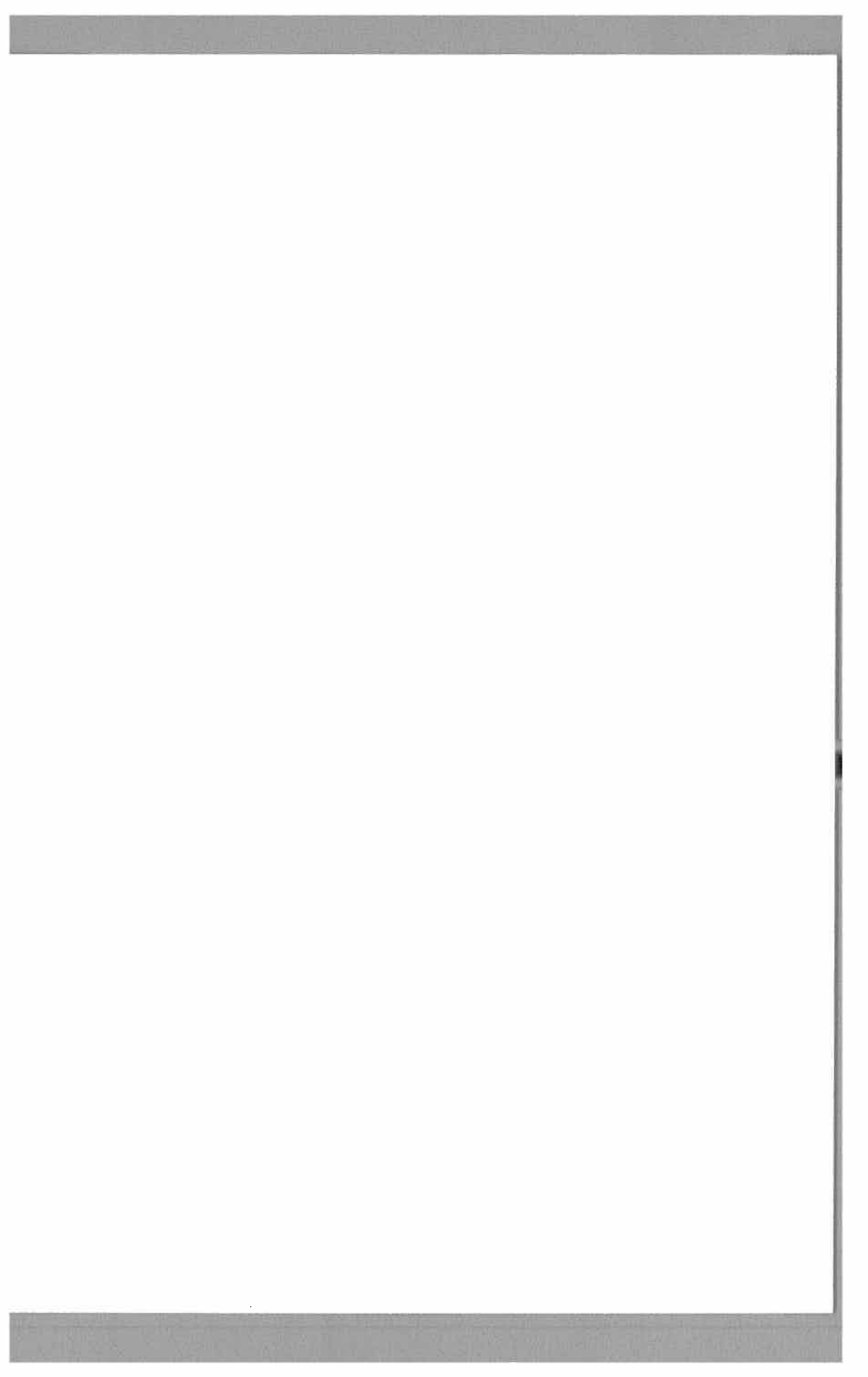
הרגל נעשה טבע

נוסף לכל זה, צריך האדם להיות פקח ונכון להנצל מיצה"ר המחדיר בו הרגשה של שיגרה, בפרט במצוות התמידיות בלימוד התורה. ובמיוחד בבני תורה שתורתם אמנותם, שבשעה קבועה מתחילים ללמוד, ובשעה קבועה מסיימים. שהרי על זה אמר רבי חלקיה בשם רבי סימון (ירושלמי סוף פ"ט דברכות - הובא במשנה ברורה סי' קנ"ה אות ד'), העושה תורתו עתים הרי זה מיפר ברית, מה טעמא, הפרו תורתך - עת לה'. ופירש הפני משה, שהעושה תורתו עתים ולא בקביעות תמיד, הרי זה מיפר ברית הכתוב אצל התורה, אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. עכ"ל.

על כן יש לאדם להרגיל את עצמו, שבכל עשרים וארבע שעות היממה יהיה באחד מהמצבים הללו - אוכל, שותה, ישן, מתפלל, או לומד. כשאוכל, יאכל לשובע נפשו, ישן כפי הצורך, אבל מיד כשיפקח עיניו - תיכף תורה, ויחנך עצמו בכך.

ויתכן שאחד הגורמים להרגשה זו של שיגרה הוא השעון. שאם לא היה שעון בכלל, היה אדם לומד תורה בלי הגבלה של זמן מסוים. כגון מי שיש לו שיעור בבוקר, מיד שגמר להתפלל ולאכול פת שחרית היה בא לשיעור, וגם לאחר השיעור היה ממשיך ללמוד, כי היתה הרגשה של רצף אחד כל הזמן [ואף שיש מהשעון תועליות רבות לדברים שונים, אבל בענין זה לעתים אינו כך]. עד כאן מספר אור לציון.

(המשך מספר אור לציון)

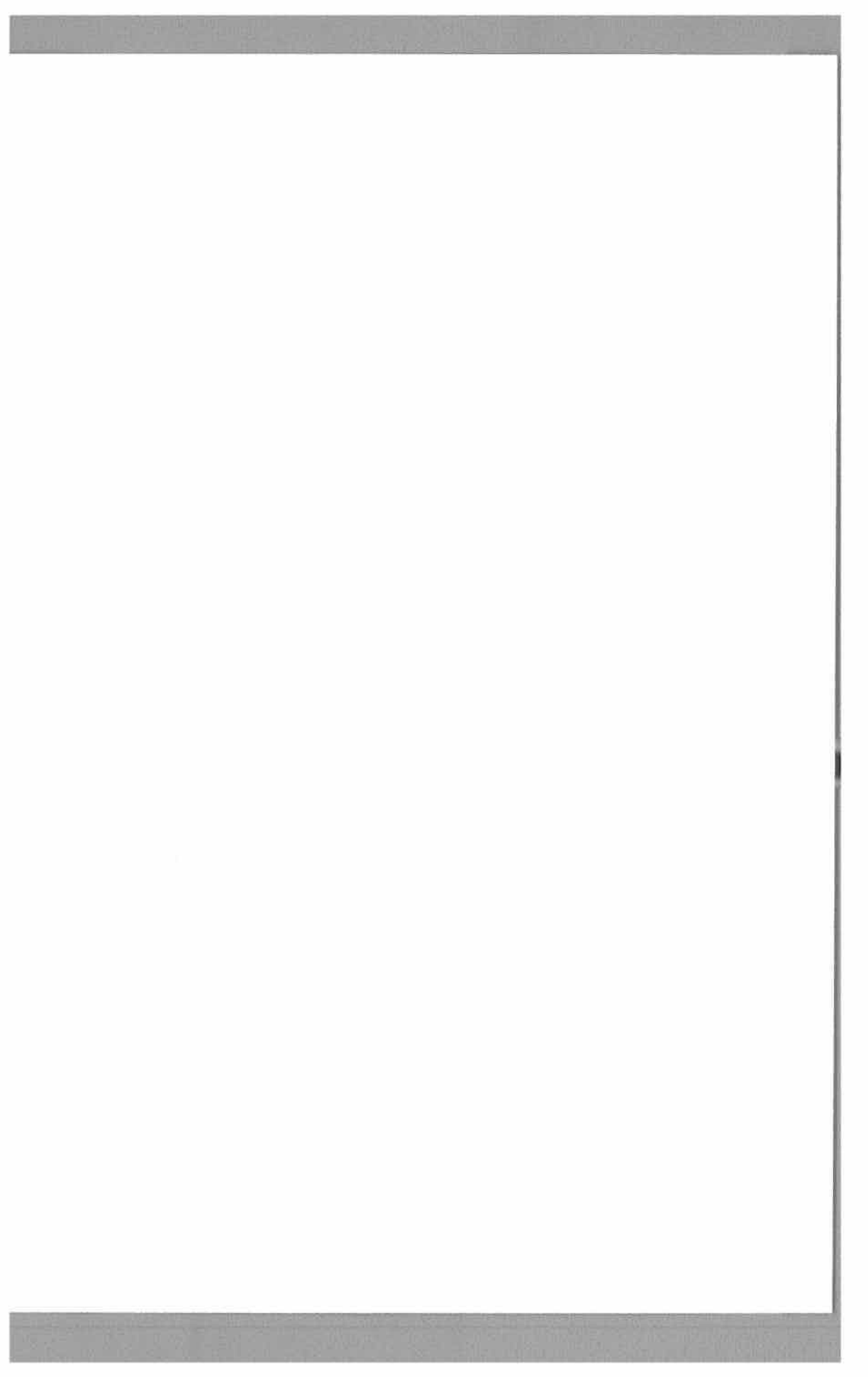

הַשְׁמַיִם
בְּמַלְאָכָיו הַסְּפוּדָה
בְּבָרָה הַמְּדַרְשׁ
וּבְבָרָה הַכְּלוּסָה

וְצוּר
פְּרָקִים

פרק א'

פלאפון – פה לא פון

כל אדם שזכה וזיכהו בוראו להגיע לנקודת האמת, לדעת מה הטפל ומה העיקר בימי חיי חלדו עלי אדמות, יודע שנקודת האמת והדבר הנעלה ביותר שנמצא בכל הבריאה, וההצלחה הגדולה שבהצלחות, וההנאה הגדולה שבהנאות, זה לזכות ללמוד תורה, וכמה שיותר ילמד כך יזכה יותר ויותר. ולזה זכו בני התורה, ואברכים, ושאר האנשים אשר נדבה רוחם אותם. ויודע היצה"ר, שאם ילמדו שעות ע"ג שעות יצאו הרבה גדולי תורה, ואם יבוא ויאמר שיעזבו את הלימוד לא ישמעו לו בשום פנים ואופן, לכן מצא עיצה, וגורם שידברו באמצע הלימוד. ובזמן האחרון התחכם להרע והכניס את הטלפון הסלולרי לתוך בהמ"ד, ואדם יושב ולומד בהתמדה ובשקידה ובחשק, ופתאום מצלצל הטלפון הסלולרי, וזה גורם להוציא אותו מהריכוז, ועד שלוקח לו זמן להכנס לנושא שהוא לומד, בא מישהו ומשוחח איתו, ועוד פעם הוא יוצא מהריכוז. ואז עוד פעם הוא מכניס חשק בליבו ומתחיל ללמוד בחשק ולומד זמן מסויים, ועוד פעם מצלצל הטלפון הסלולרי. וכן ע"ז הדרך כמה פעמים. ופה יש לשאול, האם כך למדו אבותינו, האם מלימוד כזה נצא גדולי תורה, וכל זה אם נניח שהוא הפסיק והיה מותר לו להפסיק בלימוד, כגון שהיה שאלה הלכתית וכדו', והרי כל אחד יודע שהרבה מהנושאים שמדברים איתו או כשמתקשרים אליו אסור לשוחח עליהם בבהמ"ד, וישנה בעיה של המפסיק ממשנתו שמאכילים אותו גחלי רתמים, והר"ז מתחייב בנפשו. והוזה"ק כותב, שיפסיקו ב"מ את חייו בעוה"ב, מלבד העונש השמור לו. ואם מאמרים אלו אינם מפחידים אותנו, כנראה שזה מחוסר ידיעה, או ח"ו מחוסר אמונה, שאם אדם היה מאמין שיאכילוהו גחלי רתמים הוא לא היה מפסיק. וכל זה אם אינו לומד בבהמ"ד ובבהמ"ד, אבל

אם הוא לומד בבהכנ"ס ובבהמ"ד הרי בכל שיחה עם חבר, או בטלפון הסלולרי, הוא עובר על הלכה מפורשת בשו"ע (סי' קל"א), בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגים בהם קלות ראש, כגון שחוק, והיתול, ושיחה בטילה. וכתב שם המשנ"ב בס"ק ב', ושיחה בטילה היינו אפילו שיחת חולין שהיא לצורך פרנסה דבחוץ שרי בבהכנ"ס אסור, ובפרט שיחה בטילה לגמרי דבודאי שצריך למנוע מזה לגמרי. וכזוה"ק כתב, שמי שמדבר בבהכנ"ס או בבהמ"ד "אין לו חלק באלקי ישראל". וכידוע שבעל התיו"ט עשה תעניות וסיגופים עבור איזו עבירה נגזרה הגזירה של מאורעות ת"ח ת"ט, וענו לו בחלום: בעבור שמזוללים בקדושת בהכנ"ס ובהמ"ד, ומדברים שם בדיבורי חול. וכתב בס' טובך יביעו (ח"ב דף שכ"א), שהאדמו"ר מגור בעל האמרי אמת אמר שהשואה היתה בעבור שזילזלו בקדושת בהכנ"ס ובהמ"ד, והיו משוחחים בעת התפילה. ומעניין על מה סומכים אלו המדברים בבהמ"ד ובבהכנ"ס, ובפרט באמצע הלימוד, ועל מה סומכים ומתקשרים מתוך הבהכנ"ס והבהמ"ד, או שעונים לכל צילצול של הטלפון הסלולרי. האם אנו חושבים שאנו יותר חזקים ומוגנים מאשר דור השואה. האם איננו מאמינים לגדולי עולם שאמרו שהשואה ומאורעות ת"ח ות"ט ארעו בגלל דיבורים בבהכנ"ס ובבהמ"ד, האם לא רואים כמה משפחות נכרתו מתאונות דרכים (למעלה מעשרים אלף), כמה יתומים וכמה אלמנות ואלמנים והורים שכולים ישנם, וכמה דמעות ירדו ויורדים מעיניהם על שברם, לבד מעשרות אלפים של פצועים. האם לא שמים לב שיש למעלה ממאה אלף חולים במחלה הנוראה ומהם אלפי ילדים ותינוקות, לבד משאר מחלות שונות ומשונות, ובתי החולים מלאים, עד שכבר אין כח בלב לחשוב ולסבול. וזה מבלי לחשוב על כל מה שקורה מאוייבנו הערבים. האם זה לא מראה לנו שמשמים קוראים לנו לחשבון נפש לחשוב האם זה לימוד שהקב"ה רוצה, שכל פעם נפסיק באמצע הלימוד. מלבד הביטול תורה שזה גורם לאחרים ששומעים אותו משוחח, ומלבד הרמת הראש של חלק מהלומדים לקול צלילי הטלפון הסלולרי. האם יש לנו כל כך גב רחב ח"ו לתת דין וחשבון גם על הביטול שנגרם לאחרים. וישנם כאלו שבאמצע התפילה הטלפון הסלולרי מצלצל, וזה מפריע לאחרים להתפלל.

ולדאבונני הייתי נוכח כמה פעמים, שאנשים עושים את הסידורים שלהם בטלפון הסלולרי דרך הבהכנ"ס ודרך הבהמ"ד ובאמצע הלימוד, במשך כחצי שעה ללא גוזמא. וישנם מיעוט, שעניי ראו ולא זר, ששומעים חדשות באוזניות דרך הטלפון הסלולרי בתוך הבהמ"ד ובתוך הבהכנ"ס, או שרואים במסך הטלפון הסלולרי את ההודעות של החדשות שנשלחות לשם מידי פעם. ולדאבונני, ישנם אנשים שמתכננים את שיפוץ דירתם ומה קנו ומה עשו, בתוך הבהמ"ד, וכן מתכננים מה יעשו בחופש, ולאזיה בית הארחה ילכו וכמה ימים ישכרו רכב, וכן ע"ז הדרך, ואלו דברים שאין להם שיעור. ומתוכם ישנם אנשים טובים. איך אפשר לראות שקורים דברים כאלו ולשתוק. בשעה שדם ישראל נשפך כמים, וים של דמעות יוצא מעיניהם של יהודים תמימים ושלמים. [ופעם אחת הייתי נוכח באיזו לוויה של יהודי צדיק שנפטר, ובאמצע ההספדים בשעה שבניו ואשתו והסובבים אותו בוכים ומצטערים, ישנם כמה אנשים שקיבלו שיחות של הטלפון הסלולרי אחד אחר השני, ומכל טלפון סלולרי יצא איזו סוג מנגינה מסוימת והצטרף הכל לאיזו מנגינה ארוכה, באותה השעה שהיו שארי בשרו בוכים, וכמה הדבר היה נראה מגוחך וכואב].

וכל זה שכתבתי, זה מכאב ליבי, אולם פשוט לי שישנם הרבה יהודים שאינם נכשלים בנ"ל, כגון שאין להם טלפון סלולרי, או שלפי ההלכה הם זקוקים לזה. או כשהם מקבלים שיחה בטלפון הסלולרי אומרים לאדם שנמצא מעבר לקו המתן רגע, והם יוצאים מחוץ לבהמ"ד, ובאופן שמותר להם להפסיק. ועליהם איני מדבר. וגם על אלו שעוברים על הנ"ל, ידוע לי שזה מחוסר ידיעה, ולכן כתבנו מוסר על חומרת ההפסקה באמצע הלימוד, ועל הדברים החמורים שנאמרו על המדברים בבהמ"ד ובבהכנ"ס.

וגם לאלו שזקוקים למכשיר הנ"ל, הם צריכים להרכיב לו מכשיר רטיטה, או להפעיל את הרטיטה שנמצאת בתוך המכשיר שלהם. או לעשות צילצול עדין מאוד מאוד שלא יגרום שאלו מסביבו ירימו את הראש מהלימוד.

וכתב בספר כבוד התורה (דף ל"ד הלכה י"ד), שאין להכניס את מכשיר המלפון הסלולרי לבהכנ"ס ולבהמ"ד, ובפרט לדבר בו באמצע הלימוד בדברים בטלים. וציין במקורות, שהפסק הוא בשם הגר"ש וואזנר שליט"א, ושכן מורה ר"מ גרוס שליט"א. ויש אופנים ששרי, כגון לאנשי הצלה [וגם הם צריכים להנמיך כמה שיותר באופן שרק הם יוכלו לשמוע דרכו את הקריאות לעזרה].

פרק ב'

וצריך לדעת, שכשאדם לומד ומפסיק לשיחות, או לצילצול הטלפון הסלולרי, לא יצא ממנו ת"ח אא"כ בדרך נס. וכמו שהובא בספר כבוד התורה (דף ד'), שהגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצוק"ל אמר, שקיבל על עצמו בקבלה גמורה לקבוע סדרים קבועים ללימודו, ולא לבטל או "להפסיק" מאלו הסדרים הקבועים לבל ענין בעולם, יהיה אשר יהיה, ולא לטפל בשאר עניניו ואפילו הדחופים ביותר, רק בבין הסדרים. ואמר על עצמו, "שרק" הודות להנהגה זו זכה להתעלות ולגדול בלימוד התורה. הנהגה זו החלה כבר בשנות נעוריו, הסדרים אצלו נחשבו לקודש קודשים, ועליהם שמר כבבת עינו. באותם הימים היו הדוחק והעניות קשים מנשוא, והיות שאביו הצדיק לא רצה לקחת חובות, היטה רבי שלמה זלמן את שכמו לשאת בעול הבית, וגילגל חובות והלוואות מגמחי"ם כדי להקל על פרנסת משפחתו. כל הסידורים הטכניים הכרוכים בהלוואות מקופות גמחי"ם, נעשו "אך ורק" בשעות שבין הסדרים, ולא על חשבון הסדרים בישיבה.

בנו הגאון רבי עזריאל שליט"א אמר, סיפורים רבים רווחים בין חברות על מעשי החסד המופלאים של אבא, עד שנדמה כאילו היה ביתו מוסד לענייני צדקה וחסד. אולם לא הכל יודעים, שכל פעולות החסד והעזרה לזולת נעשו אך ורק בין הסדרים, אנחנו ראינו בבית אבא רק יגיעה בתורה מבוקר ועד ערב ללא הרף.

גם בספר אשכנזיה דרבי למרן הקהילות יעקב (ח"ב דף קכ"ג) הובא, שאמר שאם לומדים בסדר ברציפות אפשר איך שהוא לגדול לתלמיד חכם, אבל אם לומדים ומפסיקים ומדברים דברים בטלים, כלום לא יוצא

מזזה. (הובא בסי' כבוד התורה דף ג'). ומזה נלמד לאלו שמפסיקים לכל צילצול של המלפון הסלולרי שרחוק מהמציאות שיצאו ת"ח אא"כ בדרך גם. ומי זה שסומך על עצמו שיעשו לו גם?

עוד שמעתי בשם אחד מגדולי התורה שבדורנו שאמר, שמי שרוצה לצאת ת"ח אם רק ילמד בשעות שבכולל ולא יקבע לעצמו ללמוד עוד בלילה, רחוק מהמציאות שיצא ממנו ת"ח, אלא צריך לקבוע עוד סדרי לימוד בערב, וביום שישי, ושבת, ועוד, וכך יגדל לאילנא רברבא. ושמעתי שאותו ת"ח לא הולך לישון אא"כ כלו כוחתיו, ויש לו סדרי לימוד מיוחדים, ודבר זה זיכהו לצאת לגדול תורה. ומכאן נלמד, שאפילו אם אדם ילמד בכל שעותיו בכולל, בכ"ז צריך עוד להשקיע מחוץ לשעות הכולל, אבל אם אדם לומד ומפסיק, איזה ת"ח יכול לצאת ממנו.

עוד שמעתי בשם אחד מגדולי התורה שאמר, ידוע שאמרו על רבי יונתן בן עוזיאל שכל עוף שהיה פורח מעליו היה נשרף, ואילו היום אפשר לומר שכל זנוף שפורח שורף את הלימוד. ע"כ. וכל שכן אם אדם שם על עצמו את המכשיר שכל הזמן יצלצל ויפריע לו ללימוד.

הובא בספר כבוד התורה (דף ע'), שהרב הגאון רבי יהודה עדס שליט"א (ראש ישיבת קול יעקב) סיפר בהספרו על הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצוק"ל בשם החברותא של הרב, שהם היו לומדים בין השעות עשר לאחת בלילה, פעם בעיצומו של הלימוד נשמעו דפיקות על דלת הדרם, אמר רבי שלמה זלמן לחברותא, תתעלם מהדפיקות ואל תענה, עכשיו אנו לומדים. בפעם אחרת תכפו הדפיקות בזה אחר זה, והעומדים בחוץ צעקו "פיקות נפש". נענה רבי שלמה זלמן ואמר אינני רופא, ועכשיו אני לומד, תבואו בשעה שתים בלילה, אז יש באפשרותי לקבל אנשים, אבל עתה זהו זמן לימודי ואיני יכול. (כמובן שרבי שלמה זלמן הבין שלא היה מדובר בפיקות נפש ממשי).

עוד סיפר הרב יהודה עדס עובדה שאירעה עימו. לרבי שלמה זלמן היה חדר מיוחד מחוץ לביתו, ובו היה לומד באין מפריע, ודבר קיומו לא היה ידוע ברבים וגם אני בכלל. פעם הגעתי לביתו של רבי שלמה זלמן להיוועץ עימו בבעיה שאינה סובלת דיחוי. באותה השעה שהה רבי שלמה זלמן בחדרו המיוחד, והרבנית הפנתה אותי לאותו מקום, כשבקשתי להיכנס פנימה, אמר לי רבי שלמה זלמן, ר' יהודה, מה אתה עושה כאן? אילו יכולתי להתראות עמך בשעה זו הייתי יכול להשאר בביתי, באתי לכאן כדי לא להתראות עמך, תמחול לי אבל אינני יכול לשוחח עמך. ע"כ. ובודאי שכל אחד מאיתנו רוצה לזכות להגיע לדרגתו של רבי שלמה זלמן אוירבעך זצוק"ל, שכידוע שהיה מגדולי עולם בתורה ובמידות יחדיו. אבל גם אותו גאון שהיה מבורך בהצלחה ובחכמה, ידע שהוא לא יצא רבי שלמה זלמן אוירבעך, אם הוא יפסיק באמצע הלימוד, וגם אחרי שיצא גדול תורה, ידע שאם הוא ידבר באמצע הלימוד זה יכול להפריע לו הרבה להמשך קיומו כגדול, ולכן היה מאוד מאוד מקפיד שלא להפסיק בשום פנים ואופן. וא"כ, אנו שעדיין לא זכינו להגיע לידיעותיו ודרגתו בתורה, האם בזה שנפסיק מידי פעם בלימוד כן נצליח בתורה וכן נגדל. והרי החזו"א כתב, שללמוד ולהפסיק הוא קיום התורה, האפס וההעדר, מעניין מאיפה נולד הביטחון שגם אם מפסיקים מידי פעם לדיבורים, ולצלצולי המלפון הסלולרי, תהיה הצלחה בתורה. ונתאר לעצמינו, אילו היינו הולכים לחזו"א ושואלים אותו, האם הדרך העולה בית אל לגדילה בתורה, זה גם אם רק כמה פעמים ביום נפסיק לענות במלפון הסלולרי? מה היה עונה לנו, שבודאי אינה הדרך. א"כ נעשה כעצתם, ונלך בדרכם, ונצליח.

סיפר לי אחד מגדולי הדור, שפעם אחת בצעירותו הוא כתב תפילין, ובאמצע כתיבת שם השם התעוררה אצלו בעיה מסויימת, והיה צריך לשאול מורה הוראה מה לעשות. לקח מונית ונסע לרה"ג רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א. הרב היה לומד באיזה בימ"ד מסויים, ולא הסכים בשום פנים ואופן להפסיק באמצע לימודו ולענות, עד שהוא כתב לו שיש לו שאלה בכתיבת השם שהוא נמצא כעת באמצע כתיבתו, ורק בשביל כבוד שם השם

הרב הסכים להפסיק ולענות לו, ומזה נלמד איך גדולי עולם לא מוכנים להפסיק באמצע הלימוד, ואפילו לשאלה של ד"ת, כדי שלא יפריע להם לנושא שהם עסוקים בו. ונלמד אנו איך לשמור על הסדרים שבישיבה, או שבכולל, ולא להפסיק באמצע, ובפרט להזהר במלפון הסלולרי שיכול להזיק הרבה הרבה ללימוד.

וידוע ומפורסם החדוש של הגאון ר"ח שמואלביץ זצוק"ל ששאל, למה כשרבי עקיבא הגיע לביתו לאחר 12 שנה ושמע שאשתו אומרת שאם בעלי ישאר עוד זמן ולא יגיע כעת אני ישמח מאחר והוא ממשיך ללמוד ולשקוד, החליט רבי עקיבא לחזור לישיבה, לכל הפחות היה נכנס ודורש בשלומה ואז היה חוזר לישיבה? ותירץ, שאינו דומה ללמוד 12 שנה ואח"כ עדו 12 שנה, מאשר ללמוד 24 שנים ברציפות. ומזה נלמד אנו, איך חשובה בשמים רציפות הלימוד, ולא להפסיק באמצע הלימוד לכל מיני נושאים, ולקול צלילי הפלאפון. והרי אם נעשה חשבון נפש נראה שאין לנו הרבה זמן ללמוד. והאם גם את הזמן הזה לא ננצל כראוי. וידוע שללמוד ולהפסיק הרי זה דומה לאדם שרוצה לחמם מים ולפני שהמים מגיעים לרתיחה הוא מפסיק, ואח"כ הוא עוד פעם מחמם את המים וכשמגיע קרוב לרתיחה הוא מפסיק, ובצורה כזו אם יעמוד כל היום על יד המיחם לא ירתחו לו המים. אלא צריך לחמם ברציפות עד שהמים ירתחו. כך זה לימוד התורה, אם אדם לומד ומפסיק ולומד ומפסיק, הר"ז כאוסף רוח בחופניו.

הובא בספר כבוד התורה (דף ס"א), שהגבירה הצדקת מרת תמר'ל עברה לצורך מסחרה דרך העיר לייפניק, ונכנסה לביתו של הגאון בעל הברוך טעם, רבי ברוך תאומים פרנקל זצוק"ל. הגבירה היתה חפצה לשאול בעצת הרב בענייני מסחרה, וביקשה מהרבנית רשות להיכנס ל"ברוך טעם". היא שילשלה לידי הרבנית סך עשרים וחמשה רובל, שנחשב לתרומה הגונה באותם הימים. אולם כשנכנסה הרבנית לחדרו של הברוך טעם, מצאה אותו באמצע לימודו, והרב סירב בתוקף מלהפסיק באמצע לימודו. הגבירה

שנחפזה ללכת לדרכה, לא יכלה להתמתמה עד שיסיים הרב את לימודו, לפיכך השיבה לה הרבנית את כספה והיא המשיכה בדרכה.

בהגיע שעת הצהריים, נכנסה הרבנית להכניס לרב את ארוחתו, והיות שמצבם הגשמי היה דחוק ביותר הביעה בפניו את צערה על הפסד התרומה ההגונה של הגבירה. הרב בשומעו את דברי הרבנית, גער בה ואמר, "אפילו אם ירצו לתת לי אלף אלפים דינרי זהב לא ארצה להבטל באמצע לימודי". מזה נלמד איך גדולי עולם ידעו שאחד מעיקרי הלימוד זה ללמוד ללא הפסקות, והסכימו להפסיד כסף כדי לא להפסיק. וזה מחייב אותנו להתחזק בנושא זה שבזמן האחרון חל בו רפיון. והחלש יאמר גיבור אני. והבא ליטהר מסייעין אותו.

הובא בספר תנועת המוסר (ח"ב עמוד 31), שהגה"צ רבי שמחה זיסל מקלם זצוק"ל קבע לעצמו בעבודת ה' סדרים קבועים ויציבים, ושום מקרה בעולם לא היה יכול להפריעו ולהזיזו מהם. כשלמד בעיר רוזינאי, נהג להצניע בפניה את המכתבים שקיבל מביתו, ורק ביום שישי בגמר סדרי הלימוד פתחם ועיין בהם. ארע שנודע לרבי שמחה זיסל שגשברה רגלו של בנו היחיד שהתגורר בעיר אחרת. הסבא מקלם הזדרו ושליח שליח מיוחד לראות את שלום בנו ולהשיבו דבר. השליח יצא לדרכו ושב כעבור ימים אחדים, אך לתדהמתו רבי שמחה זיסל לא שאלו אודות בנו. רק במוצאי שבת קודש כשסיים את כל סידרי לימודיו הקבועים, אז פנה אל שליח ושאלו אודות בנו.

השעות שקבע הסבא ללימודו היו קודש קודשים, בהן לא קיבל אדם ללא יוצא מהכלל, ולא פנה לשום ענין בעולם. באי ביתו יודעים לספר על מקרים שאנשים שונים דפקו בעוצמה על דלת חדרו ודרשו במפגיע להכנס אליו, ולמרות הכל לא זו ממשנתו ולא פנה למתדפקים.

בהיות הסבא בעיר גוברין, בא אליו סוחר מפורסם והגיע בכרכרה רתומה לארבעה סוסים, ורצה להכנס לחדרו. המשגיח שבבית התלמוד יען

לו שלטובתו יזדרז להכנס לחדרו של הסבא היות והשעה היא שמונה וחצי ובשעה תשע יסגור רבי שמחה זיסל את חדרו ולא יקבל איש. הסוחר לא התייחס, ואמר בגאווה: אין צורך להזדרז, אדם כמוני שרי הפלך מחכים אצלי בתור. כעבור חצי שעה בא להכנס לחדרו של הרב והדלת היתה נעולה. הסוחר דפק במקלו בחוזקה, ולמרות הכל הסבא לא פתח לו את הדלת. כשגמר את לימודו ויצא מהחדר, שאל מי זה שהיה שזעזע את ספי הבית עד שחשבתי שבאו מהממשלה, אבל כשהבטתי דרך חור המנעול וראיתי שהדופק הוא יהודי, שבתי ללימודי. (ספר דרכה של תורה דף צ"א, וספר כבוד התורה דפים ק"ד ק"ה).

בספר לשכנו תדרשו (ח"ב עמוד ל"ה) הובא, שהרב יעקב יוסף הרמן זצ"ל היה יהודי שנהנה מוגיע כפיו בהחזיקו חנות לממכר פרוות. למרות מרדותיו, קבע הרבה עיתים לתורה וזכה לסיים את כל הש"ס. מלבד סדריו הקבועים, היתה לו בכל יום קביעות מיוחדת בביתו בין השעות תשע עד עשר בבוקר, ורק לאחר מכן פתח את חנותו. על שעות לימוד אלו הקפיד שלא להפסיק לשום דבר בעולם יהיה אשר יהיה. באחד הבקרים, דקות מספר לאחר השעה תשע, הגיע סוחר פרוות מפורסם כדי למכור לו פרוות במחיר מוזל ביותר. הסוחר ביקש להתראות עם הרב הרמן, והצהיר חגיגית בפניו אשתו: יש לי עבור בעלך עיסקה הגונה שתכניס לו ריוח של חמשה עשר אלף דולר, בתנאי שאני מסכם איתו את פרטי העסקה לאלתר. אשתו של הרב הרמן ניגשה אליו וסיפרה לו על העיסקה, אולם הרב רמז בידו שהוא ילמד עד השעה עשר ורק אז הוא יוכל להתפנות לסוחר.

הסוחר התאכזב מהתנהגותו של הרב ולא הבין את פשר התנהגותו, עזב את ביתו של הרב והלך לדרכו. כשסיים הרב את לימודו, אמרה לו אשתו: יכולתה להרויח חמשה עשר אלף דולר, ואז היתה באפשרותך לסגור את החנות למשך כמה חודשים וללמוד בשקט. ברם, ענה לה הרב, את חושבת שהפסדת? אדרבה, הרווחתי, זה היה נסיון מהשמים לראות

אם אבטל את קביעותי. (ספר כבוד התורה דפים ק"ה ק"ו). מזה יש לנו להקיש וללמוד ממה שהרב הסכים להפסיד חמשה עשר אלף דולר והעיקר שלא להפסיק באמצע הלימוד, אנו שאין לנו הפסד, האם לא צריכים לשים מחסום לפינו ולתאפק ולא להפסיק באמצע הלימוד, וכן לא לדבר בבהמ"ד, ובפרט שלא להפסיק באמצע הלימוד לצלילי הטלפון הסלולרי.

בספר מעשה איש על החזו"א זצוק"ל (ח"א עמוד פ"י) הובא, שסיפר אחד ממקורבי החזו"א, שאמר לו הרב שהגדלות בלימוד היא ללמוד רצוף ללא הפסק, הוא תיאר בפני איך זה ללמוד שעה ברצף, ושוב המשיך לתאר איך זה ללמוד שעתיים רצופות, וכך המשיך לתאר עד שהגיע לתיאור של עשר שעות רצופות ללא הפסק. אם לומדים שעה אחר שעה ברציפות, יש בכל שעה נוספת כח כפול ומכופל. באותם הגעים היה נראה שנמצא בעולמות רוחניים שלא ניתן להשיגם ולתארם.

יום אחד היה יום קיץ שרבי חם ומעיק, זיעה כבידה היתה ניגרת ממצחו של הרב, והיה ניכר עליו קושי החום, הרב הסתובב אנה ואנה בחדרו והיה לומד, באותו יום היה הרב נראה כמלאך ה', באותו זמנים הוא היה קצר רואי ולא ראה בנוכחותי. אבל הנעימה המתוקה של הלימוד מילאה את החדר.

פעם הגיע אליו רב מסויים שרצה לשאול את הרב שאלה, נאלצתי להפריעו מלימודו ואמרתי לו, "רב פלוני רוצה לשוחח עם הרב". החזו"א הנתן בראשו לאות הסכמה. לאחר כרגע נכנסתי שוב לחדר, ראיתי את הרב שוב שקוע בלימוד ולא הרגיש בנוכחותי, והיה צריך להפריע לו מחדש. (ספר כבוד התורה דף ק"י). ואנו שקוראים על החזו"א ושומעים עליו, וכן כששומעים על שאר גדולים, אנו רוצים לשאוף ולהגיע אליהם, אולם משאיפות לבד לא גודלים, צריך לעשות מעשים. ואחד מהדברים שמאוד חשובים אצל הגדולים, זה הריכוז בלימוד, ושמירת הסדרים בכל הכוחות האפשריים, ולא להפסיק

בשום אופן באמצע הלימוד. ואם אנו רוצים להגיע אליהם, גם אנו צריכים שלא להפסיק כלל ועיקר בדיבורים, או לענות לטלפון הסלולרי וכדומה, ורק כך נגדל ונעלה מעלה מעלה. השם יזכינו ויעזרינו על דבר קודשו, אכי"ר.

פרק ג'

חומרת ביטול תורה

וחוץ מהבעיה שישנה במי שלומד ומפסיק מידי פעם בדיבורים או לשוחח או לענות לטלפון הסלולרי, לפעמים ישנה בעיה של ביטול תורה. ואיתא במסכת סנהדרין דף צ"ט, שמי שמבטל תורה מתחייב בכרת ואין לו חלק לעוה"ב, ולמדו את זה מהפסוק: כי דבר ה' בזה ומצותו הפר. שמדובר באדם שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, ואיזה אדם רוצה ח"ו להתחייב בכרת ושלא יהיה לו חלק בעוה"ב?, הרי כל מגמת האדם, שאחרי כל התלאות שעובר בעוה"ז שזוכה לחיי העוה"ב. לכן צריך להזהר בזה הרבה. והמתבונן במאמרם הנ"ל ולוקחם בצורה רצינית, בודאי שמכאן ולהבא יזהר. והמזהיר והנזהר ירבה שלומם כמו נהר.

וכתב בספר זכור למרים (סוף פרק י"ב), הא דאיתא באבות: ודלא יליף קטלא חייב, אינו מדובר באותם אנשים שאינם חפצים ללמוד, אלא מדובר באותם אנשים שהזמן אצלם הפקר, שהיום חסרה להם שעה ולמחר שתיים וכן הלאה, ולזה אמר קטלא חייב, דהיינו שמחסר את עצמו מחיי נצח כל אחד לפי מדרגתו. אבל אם תשמור העת, יקויים כך: כי היא חייד ואורך ימך. (בנין עולם בהערות שבמפתח ועיי"ש בדף מ"ט והלאה). וישנם אנשים שמבלי משים מתבטלים כל יום כשעה או שתיים בגלל הפסקות באמצע הלימוד או בגלל הפלאפון, וצריכים לדעת שכדאי לזכות לכי היא חייד ואורך ימך, ולא למה שאמרו ודלא יליף קטלא חייב, ה' יעורנו על דבר כבוד שמו.

ואיתא בספרי (פרשת עקב בספר דברים), שכשם שת"ת, כנגד כולם, כך ביטול תורה כנגד כולם.

ועוד איתא בירושלמי (בחגיגה פ"א), וויתר הקב"ה על הכל ולא וויתר על עוון של ביטול תורה.

ואיתא במס' ב"ב (דף ע"ט), אמר רב יהודה אמר רב, כל הפורש מד"ת אש אוכלתו. רב דימי בשם רבי יונתן אמר, כל הפורש מד"ת נופל בגהינום.

ואיתא במסכת ברכות דף ה', אר"י המבטל את התורה באים עליו יסורים מכוערים ועוכרים אותו. ובכל זה יכול להכשל מי שמפסיק באמצע לימודו או שעונה לטלפון הסלולרי.

אין משה רבינו הפין לגאול עם בטלנים מהתורה

ובתב האור החיים הקדוש, על הפסוק: כבס ביין לבשו ובדם ענבים סוטה, יתבאר על דרך אומרם כי גלות רביעית שבו יתגלה הגאול צריך שיהיה ביד ישראל עסק התורה, ואם לא יהיה ביד עם ישראל את עסק התורה יתעכב לבוא, כי כוחו של מלך המשיח הוא בכח עסק התורה. וזהו מה שאמרו כיבס ביין, דהיינו יין התורה. לבושו, דהיינו מלכותו. ומה שכתוב ובדם ענבים סוטה, בא לומר שאם יגיע זמן הגאולה ולא יהיה ביד עם ישראל את עסק התורה, תהיה הגאולה באמצעות עול ותוקף הגלות אשר יצירון האומות לישראל, כאומרם זכרונם לברכה, כי כשיגיע קץ הנחתם ולא יהיה ביד ישראל זכות לגאולם, יעמוד להם מלך קשה כהמן, וזה מה שאמר ובדם ענבים דהיינו באמצעות היסורים וכו', כי הפרש גדול יהיה בין אם הגאולה תהיה באמצעות התורה והמצוות, שאז יתגלה המשיח בגילוי מלכות עליון, אבל אם לא יהיה זכות עסק התורה, אז הנקמה שתהיה בישראל תהיה בכחינת עני ורוכב וכו', עכ"ד. ואדם שלומד ומידי פעם מדבר או שעונה ומדבר, צריך לדעת שעל ידי דיבוריו ח"ו יכול לבוא המשיח ע"י יסורים, אבל אם יתגבר ורק כשמותר לו להפסיק יפסיק, אשריו ואשרי חלקו, שגורם שהגאולה תבוא בקלות וברחמים.

הפסד הגאולה בעוון רפיון ידים בלימוד

ושמעתי שהרב הגאון והצדיק רבי סלמאן מוצפי זצוק"ל, בזמן השואה כשצבאות גרמניה ימ"ש הגיעו קרוב לארץ ישראל, עשה כג' ימים של צום, והלך עם כמאה ועשרים איש להתפלל בקבר רחל, לבשו שקים ושמו אפר, וישבו כל הלילה על הקרקע ועסקו בתורה. כשעלה השחר, נסעו למערת המכפלה ושפכו שם תפילה ותחינה וצעקה במשך רוב היום. הרב ביקש מאבות העולם כשליח עם ישראל, כי יעשו חסד עם בניהם, ויגישו את התפילה לפני אב הרחמים שבשמים, ויבקשו עבור הגאולה. לעת ערב נסעו לכותל המערבי להתפלל. אח"כ ביקש הרב, שמו שיבואו ויודיעוהו בחלום דבר מה, שיבוא ויודיע לו. בלילה התגלו אליו בחלום, והקריאוהו את הפסוק בירמיה (מ"ז ג), "לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים", ופירשו לו, בעבור שרפו ידיהם מהתורה. הרב ראה בכך רמז כי אמנם הסכנה חלפה מעל ארץ ישראל, אך התפילה לגאולה לא התקבלה מהסיבה שישגנו רפיון ידים בלימוד התורה. את מעשה החלום סיפר לרה"ג והצדיק רבי יהודה יהושע צדקה זצוק"ל מבלי לנקוב מיהו בעל החלום, במטרה לפרסם ברכים את הצורך להתחזק בשקידה בלימוד התורה. (ראה גם בספר עולמו של צדיק דפים 89, 90, וכן עיי"ש בדף 96). ולדאבונו, מעת שהגיע הטלפון הסלולרי, הרבה מהריכוז בלימוד ירד, וגרם לחלק מהציבור לרפיון בלימוד ולכיטול תורה, שהרי כשמתקשרים אל האדם בשעות שהוא נמצא בתפילה או בלימוד, חלק מהמתקשרים אינם חושבים פעמיים האם בשביל דבר זה מותר לי להתקשר לפלוני באמצע הלימוד. ולפעמים השיקול דעת הזה נמצא ביד נוות ביתו שנמצאת בבית או במקום אחר. או שמתקשר אליו אדם שאינו יודע שהוא נמצא כעת באמצע הלימוד, וכתוצאה מכך נהיה הרבה ביטול תורה. ומי שסובל מכך זה עם ישראל וגם האדם עצמו, וכמו שראינו במעשה הנ"ל שהפסידו את הגאולה אע"פ שהיו למעלה משישה מליון קורבנות. וכל זה בעבור רפיון ידים בלימוד. ומה געגה אנן אם אנו מפסיקים כשאסור להפסיק. ובודאי שלכל העם בשגנה, אבל צריך לתת את הלב לכך. ובזכות ההתחזקות נזכה שיפנו אבות אל בנים ונזכה לגאולה, אכי"ר.

וידוע שהט"ז הזמין את חמיו הב"ח לדין תורה עבור שהתחייב לתת לו כל יום מנת בשר, ויום אחד נתן לו בשר של ריאות, והשאלה האם בשר של ריאות נחשב לבשר רגיל, או מכיון שאיכותו פחותה אינו נחשב לבשר רגיל. ונימוק הט"ז, שאין קפידתו על חמיו בגלל שהביא לו בשר ריאות, אלא מכיון שאותו יום שהוא אכל בשר ריאות היה לו פחות כח לעמול בתורה, ירד אצלו קצת העמל והשקידה, ופחד הט"ז שלא יהיה על חמיו קיטרוג בשמים, לכן הזמינו לדין תורה, כדי שאם יפסקו שזה נחשב לבשר רגיל ממילא ירק הקיטרוג. ונתבונן במעשה הזה, ומה הב"ח שהיה צדיק יסוד עולם וגאון גדול, וכנראה שפעם אחת היה לו פחות כסף ומפני זה הוא קנה בשר ריאות, אע"פ שתמיד הביא לו בשר טוב, בכל זאת חשש הט"ז שמא חמיו נכשל קצת ברפיון בלימוד שהיה לו רק באותו היום, מה יענו כל אלו שמדברים בבהמ"ד או שמקבלים שיחות בפלאפון, והפלאפון שלהם מצלצל בקול גדול והם גורמים לביטול תורה של האנשים שלומדים בבהמ"ד, בזה שהלומדים מרימים את הראש לראות ממי הצילצול, או שמפריע להם הדיבורים וגורם להם חוסר ריכוז, וכך הם גורמים לא במשך יום אחד ולא במשך חודש ולא במשך שנה, ולא רק ללומד אחד אלא לכמה לומדים, ולכן אדם שצריך לדבר בשמותר לו להפסיק, יצא לבחוץ. כמו כן, ישים את הפלאפון במצב של רטיטה וכדומה, באופן שזה שעל ידו, או אלו שמסביבו, לא ירגישו בצילצול ויתבטלו. ואם כתוצאה מזה שהוא ישים במצב רטיטה יכול להיות שלא ישמע, מי אמר שכדי שהוא ישמע הוא צריך לבטל אחרים. והלואי שאדם יצא זכאי כיום הדין על המחדלים שלו, ולמה לו לגרום לביטול תורה לאחרים. ולסבול בשבילהם, ובגללם. ולשומעים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

פרק ד'

מעלת לימוד תורה

איתא במסכת ברכות דף ה', אמר רשב"ל, כל העוסק בתורה יסורים בדלין הימנו.

והובא בירמיה ל"ג: אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, דהיינו ע"י התורה כל העולם עומד, ואותם אלו שעוסקים בתורה הם אלו שמעמידים את העולם ומקיימים אותו, ובזכותם ממשיך העולם להתקיים. וכל אותם אלו שממשיכים לחיות ולהנות בעולם זה בזכותם של אותם הבחורי ישיבה והאברכים, ובזכותם של אלו שבאים לשיעורי תורה וקובעים עיתים לתורה. וכל אותם אלו שעוסקים בביטחון העם, הם נושמים וחיים ומתפקדים בזכות הלומדים. ואותם אלו שעוסקים בתורה, הם כביכול דומים למכונת הנשמה, שברגע שמנתקים את המכונה האדם שמונשם ח"ו יכול למות, כך אם אדם מפסיק באמצע הלימוד יכול לגרום ח"ו למיתה, ואדם שלומד ולא מפסיק אלא כשמותר, הרי הוא מנשים ומחיה את כל העולם. (ועיין במס' סנהדרין דף צ"ט ע"ב ברש"י על פסוק זה).

והובא בבראשית פרק י"ח: ונשאתי לכל המקום בעבורם, דהיינו בזכות הצדיקים הקב"ה ממשיך לקיים את העולם, אע"פ שישנם עדיין אנשים שחוטאים. והובא במס' סנהדרין דף צ"ט ע"ב, שאלו שלומדים תורה, עליהם נאמר: ונשאתי לכל המקום בעבורם, שבזכותם הקב"ה כובש את כעסו ולא מחריב את העולם, וע"י לימודם הם ממשיכים חסדים ורחמים על כל העולם כולו.

מיול בגן עדן עם הקב"ה

הובא ברש"י על הפסוק (פרשת בחוקותי פ' כ"ז פסוק י"ב): והתהלכתי בתוכם, "אטייל עמכם בגן עדן". שעל ידי שאדם עמל בתורה, זוכה שהקב"ה עימו בגן עדן, דהיינו קירבה גדולה להקב"ה. וכדי שנבין את השכר הזה, נחשוב אילו היינו זוכים והיה כא רב הכי גדול שנמצא בדור ומדבר עם איזה אדם, ולא רק זה אלא עושה איתו סיבוב בכל העיר, איזו קורת רוח והנאה ירגיש אותו אדם. וזה אינו לא אחת מאלף אלפי אלפים מהשכר והעונג כשהק"ה מטייל עימו בגן עדן. וכשאדם לומד ומידי פעם מפסיק לדיבורים או לקול צלילי הפלאפון מבלי להבחין מתי מותר להפסיק ומתי לא, האם זה נקרא עמל התורה, ואדם בשביל חוסר התאפקות קטנה מוכן להפסיד שכר נצחי גדול ועצום, האם לא כדאי לשקול את דרכינו ולהפסיק רק כשמוותר, וכן לשים את הטלפון הסלולרי (כשמוותר להפסיק) במצב רטיטה וכדו', כדי שלא להפריע לסובב אותו.

הקב"ה פונה מכל עסקיו ומשלם שכרו

עוד הובא ברש"י על הפסוק (שם פסוק ט'): ופנית אליכם, שפירושו "אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם". דהיינו שעל ידי שאדם עמל בתורה זוכה להבטחה שהקב"ה פונה מכל עסקיו כדי לשלם את שכרו, ולעזור לו בכל מה שצריך. האם יש ברכה וייעוד יותר גדולים מברכה זו. ואיזה אדם לא רוצה שהקב"ה יפנה מעסקיו ויעזור לו, ובפרט בדורינו שמלא בצרות מבית ומחוץ ברוחניות ובגשמיות במשפחה ובפרנסה, ואדם זקוק להרבה הרבה סייעתא דשמיא, ופה יש תחת ידינו את הברכה הזו אם נעמול בתורה, האם כדאי להפסידה? וברכה זו אינה ברכה מבשר ודם שיכול להיות שברכתו לא תתקיים, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו מבטיח לאדם. ואדם שלומד ומפסיק, הוא מפסיד בידיו את הברכה הגדולה הזו, ולהיפך, אדם שמקפיד לא להפסיק זוכה לייעוד הגדול הזה. ויה"ר שנזכה לכבוש את יצרנו, ונהיה גם אנו כלולים בברכה זו. אכ"ר.

גדול ת"ת מהצלת נפשות

איתא במסכת מגילה דף ט"ז ע"ב, "גדול ת"ת מהצלת נפשות", דהיינו אם אדם הלך בדרך וראה בנין שנשרף, ונכנס והציל את יושבי הבנין, אולם כשעזר בחילוץ קיבל כוויית במקומות שונים וכן נשרפו חלק מבגדיו, וכנגדו היה חבירו יושב בישיבה עם מזוגן ושתייה, ולומד בניגון ומרגיש קורת רוח ותענוג בלימודו, שכרו יותר מאותו אדם שמרח ותזע ויגע, ונכווה, ונשרפו חלק מבגדיו והציל את יושבי הבנין. וכנראה שההסבר הוא, משום שכשאדם יושב ולומד אינו מציל בנין אחד אלא עולם מלא, ולכן מוכן למה גדול ת"ת מהצלת נפשות. ונראה עד יותר להסביר, שהלומד תורה אינו מציל רק את העוה"ז, אלא מציל ומקיים גם את העולמות העליונים, שעליהם נאמר: ועלמות אין מספר, ושהעולם הזה אינו אפילו לא כחודו של מחט כנגד עולם הכי קטן שבעוה"ב, ולכן גדול ת"ת מהצלת נפשות. **שאדם שיושב ולומד הוא האדם הכי גדול והכי חשוב והכי שתורם שישנו בכל הבריאה כולה.** וכל זה זוכה אדם שיושב ולומד. האם באותו זמן שכל העולם הזה ובראיו, וכן העולמות העליונים, מחכים ומצפים ללימודו שבזה הוא מחיה ומקיים אותם, שווה להפסיק מהלימוד ולענות (שלא במקום צורך גדול) למכשיר קטן שאינו בעל ערך גדול שקוראים לו פלאפון?! האם מכשיר זה שווה ח"ו יותר מהוויות אב"י ורבא. וכשאדם מפסיק מידי פעם לקול צילצוליו מבלי משים, זה נראה שמכשיר קטן זה ח"ו יותר מעניין וחשוב מהתורה, האם יש בזיון יותר גדול מזה לקב"ה ולתורה. ואולי לא לחינם אנו סובלים הרבה בדורינו זה. ואיני מדבר על אותם אנשים שזקוקים "באמת" למכשיר זה. ונחשוב מעט, הרי עד לא מזמן, הסתדרו רוב האברכים והבחורים מבלי מכשיר זה, ומה קרה עכשיו. ואם היינו שואלים את גדולי התורה, מה היו אומרים לנו. האם שאלנו רב לפנ"ז, האם מותר לנו להחזיק את המכשיר הזה כדי להפסיק מידי פעם בלימוד, האם בצורה כזו של לימוד אפשר לצאת גדולי תורה, ובודאי שלכל העם בשגנה, אלא שכל אחד ישקול דבר זה היטב היטב, ואם אחרי שיקול גדול ראה שמותר לו להחזיקו ולהפסיק מידי פעם, יחזיקו. ואם לאו, יעזבנו, ויקבל שכר על הפרישה.

ושמעתי שהגאון רבי יהודה יהושע צדקה וצוק"ל לא היה בעד שיתקינו לו מלפון. אחר כמה זמן לעת זיקנותו שיכנעוהו שכדאי שיהיה לו מלפון, והתקינו לו את המלפון. יום אחד כשקם לפני הנץ כשבא לצאת מהבית ראה שאי אפשר לפתוח את הדלת, צילצל לאחד מכני ביתו שיבוא ויפתח לו מבחוץ, ובא ופתח לו את הדלת, ואז אמרו לרב, כמה המלפון חשוב, שאילולי המלפון לא היה יכול להזעיק עזרה. ענה להם הרב, אדרבא אם לא היה את המלפון לא היתה הדלת נסגרת. שכשהקב"ה רואה שיש דרך לעזור, אז ישנם בעיות אחרות. כמו כן אפשר לומר כך על המלפון הסלולרי, שאדם שלא כל כך זקוק לו לא כדאי להחזיקו, מאחר שכשיש לו את המלפון הסלולרי יכולים להיות לו כל מיני מצבים שבאמת הוא יודקק למכשיר זה, משא"כ כשאינו מחזיק את המלפון הסלולרי נמנעים ממנו טירדות מסויימות.

ראיתי מכתב מהרה"ג רבי חיים פינחס שיינברג שליט"א ראש ישיבת תורה אור שנדפס ב"קונטרס" קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות, בענין המלפונים הסלולרים, וראיתי לנכון להעתיקו:

בענין השימוש במלפונים ובפלאפונים למיניהם, בתוך בתי כנסיות ובתי מדרשות, בודאי הדבר חמור ביותר, והוא זילזול וקלות ראש גמורה בקדושת מקומות אלו, "וגורם ביטול תורה מרובה", ה' ירחם. ומסיח דעת מהלימוד. **ובודאי שאין להשתמש בו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שע"י הצילצול מבטל ממש תלמוד תורה דרכים. וכן בשעת התפילות גורם לבילבול והיסח הדעת למתפללים.**

ובל הנכנס לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, חובה עליו לכבות מכשירים אלו, ולא להשתמש בהם כלל.

ואף בני תורה המדברים בו בראש חוצות, אין כן דרכו של ת"ח לדבר בקול רם ובפרהסיא ברשות הרבים, וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות דעות, כי החכם ניכר במעשיו ובדיבורו ובהילוכו בין הבריות.

השימוש במלפון הסלולרי כבהמ"ד ובבהכנ"ס

ובפרט מה שיש לעורר על הפירצה החמורה, שגשים הולכות ומדברות במכשירים אלו ברשות הרבים, והדבר פרוץ ביותר, שמגביהות את קולן כאילו נמצאות בביתן, ה' ירחם. והוא פריצות גדולה בענייני הצניעות, ובודאי שכל מי שיש בידו להשפיע לבטל מנהגן יש לו לעשות כן. וע"י התחזקות בעניינים אלו, נזכה כולנו לשפע ברכה וסייעתא דשמיא בכל העניינים.

המצפה לישועת ה' בקרוב חיים פנחס שיינברג.

עמלנו אלו הבנים

וישנה עוד בעיה במלפון הסלולרי, שנותנים לבחורים את המכשיר הנ"ל. ושמעתי מפי אחד ממורי ההוראה שבדור, שקרו הרבה מקרים שכתוצאה ממכשיר זה הרבה בחורים ירדו מדרך ה' לבאר שחת, והפסידו את חיי עוה"ב. גם אני הייתי עד ראיה לבחור שהיה לומד, ודרך מכשיר זה התדרדר ונכשל בעבירות חמורות שנאמר עליהם יהרג ואל יעבור, וכהנה רבות. והרוצה לשמור על נפש צאצאיו, ירחיקם ממכשיר זה. ולאחר זמן ראיתי מודעה שהתפרסמה בנושא זה, ואמרתו שכדאי להדפיסה, וזה תוכנה:

עד מתי נפקיר את המצב!!!

על חמא שחמאנו... בחינוך ילדינו

עדים אנו בזמן האחרון לצערנו על רפיון בלימוד התורה הק', ובנסירת בחורי חמד מהשיבות, וחוסר סיפוק מלימוד התורה וקיום מצוותיה. וצריכים אנו להתבונן וליתן על לב מפני מה הגענו לזאת, ולתקן בעוד מועד, שלא נכשל ח"ו בחינוכם, ושלא ירח ממנו נידח ח"ו. וראש לכל הקלקולים,

הוא החשיפה לרחוב, ולכל הטמון בחובו, כגון המלפון הסלולרי שהוא מכשיר מוזיק מאוד, ובעיקר לנוער, ואין שום פיקוח עם מי הוא מדבר, ואל מי הוא מתקשר, ומה מדבר ובפרט שנילוויים אליו כל מיני מרעין בישין למיניהם, כגון רדיו, ואינטרנט, ושירותים נילוויים, שהם שורש פורה ולענה, והוא המרחיק את הבנים מן הקדושה ויר"ש. וכמו"כ המחשב שגורם גדול הוא להתרחק מלימוד התורה ויר"ש, וצפיה בסרטים אלימים ובלתי מוסריים, ומשחקים, שמאבדים את זמנו של הנוער בריקנות, ובחוסר מעש וחשיבה על ההבל, ומאבד הרבה זמן יקר לריק, והמדובר אף בתקליטורים מבוקרים כביכול.

ויש לנו לפעול אף בבחינת ועשה טוב, לעודד את הנערים ללמוד תורה, וחשק ורצון ושאיפה לגדול לגאון ולתפארת, הן בעידוד הנחשלים, והן בהדרכה נכונה ללימוד עם חשק והתמדה, ובהרחקת הדברים המונעים הנ"ל, וע"י לימוד והדרכה מעודדת הן מצד ההורים, והן מצד המלמדים, והרמזים בשיבות הק'. ויפה שעה אחת קודם, בבחינת: ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו, להתכונן על כל רפיון ולאמץ ברכיים כושלות.

ויקויים בנו הפסוק "וכל בניך למודי ה' רוב שלום בניך" אמנ!

הכותבים מתוך דאגה וחרדה לעתיד ובצפיה לישועת ה'. עכ"ל המודעה.

תשובה הלכתית לגבי המלפונים הסלולרים

הובא בשו"ת החשוב להורות נתן (חי"א או"ח סי' ט) תשובה לגבי המלפונים הסלולרים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, וראיתי לנכון להעתיקה מאחר ויש בה תועלת מרובה:

בס"ד. קרית אגו"י בני ברק. ה' שכט תשנ"ז לפ"ק.

רב שלומים למעלת כבוד ידידי ש"כ בר פחתי ובריכי, הרב הגאון הגדול המפורסם, חסיד ישר ונאמן, תפארת ישראל, שלשלת היוחסין, כקש"ת מו"ה יוסף ליברמן שליט"א, ראש ישיבת כולל שומרי החומות ורב דקהל סדיגורא דעיה"ק ירושלים תובב"א, בעמ"ח הספרים המופלאים משנת יוסף.

גליוני ידיו הטהורים הגיעוני בזמנו, אולם לרגל היותי בדרך רחוקה מנעני מלכוא בתשובה מאהבה ואחר עד עתה, ואתו רב הסליחות.

(א) וע"ד שכתב"ג שליט"א עורר נגד הפירצה בהכנסת מכשירי טלפון דמתקריא פלאפון וכדומה, לבתי כנסיות ובתי מדרשות, הנה דברי כהד"ג צדקו מאוד, וכאשר ביאר טעמו ונימוקו בתשובה שלימה שערך. ובאמת הדבר פשוט לאיסורא, דהא מבואר בשו"ע או"ח (סי' קנ"א ס"א), בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהם קלות ראש כגון שחוק והיתול ושיחה בטילה. וביאר במשנה ברורה שם (סק"ב) בשם פרי מגדים, דאפילו שיחת חולין שהיא לצורך פרנסה דכחון שרי בבית הכנסת אסור. עיי"ש. נמצא דבבהכנ"ס אינו יכול להשתמש בכלי זה כלל, דהא כל שיחת חולין אסורה. ויש הטועים דבית המדרש קיל קדושתו מבית הכנסת, וזה אינו, דאדרבה קדושת בית המדרש חמורה מקדושת בית הכנסת, ומה שכתב (סי' קנ"ג סק"א) דמותר לעשות מבית הכנסת בית המדרש אבל לא מבית המדרש בית הכנסת, ורק לתלמידי חכמים ותלמידיהם התירו לאכול בבהמ"ד כדי שלא יתבטלו מלימודם, אבל שיחה בטילה אסורה אף לתלמידי חכמים, וכמבואר כ"ז בשו"ע (סי' קנ"א ס"א) ובמשנה ברורה שם (סק"ו) עיי"ש. ועיין או"ח (סי' צ' ס"א).

(ב) והמעין בשו"ע הלכות תפילה יראה, שענין זה נוגד כמה וכמה הלכות, ומהם הא דאיתא בשו"ע (סי' צ"ג ס"ב) לא יעמוד להתפלל אלא באימה והכנעה, לא מתוך שחוק וקלות ראש ודברים בטילים, ושם (סעיף ג'), אין עומדין להתפלל מתוך דין ולא מתוך הלכה, שלא יהא לכו טרוד בה, אלא מתוך הלכה פסוקה. עיי"ש. הרי שאין לעמוד להתפלל מתוך מחשבות

הטורדות אותו. ואם ישוחח בבהכנ"ס בעניניו הרי לכו יהא טרוד מלכוין. והלואי שיוכל להסיח דעתו בשעת תפילה מטורדות הזמן שחשב עליהן בחוץ, ומכל שכן שלא יוסיף לעשות מעשה להכניס את המחשבות המטרידות לתוך בית הכנסת בשעת התפילה. ואע"ג דדין זה נאמר לתפילת שמונה עשרה שהיא עיקר תפילה, מ"מ פשוט דגם בשאר התפילות, פסוקי דזמרה וברכות קריאת שמע, חייב למנוע דברים המטרידים מכוונתו. [ועפ"י המבואר, נראה לפרש הא דברכות (לא), לא יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זכרהו, והיינו, דהא חוינן דאין עומדין להתפלל מתוך הלכה שאינה פסוקה מפני שליבו טרוד לחשוב על ההלכה שלא נפסקה, וכשו"ע (סי' צ"ג ס"ג), הרי דמו שעומד בתוך הלכה שאינה פסוקה אינו יכול להסיח דעתו מלחשוב על ההלכה שלמד, ועל כן אמרו שלא יפטר אדם מחבירו אלא "מתוך" דבר הלכה, דהיינו הלכה שאינה פסוקה, שמתוך כך זכרהו, דכיון שנפטר מחבירו בשעה שעומד באמצע ההלכה ואינו יכול להסיח דעתו מענין ההלכה, ממילא יזכור את חבירו שעסק עמו בהלכה זו בשעת פטירתו ממנו. ובשם אאמור"ל זצוק"ל נאמר לי, שפירש אומרם "שמתוך כך זכרהו", דאע"ג דיוכל להזכר בחבירו גם ע"י מילי דעלמא, אבל אין זה מעליותא, ועל כן אמרו שיפטר מחבירו דוקא מתוך דבר הלכה, כדי "שמתוך כך זכרהו", שזכרונו על חבירו יהא באמצעות דברי תורה ולא באמצעות מילי דעלמא].

ג) ועיין בשו"ע (סי' צ"ו), שימנע כל הטורדות כדי שיכוין, ואיתא שם (ס"א), כשהוא מתפלל לא יאחז בידו תפילין ולא ספר מכתבי הקודש וכו', מפני שליבו עליהם שלא יפלו ויטרד ותתבטל כוונתו. ועיין טו"ז שפקפק עפ"י, בהא דנהגין שהש"ץ מחזיק ספר תורה בידו כשאומר יקום פורקן, ואע"פ שאין צריך כוונה כמו תפילת י"ח, מכל מקום אין בזה הידור. עיי"ש. ובשו"ע שם (סי' צ"א ס"א) איתא, המתפלל צריך וכו' שיחשוב כאילו שכינה כנגדו, ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפילתו, ויחשוב אילו היה מדבר לפני מלך בשר ודם, היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל, קל וחומר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות. וחסידים ואנשי מעשה היו מתבודדים ומכוונין בתפילתם

עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות. ושם (ס"ב) איתא, לא יתפלל במקום שיש דבר המבטל כוונתו, ולא בשעה המבטלת כוונתו. ואע"ג שכתב המחבר ז"ל (שם), דעכשיו אין אנו נזהרין בכל זה מפני שאין אנו מכוונין כל כך בתפילה עיי"ש, מכל מקום ודאי דאסור לעשות מעשה העלול לבטלו מכוונת התפילה, ודי לנו מטרדות הזמן שקשה להתגבר עליהן, ועל הראשונים אנו מצטערים, ואיך יבוא להוסיף עליהן על ידי הכנסת כלי זה למקום תפילה, אשר כל רגע עלולים לקראו לשיחה ולבטל כוונתו. ועיין רמב"ם (פ"ד מתפילה ה"א), חמישה דברים מעכבין את התפילה, ומהם דברים החופזים אותו וכוונת הלב. ושם (ה"י) כתב, שלא יתפלל עד שיסיר כל דבר הטורדו ואחר כך יתפלל. ושם (הט"ז) כתב, כיצד היא הכוונה? שיפנה את לבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה. עיי"ש. וכשמכניס כלי זה לבית הכנסת כדי שיוכל לשוחח בעניני עסקיו, נמצא שלא פנה לבו מכל המחשבות, ובודאי דלא הוי כאילו עומד לפני השכינה.

ד) ומכל שכן שעל ידי הכנסת כלי זה הרי הוא חב לאחריני, שעל ידי השמעת קול היוצא מן הכלי מתבטלת הכוונה אצל שאר המתפללים, וה"ז בכלל המעכב את הרכים מלעשות מצוה שהוא אחד מכ"ד דברים המעכבים את התשובה, והוא עוון גדול, וכמש"כ הרמב"ם (פ"ד מתשובה ה"א), עיי"ש. ומבואר בשו"ע (סי' קכ"ג ס"ב), שהמתפלל בצבור וסיים תפילתו קודם הש"ץ, אסור לו להחזיר פניו לצבור עד שיסיים תפילתו. וכתב הטו"ז, הטעם משום שכשיסתכל על הצבור יגרום ביטול הכוונה לאותם המתפללים עדיין. עיי"ש. ומכל שכן שאסור לגרום להשמעת קולות המבטלים מכוונת התפילה. וכת"ה שלימ"א בתשובתו, הביא גם מהא דשו"ע (סי' ק"ב ס"ד) דאסור לעבור כנגד המתפלל בתוך ד' אמות, וכתב הביאור הלכה בשם מאמר מרדכי, הטעם משום שמבטל כוונת המתפלל. ובאמת המבטל תפילת חבירו בבית הכנסת איכא בזה גם משום לתא דגול ממון, דבית הכנסת דינו כבית של שותפין וכמו שכתב בשו"ע (סי' רכ"ד ס"א), ובחצר השותפין כל אחד יכול לעכב את חבירו שלא יעשה בו דבר שאין דרך אנשי המקום לעשותם, וכשו"ע חו"מ (סי' קס"א ס"ה), והשתא כשמפריע לחבירו מלהשתמש בחצירו

שלא כדת, הרי הוא גזול את חברו, ובבית הכנסת בכגון דא הוי כגזול את הרבים. וליתא בהשבה, דהא אינו יכול להחזיר לחברו את כוונת התפילה שמנע ממנו, וכמו שכתבנו כ"ו בס' מקדש מעט (פרק חמישי) עיי"ש. ומכל שכן שיש להמנע מכך בישיבות ובתי מדרשות שבו לומדים תורה, וכמבואר ביו"ד (סי' רמ"ו סי"ז), דאין משיחין בבית המדרש אלא בדברי תורה, ואפילו מי שנתעטש אין אומרים לו רפואה בבית המדרש. עיי"ש. ומכל שכן שלא יגרום לביטול תורה דרכים על ידי השמעת קול של כלי זה. זולת אנשי הצלה, אשר באמצעות כלי זה הם יכולים להציל נפשות מישראל, ומשום פקוח נפש שרי, וכמש"כ כת"ה שליט"א בתשובתו הרמחה. ומכל מקום, צריך שגם הם ישתדלו להמעט בהפרעה כל מה שאפשר, דבאמת יש מקום לדון, דכיון שהם חייבים להיות מוכנים תמיד לבוא להציל, וממילא מן ההכרח כי כלי זה יהא ברשותו פתוח תמיד לקבל קול קריאה, וא"כ יתכן דמוטב שיתפלל ביחידות ולא יבוא לבית הכנסת עם כלי זה, כי עי"ז מפריע תפילת אחרים, ונימא דההמנעות מלבטל כוונת התפילה של רבים, עדיפי מתפילת היחיד עם הצבור. וענין זה צריך בירור, וכעת לא הגיע זמני לעיין בזה. עכ"ל.

לימוד פורה ומוצלח ללא הטלפונים הסלולרים בבהמ"ד ובבהכנ"ס

סיפר לי ת"ח גדול, בנו של השקדן והמתמיד הגדול הרה"ג רבי ישועה עטייה זצוק"ל, שאביו היה מקפיד מאוד מאוד שלא ידברו באמצע הלימוד. כמה ימים לפני פטירתו בא לבקרו אחד מראשי הכוללים שבירושלים ת"ו. הרב שאלו, האם אצלו בכלל מדברים ומשוחחים? אותו ראש כולל שתק, ומתוך שתיקתו הובן שלא כל כך נזהרים בזה. אמר לו הרב, "כולל שמדברים בו באמצע הלימוד צריך לסגור". וממשיך ומספר בנו שליט"א, שאחרי פטירת אביהם פתחו כולל על שמו, והוא עצמו היה ראש הכולל במשך כארבע שנים, ואסר את הדיבורים באמצע הלימוד, כמו כן

לא הרשה לאברכים לדבר או לקבל שיחות דרך הטלפונים הסלולריים, למעט קבלת הודעה דחופה ביותר, [כגון צורך רפואי וכדומה], וגם בקבלת הודעת דחופות אלו לא הרשה יותר משתי דקות. ובתחילה היה קשה לאברכים לקבל דבר זה, אבל בסוף התרגלו והודו לו על דבר זה, וגם כיום שעבר כמה זמן והוא התפנה להיות כדיין בבה"ד, כשפוגשים אותו אותם האברכים הם אומרים לו שאותו הזמן של הלימוד מבלי הטלפונים הסלולריים היה לימוד פורה ומבורך, ועד עכשיו נשאר להם המעט הטוב מאותם הזמנים. ומכאן נלמד כמה חשוב שלא לשוחח בטלפונים סלולריים בבהמ"ד, וכל התחלות קשות, אבל אח"כ נהפך הדבר לעונג וסיפוק רוחני. ה' יזכנו ויעזרנו על דבר כבוד שמו אבי"ר.

הנזק שיכול להגרם לאדם לעולם הבא

בספר לשכנו תדרשו (דף ס"ג) הביא מעשה על הסטייפלר זצוק"ל, שפעם בא לבקר אדם מלונדון, וכשהביא להם את הדף שרשום עליו את שמו, שאלו הרב האם יש לו אח ששוכן בשיכון ויז'ניץ בבני ברק, אשר שמו כך וכך? השיב לו כן, אמר לו הרב תבקש ממנו שיבוא אלי. כאשר בא אליו אחיו שאלו הרב, האם כשהיית בחור למדת בבית מדרש פלוני כיום שישו אחר הצהריים? השיב לו כן. שאלו הרב האם אתה זוכר את השמש שהיה מנקה את בית המדרש? השיב לו כן.

אמר לו הסטייפלר זצוק"ל: הנה הלילה בא אלי אותו שמש ואמר לי שאין לו מנוחה בעולם העליון, בזה שהיה מפריע לך בלימוד ומקים אותך ממקום למקום, ולכן אני מבקש ממך שתלך מיד על קברו ותמחל לו על כל מה שציערך וביטל אותך. וכך עשה. ואמר הסטייפלר שאע"פ שהיה השמש צריך לנקות את בהמ"ד, בכל זאת לא הייתה לו מנוחה בעה"ב. ע"כ.

ומזה נלמד כמה חמור לבטל אחרים ע"י השימוש בטלפון הסלולרי, וכמה צריך להזהר בדבר זה.

אחד מהת"ח אמר לאחד מראשי הכוללים, שאפשר שהצרות שישנם לעולם התורה, ולכלל העם, מי יודע אם זה בגלל שלא מספיק שמים את הדגש על הנושא של הדיבורים בבהמ"ד, ובפרט עם הטלפונים הסוללרים. ועל מנהיגי העם והמשפיעים הרוחניים וראשי הישיבות והכוללים, להרתיע על תופעה זו ביתר שאת וביתר עוז, כדי לעצור נגע צרעת זו.

וסיפר אחד מראשי הכוללים, שהיה נכנס אצלם לכולל באופן קבוע אדם ויושב ומפטפט ומכשיל את הרבים, ובפרט שמידים פעם היה משוחח בטלפון הסוללרי ומפריע לסדר הלימוד, במשך כמה פעמים הוכיחו בצורה יפה ראש הכולל, והוא לא שת את ליבו והיה ממשיך במעשיו, עד שיום אחד ראש הכולל דיבר אליו בתקיפות עד שהפסיק להפריע למהלך הלימוד, ומאז והלאה הדבר עשה רושם בכולל שהאווירה היא רק ללמוד ללא דיבורים והפרעות, ואף אותו אדם נהפך לאוהבו ולמוקירו.

וְזוֹמַרְתַּ

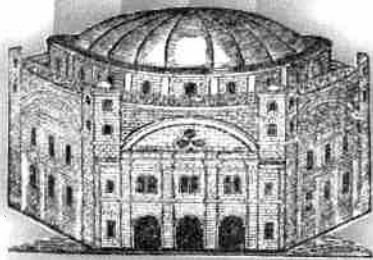
לְהַלְלוֹתָם

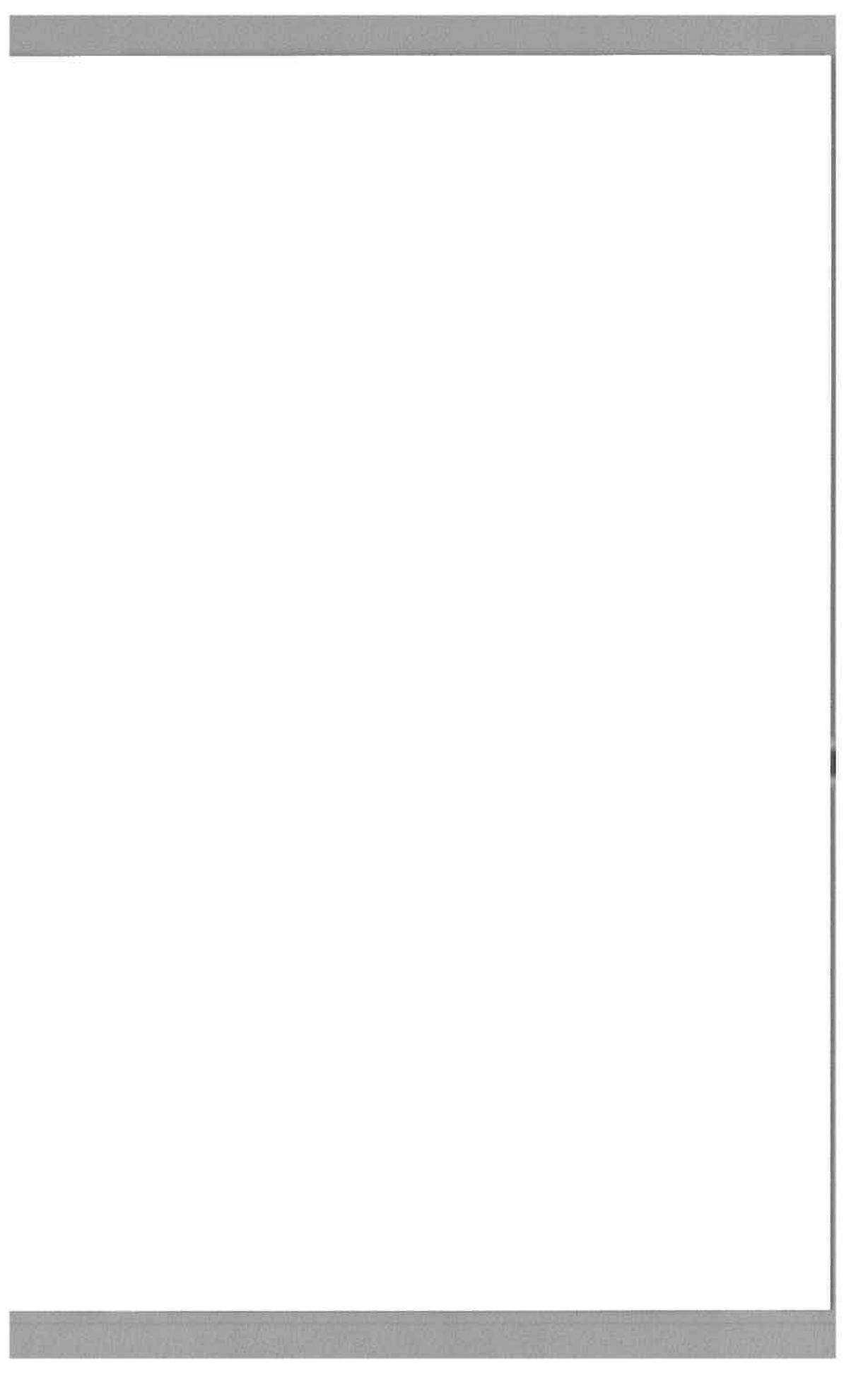
בְּאַמְצֵי

הַתְּפִילָּה

וְזוֹ

פְּרָקִים

פרק א'

למה דימו את מי שמדבר בתפילה

כתב מרן (באור"ח סימן קכ"ד סעיף ז') בשם רבינו יונה, לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח ציבור חוזר את התפילה, ואם שח, הוא חוטא, ו"גדול עווננו מנשוא", וגוערין בו.

וכתב בספר נוטרי אמן (דף פ"ד), שלשון זה שגדול עווננו מנשוא, לא הזכיר בשום מקום, מלבד בפרשת בראשית אצל קין כשרצח את הבל, ופנה קין להקב"ה ואמר גדול עווננו מנשוא. ויש לתמוה, וכי עד כדי כך חמור עווננו של מי שמדבר בחזרת השליח ציבור עד כדי כך שמדמים אותו לרוצח?

ותירין, על פי דברי רבינו יונה (שער ג' אות קמ"א), שהסביר למה מי שמלבין פני חבירו החמירו בו יותר מרוצח, עד כדי כך שאמרו שאין לו חלק לעוה"ב? אלא, שהמלבין פני חבירו ברבים אינו מכיר בגודל חטאו, ואין נפשו מרה עליו כמו נפש הרוצח, על כן נמצא שהוא רחוק מן התשובה ובוה חמור מרוצח. על פי הסבר זה, י"ל שגם השח באמצע חזרת הש"ץ ומפסיד אמן, חטאיו חמורים מאוד מאחר שאינו מכיר בגודל החטא, ואין נפשו מרה עליו, ומכיון שעוון זה מצוי אצלו ואינו מתחרט ונותן ליבו לשוב, נמצא שהוא דש בעוון זה מידי יום ביומו וכו'. שומו שמים על עוון חמור זה, וה' הטוב יכפר.

ובספר ש"י למורא (דף י"ט) הביא תירוץ לזה (בשם הרה"צ רבי מרדכי צבי סאסנע שליט"א), שהרי איתא באבות (פ"א משנה ב'), על שלושה דברים העולם עומד, על התורה, על העבודה, ועל גמילות חסדים, נמצא

שאחד מעמודי העולם זה התפילה, שהרי עבודה זו תפילה, כדאיתא במס' תענית (דף ב' ע"א), וא"כ זה ששח באמצע התפילה הוא חוטא ומחטיא אחרים עימו, וגורם לאחד מעמודי העולם להתמוטט, והוא מכניס את כל העולם לסכנת התמוטטות, ויכול לגרום ח"ו לחורבן העולם, ולכן כתב מרן שגדול עונו מנשוא כמו שנאמר אצל קין, מאחר ויש ביניהם מכנה משותף, שהרי קין הרג את הכל ושפך את דמו וגרם לחורבן חצי העולם, דמו ודם זרעיותיו שעתידין לצאת ממנו, וכן זה שמדבר בשעת התפילה, גורם ח"ו לחורבן העולם. וכמה דברים אלו מעוררים להזהר מדיבורים בבהמ"ס ובבהמ"ד.

עוד כתב שם, שהרי הובא במס' מגילה שבהמ"ס שמחשבין בו חשבונות סוף שב"מ ימותו מתים בעיר שאין להם קוברין. ובאליה רבה כתב, שע"ז שמדברים בבהמ"ס ובבהמ"ד גורמים שיחרבו ב"מ בתי כנסיות ובתי מדרשות. ומכל זה ברור, שהמזולזלים בקדושת בהמ"ס ובבהמ"ד ומדברים שם, גורמים ח"ו להכניס את הציבור בסכנה.

עוד כתב שם, שבספר דרך משה הביא בשם כתבי האריז"ל, שע"י שמדברים בבהמ"ס ובבהמ"ד נבראים מזה מלאכי חבלה שממיתים בשעת הדבר, ר"ל. ולכן כתב מרן, שמי שמדבר בבהמ"ס ובבהמ"ד גדול עונו מנשוא כמו שנאמר אצל קין.

יש מי שסובר שמי שמדבר בתפילה יש לביישו ברבים

כתב מרן (באו"ח סימן קכ"ד ס"ז), שמי שמדבר בשעת החזרה "גוערים בו". וכתב בספר ש"י למורא (דף י"ח), שיש מהפוסקים שכתבו שמה שהובא במרן שגוערים בו, אם אפשר יש להוכיחו בסתר שלא לביישו, אמנם האליה רבא כתב בשם ספר ווי העמודים, שמן הראוי שכל קהילה וקהילה יעמידו אנשים שישגיחו שלא ידברו, ומי שידבר יענישו אותו "ויביישו אותו ברבים" וכו', וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד, וכו'.

ודבר זה תמוה, שהרי כתוב: הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, וכן הובא בתלמוד גוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים, ומדוע לגבי הוכחה של המדבר בבהכנ"ס מותר לגעור בו ולביישו ברבים? ותירץ, מאחר ואדם המדבר בשעת התפילה מכניס את הציבור בסכנת נפשות, לכן הותר לנו לביישו ברבים כדי להציל את הציבור מסכנת נפשות. עוד תירץ, שמי שמדבר בבהכנ"ס הוא גורם לחילול ה', שהרי הגויים עצמם אינם מדברים בבית תיפלותם, על כן לטובתו ולכפרתו גזרו להכלימו ולביישו כדי לכפר את עוונו. ומדבר זה נלמד כמה חמור הדיבור בשעת התפילה, עד כדי כך שיש מי שאומר שיש לביישו ברבים.

יש אדם שנקרא גדול ויורש גהינם

מסופר על הגאון בעל אמרי אש וצ"ל, שאחד מתלמידיו דיבר בשעת החזרה, וקראו במשך כל היום בשם "גדול". שאלוהו תלמידו, למה הרב קורא לתלמיד פלוני בשם "גדול"? השיב, שעליו כתוב בשו"ע "גדול" עווננו מנשוא, ולכן כיניתי אותו בשם גדול (שומר אמונים). וכמובן שאף אדם לא רוצה להיות מסוג "גדול" שכזה, אבל כל מי שמדבר בשעת התפילה גדול עווננו מנשוא. רחמנא ליצלן.

מי שמדבר בבהכנ"ס, בעוה"ב יעטפו את כל גופו בקוצים

כתב בעל הטורים (דברים כ"ז י"ט), על הפסוק: ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת, זהו מה שאמרו שעתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שאותה עטרה שמעטרים את הקב"ה ע"י התפילה מחזירה להם, אבל מי ששח שיחת חולין בבית הכנסת מקיפים את כל גופו בקוצים. ועתה נחשוב, אילו היה אדם שבעוה"ז

היו מפשיטים את בגדיו ועוטפים אותו בקוצים, מבלי שהם ידקרו אותו, והיו מציגים אותו לעיני כל כאותה הצורה, האם לא היה נשפך דמו מחמת בושה, ומה יהיה אם גם היו שמים את הקוצים צמוד לגופו כדי שידקרו אותו, והיה זב דמו, איך היה מרגיש? ומזה נלמד איך ירגיש מי שמדבר בבית הכנסת כשיענישו אותו כן לפני פמליא של מעלה, ולפני מכיריו וקרוביו שנפטרו, איזה צער רב ועגמת נפש ובושה גדולה. ואפשר לחסוך את כל זה אם אדם ישים מחסום לפיו ולא ידבר בבית הכנסת ובבית המדרש, ובפרט שלא בשעת התפילה.

המדבר בבהכנ"ס עדיף שישאר בביתו אפילו ביום הכיפורים

כתב הכה"ח (סי' קנ"א אות ח'), שהמדבר שיחת חולין בבית הכנסת טוב לו שלא יבוא כלל לבית הכנסת כי הוא חוטא ומחטיא, והשטן מקטרג ואומר: אין לו זמן לדבר עד שממתין לשעת התפילה וכו'.

וראיתי פעם מודעה בשם האדמו"ר מקלויזניבורג זצוק"ל, שהאריך להסביר בחומרת האיסור לדבר בבהכנ"ס ובבהמ"ד. והוסיף וכתב, שאדם שמדבר בבהכנ"ס והוא יודע שאם יבוא ביום הכיפורים לבהכנ"ס גם אז ידבר, עדיף שיתפלל לבד וביחידות בביתו ביום הכיפורים, ולא יבוא אפי' ביום הכיפורים לבית הכנסת. ומכאן נלמד את חומרת הדיבורים בבהכנ"ס, שעד כדי כך שאפילו ביום המקודש ביותר שבשנה, עדיף שלא יבוא, כדי שלא יכשל.

המדבר בבהכנ"ס גורם שיחרב ח"ו הבהכנ"ס וגדול עונו

מנשוא

כתב האליה רבה (סי' קכ"ד ס"ק י"ב) בשם הכלבו, אוי להם למדברים דברים בטלים או שחוק בשעת התפילה, כי ראינו בעינינו כמה בתי כנסיות שנחרבו על שנהגו בהם קלות ראש (ש"י למורא דף י"ט). ויחשוב האדם, האם

היה הורס בידיו ביהכנ"ם או בהמ"ד? בודאי שלא. ואפילו שהיו משלמים לו עבור זה, או שהיו מצערים אותו, לא היה מעזו להרוס בהכנ"ם או בהמ"ד, מאחר ויודע שזה בית ה', ונחשב לבית המקדש מעט, וכמו שלא היה הורס את ארמונו של מלך ב"ו, על אחת כמה וכמה שלא יהרוס את ביתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה. א"כ, למה ידבר בבהכנ"ם או בבהמ"ד ויגרום שהם יחרבו, הלא אם היה הורס ארמונו של מלך ב"ו אחת דתו להמית, על אחת כמה וכמה איזה עונש מחכה לאדם שגורם לביתו של הקב"ה שיחרב בזה שהוא מדבר בבהכנ"ם ובבהמ"ד. רחמנא ליצלן. וה' הטוב יכפר, כי לכל העם בשגגה.

שיב"ה ר"ת שתיקה יפה בשעת התפילה

כתב בספר ש"י למורא (דף כ"ו, שמעתי בשם הגאון מדעברעצין שליט"א, שסיפר בשם אביו הגאב"ד ניייהיזעל זצ"ל בשם בעל מליצי אש) **מה שאירע אצלו, שפעם אחת היה דורש דרשה בפני הציבור, ובתוך הדברים אמר דברי תוכחה על חומר איסור שיחה בבהכנ"ם ובבהמ"ד. ואמר רמז, כי תיבת שיב"ה ר"ת שתיקה יפה בשעת התפילה, כלומר שבזכות שתיקה בשעת התפילה, יזכה האדם לאריכות ימים ולשיבה טובה.**

ויחי ממחרת, אחרי דרשת הרב נעשה רעש גדול בבהמ"ד ותהום כל העיר, מאחר ואחד מהמתפללים חלם שהוא חולה ונוטה למות, והוא מובא לפני ב"ד של מעלה, ודנים אותו אם ימות או יחיה, וכראותו שכפסע בינו ובין המוות, התחנן על נפשו. השיבו לו, שהיום הרב דרש והזהיר על איסור שיחה בשעת התפילה, ומדוע שמעת ולא לקחת מוסר, ועדיין הנך עומד במרדך ומדבר בשעת התפילה, והרי שמעת וידעת מה שאמר הרב שמי ששותק בבהכנ"ם זוכה לשיבה טובה, שהרי ר"ת של שיב"ה שתיקה יפה בשעת התפילה. והתנפל לפניהם והבטיח שלא ישוב עוד לכסלה, ויזהר מהיום והלאה שלא לדבר בשעת התפילה. וכך היה, שמאז והלאה היה נזהר מאוד משיחה בבהכנ"ם ובבהמ"ד.

להזהר מעוונות שנכשלים בהם הרבה

כתב בספר ש"י למורא (דף כ"ז), שפעם התווכחו שני צדיקים באיזה עוון הדור פרוץ בו ביותר, שהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצוק"ל היתה דעתו שנכשלים באיסור יחוד, והרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטרהא בעמח"ס רבי ייב"י, היתה דעתו שמזלזלים באיסור שיחה בבהכנ"ס ובבהמ"ד. וגמרו ביניהם לפתוח ספר אחר, והפסוק הראשון שיתגלה לעיניהם יוכיח עם מי הצדק. ופתחו חומש בראשית, ונפתח להם הפסוק: הכזונה יעשה את אחותנו (וישלה פ' ל"ד פסוק ל"א). וראו שהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצוק"ל צדק בדבריו. אולם הרה"ק רבי ייב"י זצוק"ל הצביע מיד לדברי התרגום ונתן שתרגם: לא יאה למהוי מתאמר בכנישתהון דישראל וכו', וראו שגם הרה"ק רבי ייב"י צדק בדבריו.

עונש נורא למי שמדבר בבהכנ"ס ובבהמ"ד

הובא בס' חרדים, שצריך האדם להתבונן אילו היה עומד לפני מלך בשר ודם ומדבר דברים בטלים שאינם נוגעים למלך, הלא יחתכו את ראשו, ק"ו כשעומד בבהכנ"ס או בבהמ"ד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ומדבר דברים בטלים, היאך לא יבוש מפניו, ואיך יעזי פנים לדבר כנגדו (ש"י למורא דף ס"ט).

פרק ב'

מה יכולים לגרום הדיבורים בבהכנ"ם ובבהמ"ד

וכתב החת"ם בדרשותיו (ח"ב דף ש"ט), הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הניח לנו מקדש מעט בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואם אנו נוהגים בהם בקדושה, אז הם עתידים להקבע בארץ ישראל, ויש להם גם עתה קדושת ארץ ישראל, והתפילות משתלחות לשער השמים, אך אם ח"ו אנו נוהגים בהם בבזיון, ומדברים בהם דברים בטלים, ההבל של הדברים בטלים הוא טמא ומתלכש בהם השר של חוץ לארץ, והוא נהיה בעל הבית בבהכנ"ם, ר"ל, ומקבל את התפילות ומכניסם אל החיצונים, והו"ל כעובד עבודה זרה (ש"י למורא דף ס"ט), ומזה נלמד כמה צריך להזהר שלא לדבר בבהכנ"ם ובבהמ"ד, ובפרט יש להזהר מפלאפונים שבהם אפשר להכשל יותר ובפרט באמצע התפילה.

מי שוכן בבהכנ"ם שמדברים שם בתפילה

ובהקשר למה שהובא בקטע הקודם, מסופר על חכם אחד שהגיע לבהכנ"ם מסויים וראה שם מחזה נורא, איך הרבה מהמתפללים מדברים באמצע התפילה בשאט נפש, ואינם שמים לב לחומרת הדבר. ניגש אותו חכם לרב המקום ושאלו מי הבעה"ב של בהכנ"ם זו? ענה לו הרב, אני הבעה"ב. אמר לו החכם, במחילה מכבודו, ישנו בעה"ב אחר במקום זה, והראה לרב מודעה שהיתה תלויה שם באחד הכותלים, וכתב שם בשם השל"ה הקדוש והחת"ם זי"ע, שבהכנ"ם שמדברים שם בשעת התפילה,

הס"מ נהפך לבעה"ב של אותו מקום. הרב התנצל באומרו שלא שם לב לאותה מודעה, ומכאן ואילך יזהר וכן יזהיר את שאר המתפללים שלא ידברו בבהכנ"ס, וכך עשה.

להזהר לא לענות כשמדברים איתו, בבהכנ"ס ובבהמ"ד

וכתב בפלא יועץ (מערכת בית הכנסת, בתוספת נופך), שישנם אנשים שאינם מדברים בבהכנ"ס ובבהמ"ד, אבל אם יבוא אדם וידבר אתם מתביישים ממנו ועונים לו, ומתוך שעונים לו מתרגלים לאט לאט עד שגם הם געשו בכלל המדברים, ונעשה להם הדבר כהיתר. ומשל למה הדבר דומה, לאדם שבאים גנבים ומנסים לגנוב לו כסף וחפצים, ויש בידו כח למנוע מהם את הגניבה, האם הוא יישב בחיבוק ידים, או שילחם אתם עד חורמה, ולא יוותר אפילו על אגורה שחוקה. הלא בודאי שימנע מהם את הגניבה ולא יתבייש מהם. ואם כך הוא נוהג על הכלי העולם הזה ההווה והנפסד שאינו נמנע לעשות דבר מפני הבושה וכדומה, על אחת כמה וכמה כשהדבר נוגע לנשמתו אשר צודים לקחתה בבואם להכשילו בשיחה בטילה, שלא ידבר דיבורים אסורים, ולא יאבה ולא ישמע לעצת יצרו שאומר לו לענות, [אלא ירמוז להם ויצא לחוץ וידבר, או שיכתוב להם על דף את התשובה, בלשון רכה ובשפה רפה, ומצא כדי גאולתו].

המדבר בשעת התפילה בורא משחיתים

כתב בדרך משה (ליום ה'), שמכל דיבור ודיבור שמדבר בבהכנ"ס מברוך שאמר עד אחר שמו"ע, נברא מלאך המשחית שחוטף את תפילתו, ומזה תבין על מה עשה ה' ככה ששלח דבר ב"מ. (ש"י למורא דף ע"ה). וילמד מזה אדם מוסר, האם כדאי לבוא לבהכנ"ס, ובמקום לברוא מלאכים יים, יברא משחיתים שישחיתו ב"מ את תפילתו, ואת העולם, ולעתיד

לבוא יכולים להראות לו איזה משחיתים שברא, וכמה עוגמת נפש יהיה לו, האם לגמול הזה קיוה ה' שבראו. ובודאי שאם האדם יקח את הדברים לתשומת לבו, ימנע מעשות זאת, ה' יצילנו.

כדאי לעשות מניינים של אנשים שאינם מדברים בתפילה

כתב בספר מקדש מעט (דף ח' אות י"ב), ולו חכמו ישכילו איזה בתי מדרשים לעשות תקנה חיובית בבית מדרשם, שלא להניח להתפלל שם רק אותם שביכולתם לעצור את רוחם מלעסוק בשיחה במילה, בעת התפילה, ומה גם שיש הרבה אנשים שמחפשים להתפלל את כל התפילה בלי שיחה באמצע התפילה וכו'.

צער נורא יש בעוה"ב למי שמדבר בתפילה

כתב מרן בשו"ע (או"ח סי' רס"ח סעיף י"ב), אין לדבר בשעה שאומרים ויכולו, ולא בשעה שאומר השליח ציבור ברכה מעין שבע. וכתב על זה הכה"ח (בס"ק נ"ב), שמקור הדין הוא מהמור שהביא את הספר חסידים, שסיפר, חסיד אחד ראה לחסיד אחר במותו ופניו היו מוריקות, אמר לו למה פניך מוריקות, אמר לו מפני שהייתי מדבר בויכולו בשעה שהציבור היו אומרים אותו, ובברכת מעין שבע, וביתגדל. וכתב בספר הכלבו על מעשה זה, שאם נאמר כך על ברכת מעין שבע, על אחת כמה וכמה שצריך להזהר בתפילה שהיא קבועה. (שלמי ציבור דקצ"ז ע"ב. ש"י למורא דף קי"ז. סידור עוד יוסף חי, בויכולו).

ועתה נחשוב, הרי אותו אדם היה חסיד שמתחמד עם קונו, ואפילו הכי לא התחשבו בו והענישו אותו בזה שהיו פניו מוריקות, ועי"ז הוא היה משונה במראה פניו משאר חבריו, והיה לו מזה בודאי צער גדול, מאחר שבעולם האמת יודעים שאדם סובל בעבור עבירה פלונית, ואם אותו חסיד

כך סבל, מה יעשו אוזובי הקיר שמדברים בשעת התפילה, לאיזה לעג וקלם הם יהיו בעולם האמת, ואיזה צער הם יסבלו. ואדם יכול למנוע את כל הצער הזה אם יקנה לעצמו את מידת השתיקה, ויהיה שכרו כפול ומכופל.

כתב בספר ראשית חכמה, (שער האהבה פרק שישי) וז"ל: והחסיד רבי לפידות עליו השלום העיד למורי עליו השלום, שראה בחלום את החסיד החכם רבי יהודה בר שושן עליו השלום, אחר פטירתו פה בגליל העליון, וראה שהיה מאיר פניו כאור החמה, וכל שיער ושיער מוקנו היה מאיר כאילו היה אבוקה, ושאל לו על מה זכה לזה, ואמר בשביל מעלת השתיקה שהיה לו, שמימיו לא שח שיחה בטילה. מכאן אנו לומדים, שאם אדם שותק לא רק שאין פניו מוריקות אלא להיפך פניו מאירות ומבהיקות, והוא מרגיש מזה נחת ועונג רוחני, שאין בן תמותה יכול להבינו בשכל אנושי. ואולי זה מה שאומר הגאון מווילנא זצוק"ל, שעל כל רגע ורגע שאדם חוסם את פיו זוכה לאור הגנוז שאין מלאך ובריאה יכולים לשער. ה' יזכנו.

הגורם לאריכות הגלות והצרות

הובא בספר מקדש מעט (דף ד'), שהרב הקדוש רבי ייב"י זצ"ל היה דורש תמיד בקולות וצעקות ותחנונים, שזה (שיחה בתפילה) עיקר גורם הגלות. וגילה שמפני זה היה גזירות ת"ח ות"ט. רחמנא ליצלן (שומר אמונים דף רנ"ח).

המצוה שמבטלת גזירות רעות, וסותמת פיות המקטרגים

מי שנזהר בזמן הזה מדיבורים (בבהכנ"ס ובבהמ"ד), מקבל שכר גדול מאוד כנגד כל העולם כולו, כי הוא ממש כמו מת מצוה, וזה גורם את הגלות וכו'. ואילו היו נזהרים בזה, היו יכולים לבטל כל מיני גזירות קשות ורעות, ולסתום את כל פיות המקטרגים (שומר אמונים דף רנ"ו). מקדש מעט דף ד' אות ט"ו.

גילוי משמים שעוון זה מעכב את המשיח

כתב בספר מקדש מעט (דף ז' אות ו'), שבספר הגן כתב, שגילו מהשמים שעוון זה הוא גורם אריכות הגלות, ומי שעובר ע"ז אינו נחשב מתלמיד, כי על זה מסרתי תמיד את נפשי למחות על זה בבית מדרשי, וכן בכל מקום שיכולתי למחות. והשומר על עצמו, יחוס על נפשו ולא ידבר שום דיבור בשעה שהשליח ציבור חוזר את התפילה ולא בשעת הקדיש, ולא בשעת קריאת התורה, או אמירת הברכות.

להעמיד שומרים על קדושת בית הכנסת

הובא בס' הליכות תפילה ובית הכנסת (דף כ"ח), וז"ל: כתב הרמב"ם, מי שצריך לכנוס בבהכנ"ס וכו' ונראה שהישיבה בבהכנ"ס למצוה תחשב, והמדבר שיחה בטילה, עבירה מכבה מצוה. מזה ילמד כל איש ואשה שיושבים בבהכנ"ס אף שלא בשעת התפילה או קריאת התורה, שלא לדבר דבר של חולין. ובעוונותינו הרבים, עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שבכל עיר ועיר אין יכולים למחות בעם, ונעשה להם כהיתר. ווי להם, ווי לנשמותיהם, ואיך תעלה תפילתם למעלה והיא מלוכלכת מחטאים, ואין קטיגור נעשה סניגור.

על כן, מהראוי שכל קהילה וקהילה, מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם מגיע, יעמידו אנשים על זה אשר ישגיחו באיומים רבים על המדברים, ויביישו אותם ברכים, ובזה נראה כבוד ה' בארץ, וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד, ויתנו כמתג ורסן עדיים לבלום פיהם בבהכנ"ס, מלדבר דבר של חול ושיחה בטילה וכו'. (ווי העמודים דף י"ז ע"ד).

אזהרת רבינו יונה לגבי קדושת בהכנ"ס

כתב רבינו יונה באגרת התשובה: ויזהר שלא לדבר משום עסקיו או שיחה חולין בבהכנ"ס, כי גדול עוונו מנשוא. וכל שכן שתזהר שלא לדבר

בעת שהשליח ציבור מתפלל. וכל הקהל מחוייבים להוכיחו ולגעור בו ולחשוך אותו מלחטוא, כי כל היצורים נבראו לכבוד השם יתברך. ואם יפנה לבבך ולא תשמע בשעה שמשבחים לפניו ומספרים תהילתו, איה הכבוד ואיה המורא. (ספר מקדש מעט דף ע"ט אות ו').

סדר ההנהגה בבהמ"ס ובבהמ"ד

כתב בספר הרוקח, ואהיה להם למקדש מעט, אלו בתי כנסיות שאין נוהגים בהם קלות ראש, כדאמרינן בפרק שני דמגילה, אלקים נצב בעדת אל, והמדבר עושה כאילו הופך ערפו. ואמר מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה, נטיתי ידי ואין מקשיב. למה יקצוף על קולך, ויקרא אליך מי בקש זאת מידך רמוס חצרי. ואך השתחוה לו ושב לפניו במורא, בכפיפת ראש, בענווה, בשבירת לב, התחנן לפניו ותשורר לפניו בשמחה, ובוא לפניו ברננה, ואז יהיה קרוב אליך ונמצא לך. (מקדש מעט דף נ"ט אות ז').

ע"י הדיבורים בבהמ"ס ובבהמ"ד נוצר ענן שלא נותן לתפילה לעלות

כתב היערות דבש (חלק א' דרוש ד'), צריך להיות חרד בתפילה כי זה אשר נשאר לנו בגולה. וכמה יש להתבונן בו ולעמוד בהכנעה יתרה וכפיפת קומה, ומילין לצד עלאה ימלל בנחת ובכוונה. ואשריו מי שמתפלל בדמע, ולב נשבר ונדכה, כי לא ישוב ריקם. ועל מה נבטח בגולה ומה יגן בעדינו אם לא בתפילה ובקשה מקירות הלב. אוי לנו אשר נאמר סכותה בענן לך מעבור תפילה, ומהו הענן? הוא האדים וההבל שיש בו חטא היוצא מפי איש ואשה כל יום, וביחוד שיחה בטילה בבית הכנסת, ומכל שכן בעת התפילה, הכל הוא עולה בעב וענן ומונע לתפילה לעלות וכו'. (מקדש מעט דף נ"ט אות י').

פרק ג'

הדיבורים המרובים גורמים שיחה קשה לכוין בתפילה

כתב בס' ארחות צדיקים (הוא ספר המידות שעת השתיקה), וזה לשונו: וגם ירגיל אדם עצמו לשתוק בבהכנ"ס שזהו צניעות, וצריך זריזות גדול לכוין לבו לתפילה.

עוד כתב שם, הזהר מאוד לפתוח פיך, לשמור לשונך כמו שתשמור כסף וזהב ומרגליות בחדרך, ובתוך התיבה, ותעשה מסגרת למסגרת, כך תעשה לפיך. ראה איך היו נוהרים הראשונים משיחה בטילה כל ימיהם. ובזה הענין תקנה גדולה להתפלל בכוונה, כי רוב ביטול הכוונה בתפילה, בא מדברים בטלים הקבועים בליבו. וגם השתיקה הוא גדר גדול ליראת שמים, כי אי אפשר להיות יראת שמים בלב המרבה דברים. (מקדש מעט דף נ"ט אות י"א).

דברים קשים על מי שמדבר בבהכנ"ס באמצע התפילה

הובא בתיקונים (תיקון ח"י דף ס"ה ע"א), שהרשעים נדחים משם ולא נותנים להם את שאלתם, ועליהם נאמר: מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, ואלו הם רשעים שהיו מבזים את המלך בתפילותם, שעוזבים לשמוע את תפילתם ומפסיקים אותה על שיחה בטילה עכ"ל. וכתב בספר וחי בהם (דף קמ"ט), ראה כמה מפסיד אדם שמדבר בתוך התפילה, שיש לו שם רשע, ושהוא מבזה ח"ו את מלכו של עולם, וכמה יענש ע"ז עונשים קשים. ועוד, שלא שומעים את תפילתו כלל, והקב"ה קורא עליו: מי ביקש זאת

מידכם רמוס הצרי, ואין לו חפץ בו ובתפילתו. ויתבונן האדם ויחשוב, והרי אם חבירו קורא לו רשע יורד עמו לחייו, ופה האדם הזה גורם שיקרא רשע. ויצויר לעצמו, אילו היה מדבר עם אדם נכבד וחשוב, האם היה מפסיק באמצע שיחתו ומדבר דברים בטלים? על אחת כמה וכמה כשאדם עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואיך מלאו ליבו להפסיק באמצע התפילה ולדבר דברים אחרים. ואדם זה מורה על עצמו שאינו ירא מהקב"ה, ולא מקיים שויתי ה' לנגדי תמיד. ונחשב ככופר שלא מאמין שמלא כל הארץ כבודו, שהרי מדבר באמצע התפילה כשהוא מדבר עם מלכו של עולם. וגם עי"ז גורם להסיר את המורא גם מאנשים אחרים, ומחטיא את הרבים, ועובר גם בעשה של את ה' אלוקיך תירא, ובעשה של ואהבת את ה' אלוקיך, שאילו היה אוהב את הקב"ה לא היה מדבר. על כן צריך האדם להזהר בדברים אלו מאוד.

מי שמדבר בבהכנ"ס בשעת התפילה הקב"ה לא שומע את תפילתו

כתב בספר חרדים, שאפילו השח בין ישתבח ליוצר, אמרו בירושלמי דעבירה היא בידו, וחוזר עליה מעורכי המלחמה, וכן בין אמן יהא שמויה ליתברך, ובין קדיש לברכו, ונראה שגם בין קדוש לברוך שבקדושה. עוד הבוא שם בשם המדרש, שמי שמדבר בתפילה אין תפילתו נשמעת לפני הקב"ה, שנאמר: ולא אותי קראת יעקב, וכל המכוין בתפילתו ואינו מדבר, אין תפילתו חוזרת ריקם, שנאמר: תכין לבם תקשיב אזניך.

לא דיברו בתפילה ובאו שנעה הרועים לבית הכנסת

הובא בס' הליכות תפילה ובית הכנסת (דף ל"ד), שפעם אחת אמר האר"י לתלמידיו ביום שבת קודש, אם תקבלו עליכם שלא תדברו כלום בבהכנ"ס בשחרית עד אחר היציאה מבהכנ"ס, ולא ימלא אחד מכם פיו

שחוק מכל מה שתראו, אז אני אעבור היום לפני התיבה, ואקרא לספר התורה את השבעה רועים. השיבו התלמידים, אנו מקבלים עלינו בשמחה את כל אשר ציוה רבינו עלינו, וכך היה.

המדבר בתפילה בעובר על איסור השגת גבול

הבעל החרדים כותב בספרו (פרק ס"ז אות ק"י), שדיבור בתפילה הרי זה דומה לאיסור הסגת גבול שאסרה התורה, כי הרי מי שמסיג גבול הוא בונה בתוך שטח חכירו בלא צדק, וכידוע שעונשו קשה, אם כך אוי ואבוי למסיג גבול של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהרי כשנכנס לבהכנ"ס שזה גבולו של הקב"ה ומדבר בתפילה הרי זה כמסיג את גבולו של הקב"ה. (ספר הליכות תפילה ובהכנ"ס דף כ"ו. בשם עלון היהלום שבכתר).

המדבר בבהכנ"ס כדוחק רגלי השכינה

כתב בעבודת ישראל (קוויניץ, אבות פ"ה מ"ה), שבודאי כל בהכנ"ס ובהמ"ד של מטה מכוון כנגד בהכנ"ס ובהמ"ד של מעלה, לכן צריך להזהר שלא לדבר בבהכנ"ס שום דיבור קל חוץ מן התפילה, מאחר כשמדבר דברים בטלים דומה כמי שמדבר עם המלך והופך פניו ממנו, ואומר, אדוני המלך אי אפשר לי לדבר עמך, רק אדבר חפצי. ודבר זה דוחק את רגלי השכינה. (ספר הליכות תפילה ובהכנ"ס דף כ"ז).

הזהירות משיחה בשעת התפילה

בספר הליכות תפילה ובהכנ"ס (דף ל"ז), הביא שהיה מעשה בזמן האדמו"ר השפת אמת זי"ע, שכאשר הגיע קהל גדול לבית מדרשו בעשרת ימי תשובה, ומחמת הדוחק הרב הלכו כמה חסידים להתפלל וללמוד בבהמ"ד

של הקהל בעיירה, אך דא עקא, שבאותו בהמ"ד לא הקפידו כ"כ מלשווח בשעת התפילה, וכאשר באו ואמרו לרבי שיש שם כמה מניינים זה אחר זה ומדברים בשעת התפילה, קרא השפת אמת לרב המקום, וטיכס עמו עיצה, ותקנו שם תיקון גדול לכבוד התפילה ולכבוד בית ה', והודיעו שיקפידו להתפלל בהפרש זמן בין מנין למנין כדי שלא ישארו המתפללים מהמנין הקודם וידברו כאשר המנין הבא מתפללים.

היהלום שבכתר

בבית המדרש בגור שבפולין, עמד בעת תפילת מוסף ילד כבן ארבע והתפלל בכוונה תפילת מוסף, קראו לילד פינחס מנחם אלתר מי שכרבות הימים היה לרבי מגור הפני מנחם זי"ע. לפתע באמצע שאמרו כתר יתנו לך, הבחין הילד בשני ילדים שהתקוטטו זה עם זה, הוא הרים עיניו מהסידור ועקב אחר מעשיהם, אבל בינתיים הוא לא הבחין שהחזן המושך את התפילה. לאחר התפילה קרא לו אביו הרבי האמרי אמת זצוק"ל, ואמר לכן זקוניו, הכתר שנמצא בשמים חסר בו יהלום אחד. למה? שאל הילד. בגלל שכשאמרו היום כתר, פינחס מנחם חשב על דבר אחר, ולכן חסר בכתר יהלום. הדברים היוצאים מהלב נכנסו אל ליבו של הילד, שמאז הקפיד מאוד לשמור על היהלומים שבכתר. [וכל שכן שאדם צריך להזהר שלא לדבר באמצע התפילה, שאז אינו רק מחסר את היהלומים שבכתר אלא פוגם בכתר של מלכו של עולם מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואם אדם פוגע בכתר של מלך בשר ודם איזה עונש מקבל, וכ"ש אם אדם פוגע בכתרו של הקב"ה, ה' יצילנו]. (ספר הליכות תפילה ובהכנס"ס דף ל"ח, מעלן היהלום שבכתר).

השתיקה בתפילה מצלת מהאוייב

החסידים עוד זוכרים, כאשר בתקופה הקשה שלפני מלחמת ששת הימים, עת החרדה והפחד מפני הצפוי מילאו את הלבבות, קרא הרבי הבית ישראל זצוק"ל לר' יוסף קונסס ז"ל מוקני החסידים, ואמר לו, כאשר

רדפו מצרים אחרי בני ישראל, אמר להם משה רבינו ע"ה: ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. והוסיף הרבי, אם תחרישון בשעת התפילה, ה' ילחם לכם. מי מאתנו אינו רוצה להשאר רגוע ולבטוח בה' שיילחם למענינו? אז חשוב שגם אנחנו נעשה את המוטל עלינו, ונקפיד שלא לדבר חלילה בשעת התפילה. (ספר הליכות תפילה ובהכנס דף ל"ט, מתוך עלון היהלום שבכתר).

הקידוש שלא ישבח

חסידים רבים הגיעו בשבת אחת לירושלים, להסתופף בצילו של הרבי הבית ישראל זצוק"ל, רק מעטים מהם ידעו כי יזכו להזמנה אישית של הרבי להכנס לקודש פנימה, לקידוש שלאחר התפילה. אחד מנכדי האמרי אמת זי"ע, שהגיע בשבת זו לרבי, נראה מאושר במיוחד, הרבי הזמין אותו לקידוש ואף הורה לו להודיע לחבירו הטוב שיכנס אף הוא לקידוש. בשעת ההפסקה חיפש את חבירו ולא מצאו. בשעת קריאת התורה בין גברא לגברא, כאשר אמר הגבאי מי שברך, הבחין הנכד בחבירו שאודותיו שוחח הרבי להזמינו, הוא הביט בחבירו ולחש לו שעליו להכנס לאחר התפילה לקידוש אצל הרבי. למזלו של אותו הנכד, באותו הרגע הזמן הרבי לעלות עליית שישי, ובוזווית עינו הבחין בנכד שלו שלוחש, ומרחוק הביע הרבי תמיהתו, לאחר התפילה הביע הנכד חרטה בפני חבירו על הדיבורים שדיברו בין גברא לגברא.

בתום התפילה קרא הרבי לנכדו ואמר, אברכים שמדברים באמצע קריאת התורה אין להם מקום בביתי. אמר הנכד לרבי, שהם קיבלו על עצמם לא לדבר בין גברא לגברא וגם לא באמצע התפילה. על כך אמר הרבי, אם כן, אפשר להכנס לביתי. וכשחילק הרבי שיריים, שלח להם באומרו: זה עבור הבעלי תשובה. השנים העידו, כי את הקידוש הזה לא ישכחו כל ימי חייהם, ומאז ועד היום עברו כשלושים שנה והם זהירים בכך ביותר. (ספר הליכות תפילה ובהכנס"ס, מעלון היהלום שבכתר ומבעל המעשה).

דברי רבי אברהם גלאנטי זצוק"ל

כתב רבי אברהם גלאנטי זצ"ל וז"ל: שלא לדבר כל זמן התפילה, וכל זמן שם"ת פתוח, ואפילו בד"ת.

ממקובלי צפת

מובא בשם מקובלי צפת, וז"ל: שלא ידבר בבהכנ"ס מתחילת התפילה עד קדיש תתקבל, ולקרוא בס"ת מילה במילה במורא ופחד כאילו קיבלה מהר סיני. עכ"ל.

יראת חטא משיחה של מצוה באמצע התפילה

הרה"ק החוזה מלובלין סיפר פעם על גודל יראת החטא שהיה לרבו הרה"ק רבי אלימלך מליונסק זי"ע, ובה סיפר, פעם נכנס הרה"ק החוזה מלובלין אצל רבו, וראהו איך שהוא בוכה ומיילל בצער גדול עד למאוד. שאל החוזה מלובלין את רבו לפשר הבכיה הנוראה. ענהו הרה"ק רבי אלימלך זי"ע, אני בוכה כי חטאתי, ואני צריך לחזור בתשובה. שאל החוזה מלובלין את רבו בחרדה, איזה חטא חטא הרבי שכל כך בוכה. אמר לו רבו שחטא בזה שדיבר באמצע התפילה. כשבירר עוד החוזה מלובלין בפרטי המעשה, השיב לו רבו, שנכנסה אליו אשה אחת וסיפרה לו על אשה המקשה ללדת, והוכרח לשאול אותה מה שם האשה וכיך אותה, וזה היה באמצע התפילה כשעמד באמירת הודו לפני ברוך שאמר. כששמע החוזה מלובלין את כל פרטי המעשה, שאלו, הלא זה פיקוח נפש. אמר לו הרב, אבל הייתי יכול לרמוז ולא לדבר. שאל החוזה מלובלין את רבו והרי זה היה לפני ברוך שאמר ומותר להפסיק שם בתפילה על פי הדין. השיב לו רבו אבל ישנם אנשים הנוהגים לומר ברוך שאמר לפני הודו, ואצלהם זה נחשב

להפסק, ועל כן היה בצער נוראה. כל זה סיפר החוזה מלובלין, ללמדנו את יראת החטא שהיה לרבו. [ומזה נלמד אנו איך צריך להזהר שלא לדבר בדברים שאסור לדבר בהם בבהמ"ד, או במקומות שאסור להפסיק בהם באמצע התפילה, שבוה אין חסידות אלא הלכה פשוטה, ה' יזכינו, וישמור את רגלינו מלכד אכי"ר]. (ספר הליכות תפילה וביהכנ"ס דף מ').

פרק ד'

**כשנוהגים בקלות ראש או כשמדברים בבהכנ"ס או בבהמ"ד,
ח"ו הוא נהפך לבית ע"ז**

הובא במס' יבמות (דף צ"ו ע"ב), שרבי אלעזר ורבי יוסי נחלקו בנגר שיש בראשו גלוסטרא, עד שנקרע ס"ת בחמתן. והיה שם רבי יוסי בן קיסמא ואמר, תמיה אני אם לא יהיה בית הכנסת זה עבודת כוכבים, וכך הוה. וכתב בספר וחי בהם (דף ק"פ בשם ספר עדות בהיוסף), שהם נחלקו לשם שמים, ואפילו הכי קרה מה שקרה, כל שכן אם חולקים שלא לש"ש או שמדברים שם בדברים בטלים או כאמצע התפילה. וכתב בספר חסידים, אם תראה בית של צדיק או בהכנ"ס חרב או שומם או רשעים דרים בו, תדע שישראל היו דרים בו דרך בזיון, וכן בהמ"ד שנוהגים בו קלות ראש סופו נופל ביד ערלים, דיו לעבד שיהיה כרבו, כי לא נהגו נוכרים קלות ראש ובזיון בבית ה' עד שנהגו בו כן ישראל, שנאמר: המערת פריצים היה הבית הזה. ואח"כ נהיה: וארוה כל עוברי דרך. לעולם לא יעשו העכו"ם רעה עד שישראל יעשו תחילה רעה ביניהם זה לזה. לכן צריך להזהר הרבה שלא יעשו שום מחלוקת בבהכנ"ס או דיבורים, או קלות ראש, ופוליטיקה [ובפרט יש להזהר בזמן של בחירות, ה' ירחם]. ואם נזהרים להיות הקול קול יעקב בבהכנ"ס ובבהמ"ד בד"ת, אז אין הידים ידי עשו, ואדרבה טובה מידה טובה ממידת פורענות. ואם אדם מכה את חבירו בבהכנ"ס או בבהמ"ד, חייב גידוי בשביל כבוד בהכנ"ס, וגם מלקות עבור זה שהכה את חבירו, שעבר על לאו פן יוסיף. כמו שכתוב בחו"מ סימן ת"כ. עכ"ל. והמתכונן בדברים אלו ויחשוב שבעוון זה שהוא מדבר בבהכנ"ס או בבהמ"ד

ובפרט בעת התפילה הוא גורם שבהכנ"ס או בהמ"ד ח"ו יכול בגללו ליהפך לבית ע"ז, בודאי שלא ידבר יותר, שהרי אפילו בית רגיל לא היה מוכן לתנו לבית ע"ז, וכ"ש שלא היה נותן בהכנ"ס, א"כ למה יגרום כן ע"י דיבוריו.

כתב בעל התניא שהמדבר בתפילה יישב על הארץ ויבקש מג' אנשים שיתירו לו נידוי שלמעלה

כתב בעל התניא באגרת הקודש (באות כ"ד), בענין איסור שיחה בבהכנ"ס, וז"ל: אהובי אחי אל נא תרעו, ואל יעשה אדם עצמו שעה אחת רשע לפני המקום אשר בחר בה מכל מקום, לבוא ולהקהל ולעמוד לפניו בשעה זו שהיא בעת רצון לפניו, ולהתגלות לבוא אל המקדש מעט, לפקוד לשכינת כבודו, השוכן אתם בתוך טומאתם, ולהמצא לדורשיו ומבקשיו ומייליו. והמספר בצרכיו, מראה בעצמו שאינו חפץ להתבונן ולראות בגילוי כבוד מלכותו, ונעשה מרכבה ממאה לכסיל העליון, שעליו נאמר: לא יחפון כסיל בתבונה וכו', כמו שכתוב בזהר ובאר"י ז"ל, דהיינו, שאינו חפץ להתבונן ולראות ביקר תפארת גדולתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה הנגלות למעלה בשעה זו, וגם למטה אל החפצים להביט אל כבודו וגדולתו, המתעטף והמתלבש בתוך תיבות התפילה הסדורה בפי כל, ומתגלה לכל אחד לפי שכלו ושורש נשמתו כדכתיב: לפי שכלו יהולל איש, יהלל כתיב. ומלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא, שדרך המלך להיות חביון עוזו בחדרי חדרים, וכמה שומרים על הפתחים, אשר להתגלות לכל, העביר קול בכל מלכותו להקהל ולעמוד לפניו להראותם כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו. ומי שעומד לפניו ואינו חושש לראותו ומתעסק בצרכיו, כמה גרוע וסכל ופתי הוא, ונמשל כבהמות נדמה בעיני כל הבריות, וגם הוא בזיון המלך בהראותו לפניו ספון בעיניו לקבל נחת ושעשועים מהביט אל כבודו ויופיו יותר מעסק צרכיו, וגם הוא מתחייב בנפשו למלך, על הראות קלונו ובזיונו את המלך לעיני כל רואה. וע"ז נאמר: וכסיל מרים קלון, כלומר אף שהוא כסיל לא יהיה מרים קלון, שיהיה נראה הקלון לעיני כל. ועל כן תקנו

בתפילה כאילו עומד לפני המלך, ועל כל פנים יהיה מראה בעצמו כאילו עומד וכו', וע"ז נתקנו התפילות למתבונן בהם היטב. ומי שאינו מראה כן, מתחייב בנפשו, ועליו אמרו בזה"ק: דאנהיג קלנא בתיקונא עילאה, ואחוי פירודא, ולית ליה חולקא באלהא דישראל רח"ל.

על כן, שליחותיהו דרבתינו זכרונם לברכה קא עבידנא, לגזור גזירה שווה לכל נפש, שלא לשוח בשיחה במילה, משיתחיל הש"צ להתפלל עד גמר קדיש האחרון, שחרית מנחה ערבית מוסף נעילה. והעובר על זה בזדון, ישב על הארץ ויבקש משלושה אנשים שיתירו לו נידוי שלמעלה, ושם ורפא לו וכו'. (וחי בהם דף קצ"ט).

איזה אדם הקב"ה מנתק איתו את הקשר

כבר כתבנו לעיל בשם הוזה"ק, שמי שמדבר בבהכנ"ס אוי לו שמראה פרוד, אוי לו שגורע האמונה, אוי לו שאין לו חלק באלוקי ישראל, שמראה שהוא אין לו אלוקים, ולא נמצא שם, ואין לו חלק בו, ולא מפחד ממנו, ונוהג בזיון בתיקון העליון שלמעלה. וכתבנו שם, שכתבו שזה נאמר אפילו שלא בשעת התפילה, וכל שכן בשעת התפילה, ויש שכתבו שכוונתו על שעת התפילה. ומי שקורא את הקטע הנ"ל ויש לו לב של בנ"א, לא שייך שמכאן ולהבא ימשיך לדבר בשאט נפש, מאחר והוא יודע שמי שמדבר אין לו חלק בה', ואם אין לאדם חלק בהקב"ה מה שווים לו כל החיים, למה לו לחיות. והדברים מצמררים ומחייבים הרבה. ה' יעזרנו על דבר קדשו אמן כי"ר.

ובתב המהר"ם ש"ף (דרוש פרשת ואתחנן), חדשים מקרוב באו לדבר שיחת חולין בבהכנ"ס, וידע כל איש ישראל את האיסור הגדול הזה. וז"ל ספר הזוהר וכו', וזכר ג' דברים: א). שמראה פרוד, שאין נפשו דבקה באלוקי ישראל, שהרי הפסיק רוחו ונפשו ממנו, מלבד הפרוד והקיצוץ שגרם למעלה.

חומרת הדיבורים באמצע התפילה   קמא

ב). דגרע מהימנותא, ואפשר שרצה לומר שעל ידי הדברים בטלים אינו עונה אמן, מאחר ואינו שם לב לסוף הברכות, ואף אם שומע סוף הברכה, אינו יודע על מה עונה אמן וכו'. ג). דלית ליה חולקא באלוקי ישראל, דאחזי דלית ליה אלהא ולא אשתכח תמן. מפני שמי שיחשוב שהוא נמצא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ובמעון קודשו, יתבייש מלדבר דברים בטלים, וכשהוא מדבר בבהכנ"ס זה מראה שהוא חושב שאין הקב"ה נמצא שם. (ספר מעלת בית הכנסת דף כ"ט).

ובתב בשו"ע הרב (סי' קכ"ד ס"ק י'), לא ישיח שיחת חולין בשעה שהשליח ציבור חוזר את התפילה, אפילו אם יש תשעה זולתו, שכל המשיח בבהכנ"ס בשעה שהציבור עסוקין בשבחו של מקום, מראה בעצמו שאין לו חלק באלוקי ישראל. ומקורו מהזוהר פרשת תרומה. (ש"י למורא דף קט"ו).

הבה נתייחס לשעות התפילה והלימוד לפחות כמו עובדי חברת "ברינקס"

הובא בספר טובך יביעו (ח"ב דפים עד"ר ער"ה), על הפסוק "ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם", וז"ל: הודמן לי לנסוע לבית החולים "תל השומר" כדי ללוות חולה אחד. בעת ההמתנה במחלקה, נכנסו לפתע שני צעירים חמושים, עם מבט נוקשה ביותר, וכשאקדחים בידיהם ניגשו אלי ואל יתר האנשים שישבו לצדי וביקשו מאתנו להסתלק מהמקום.

פניהם חמורות-הסבר לא הותירו מקום לספקות. ההוראה לזוז מהמקום היא חד משמעית, ואין מקום לוויכוחים. כמובן שקמתי מהספסל וזאת הצידה אבל התכוננתי במעשיהם.

עד מהרה התברר שהשניים הם עובדים של חברת "ברינגס" המובילה כספים מהבנק המרכזי לסניפי הבנקים בארץ, ובמקרה הנוכחי החליפו שני הצעירים החמושים את קופת מכשיר ה"כספומט" שעמד לשירות הלקוחות בתוך בית החולים.

לפתע התרחש לנגד עיני מחזה מדהים. בעוד השניים עסוקים בתפקידם ומחליפים את הקופה, ניגש יהודי אחד אל הצעיר החמוש, וטפח לו על גבו לאות חיבה, תוך שהוא קורא לו בלבביות: "אהרן, שלום לך, מה שלומך?"

היה זה כנראה חברו הטוב משכבר השנים.

עובד ה"ברינגס" לא הניד עפעף. הוא הדף את ידידו וסימן לו בידו להסתלק מיד, ברומזו שהוא עתה בתפקיד חשוב ולא יעלה על הדעת לנצל ברגע זה את היכרותם הטובה ולשוחח בעניינים של מה בכך. מי שלא היה נוכח במקום בשעת מעשה, אינו מסוגל לתאר לעצמו את קשיחותו ואימתנותו של האיש שניצב כל העת ואיבטח בנישקו את הורקת ה"כספומט".

עכשיו לא מדברים, ויהי מה.

רק לאחר שסיים את הורקת הקופה, ניגש אל החבר, התנצל על כך שלא היה באפשרותו להפסיק, והחזיר לו שלום.

גדלות התפקיד

חשבתני לעצמי: איזה פרק מוסף מאלף אפשר ללמוד מכך! וכי כשיהודי מגיע לבית הכנסת כדי לשפוך את שיחו לפני המקום ברוך הוא, הוא אינו בתפקיד? **אם כן, מדוע** כאשר ניגש אליו ידידו הטוב **באמצע** התפילה ושואל אותו "מה נשמע", הוא משיב בשמחה ובחפץ-לב?

ובי התפקיד המוטל ברגע זה על המתפלל הוא פחות-ערך מתפקידו של עובד חברת "ברינקס"? מדוע אותה רצינות הנראית על פניו של מוכיל-הכספים לא תיראה גם על פנינו בעת התפילה, או בעת שאנחנו עוסקים בלימוד התורה, ורוכשים לעצמנו זכויות שערכן לא יסולא מפז, שגם אלף אלפי אלפים של דיגרי זהב ומרגליות לא ישוו להן?

והרי גם פסוקי דזמרה חייבים להאמר כמונה מרגליות!

מדוע התרגלנו להקל כל כך בשיחה במילה בעת לימוד התורה, ובתוך ארבע אמותיו המקודשות של בית הכנסת? האין זאת בגלל שערך התפילה אינו עומד לנגד עינינו בבואנו להתפלל?

הרבנית פיינשטיין לא מדברת בעת מליחת הבשר

אם נכיר את גדלות התפקיד המוטל על כתפיו של יהודי בעת התפילה. ונתנהג בהתאם לכך, תהיה זו אחת הזכויות הגדולות שימליצו טוב בעדינו לפני כסא הכבוד, ותשפיע עלינו שפע של חסד ורחמים גם בתקופה קשה כמו זו שאנו מצויים בה עתה.

בעת האירוע ב"תל השומר", שהו במקום כמה בני תורה, וכשראיתי שגם הם מתפלאים על שהתרחש לנגד עיניהם, סיפרתי להם שבתו של מרן הרב מבריסק זצ"ל, תיכדל לחיים הרבנית ליפשה פיינשטיין, אשתו של הגאון הגדול רבי מיכל פיינשטיין שליט"א, כשהיא עוסקת במליחת הבשר אינה משוחחת עם אף אחד, ואסור אז להפריע לה במלאכתה בשום אופן שבעולם.

למרות שהנהגה זו אינה מובאת בשולחן ערוך ולא בספרי הלכה אחרים, מרגישה הרבנית בשעת מליחת הבשר כמי שעסוקה בתפקיד נכבד וחשוב, ואסור להפריע לה.

מכשירי ההקלטה הוחבאו בתוך התחבושות

עוד הובא בטובך יביעו (ח"א דף מ"ו), על הפסוקים: "והנחש היה ערום", "לפתח חטאת רובץ", וז"ל: מעשה שהיה, כך סיפר הרב מרא דאתרא, בכמה גנבים שכדי לפרוץ לחנות ביפו האיצו את מהירות מכונתם וניכנסו אל תוך הראווה ושברוהו. לפתע הגיעה ניידת משטרה למקום וניסתה לעוצרם. כמה גנבים הצליחו להימלט אך אלה שניפצעו מחמת ההתנגשות החזקה בחלון החנות, נתפסו על ידי השוטרים. למרות פציעתם סירבו לשתף פעולה עם החוקרים ולא גילו מי היו השותפים לפשע.

הגנבים אושפזו בבית חולים, ובמיטות שלידם שכבו שני חולים קשים, מלאים בתחבושות בידיהם וברגליהם. הידידות שנירקמה בין חברי החדר בבית החולים הביאה לכך שהגנבים סייעו לחולים בכל צרכיהם, עזרו להם לקום ממיטותיהם, באו עימם בדברים על דא ועל הא. כך נמשך הדבר כמה ימים, עד שהמשטרה עצרה גם את הגנבים שנימלטו.

מה התברר?

הגנבים שנתפסו ואושפזו היו אמנם מתוחכמים ביותר, אבל גם הם לא תפסו שהמשטרה הטמינה להם מלכודת בתוך החדר בבית החולים, ושני החולים ששהו עימם לא היו חולים כלל וכלל. מחלקת החקירות במשטרה "הלבישה" את כל התחבושות הללו על שניים מטובי חוקריה, בין תחבושת לתחבושת הוכנס גם מכשיר הקלטה, וכך משכו החולים המדומים מהגנבים את כל הפרטים ופרטי הפרטים שהיו ניצרכים להמשך החקירה וללכידת החולייה שהפילה את אימתה על האזור.

מה יש לנו ללמוד מכך?

גם לנו מטמינים מלכודות שכאלו במהלך החיים. אנחנו יושבים ליד יהודים המדברים באמצע התפילה, ומנסים ללכוד את כל הסוככים אותם

קמה

חומרת הדיבורים באמצע התפילה

בסבך החטא החמור הזה, מניחים לדינו מלכודת בדמות מספרי לשון הרע ורכילות, והם הם יהיו ה"מלשינים" הגדולים שיספרו את כל מעשינו לעתיד לבוא.

הם מקליטים אותנו. כל מילה היוצאת מפינו תישמר במכשיר ההקלטה שלהם, וכמו שאומרים חז"ל (בבא בתרא, דף ט"ז עמוד א'): "אמר ר"ל הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המוות".

פרק ה'

"שלא לדבר בשיחת חולין בקריאת התורה"

תקנה של הגאב"ד דירושלים לאחר שספר תורה נפל ארצה. מעשה נוסף, נורא מאין כמוהו, שהיה אצל הגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל.

עוד הובא בספר הנפלא מוכך יביעו (ח"ב דפים שי"ח-שכ"ג), על הפסוקים: "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת וכו' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' אלקיו".

וז"ל: תאונת דרכים בהודו, סערת מייפון חזקה שהרסה כפרים שלמים באינדונזיה, התפרצות הר געש באפריקה. חדשות מהסוג הזה המתפרסמות, להוותנו, חדשות לבקרים, לא מעוררות לכאורה תשומת לב יתירה אצל בני אדם המתגוררים הרחק מהמקומות שבהם אירעו האסונות.

לבד מהצער הראשוני שמרגיש כל בן-אנוש על אובדן חיי אדם, לא מורגשת התעוררות רבה מן העובדה שעולמן של משפחות רבות חרב עליהן בפתע פתאום. מרבית בני האדם כמעט ולא יתייחסו לחדשות כאלו הנשמעות השכם והערב בכלי התקשורת.

רבי יחזקאל לוויןשטיין זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת פוניבז', לא התנהג כך. כששמע, ולו בחצי אוזן, על אסון שהתרחש אי-שם בעולם, אפילו שממדיו לא היו כל כך נוראיים, ואולי אף לאנשים המתגוררים שם לא נגרם צער מוחשי אצלו היה זה לשיחת היום, הפך בה והפך בה, הסיק מסקנות, הפיק לקחים, לעצמו ולסביבתו, ואף אמר שיחות לבני התבורה בישיבה שנסבו סביב המאורע.

וכך היה גם אצל מרן החפ"ץ חיים, שכאשר התרחשה פעם רעידת אדמה ביפן, כינס את כל בני הישיבה ואמר בפניהם שיחה מוסרית תוך שהוא עושה עסק גדול מהאירוע.

שגור היה על פיו של המשגיח דפוניבו: "אם דבר האסון לא היה נוגע לי באופן אישי, לא היו מזמנים מהשמים שאשמע על כך. ואם אוזניי היו צינור לשמועות אלו, אות ומופת הוא שהדבר צריך ללמדני מה לעשות וכיצד לפעול, גם אם הנני חי במרחק של מאות ואלפי קילומטרים ממקום האסון".

ערבות הדדית

ואם כך לגבי אירוע שהתרחש בקצהו השני של העולם, על אחת כמה וכמה שיש לייחס חשיבות ותשומת לב למקרה מצער שאירע בירושלים עיר הקודש, ובאחד מבתי הכנסת החשובים ביותר שבה. אסור לעבור על מקרה זה לסדר היום ולהתכבא "זו בעיה שלהם".

לבד מענין הערבות ההדדית של עם ישראל, ובמיוחד בקרב בני תורה המהווים חטיבה אחת בעולמו של קודשא בריך הוא, יש בענין אקטואליה חשובה מאוד עבורינו. וכפי שיתבאר.

המקרה אירע כאמור באחד מבתי הכנסת החשובים ביותר בירושלים, בו מתפלל ציבור גדול של בני תורה יקרים, תלמידי חכמים מסולאים מפו. ביום שמחת תורה, בזמן ההקפות, מסר אחד המתפללים לרעהו את ספר התורה, והספר, לא עלינו, נפל ארצה.

כל מי שנכח בבית הכנסת באותו רגע, הודעוץ עד עומק נפשו. המתפללים שלחו שלוח דחוף להגאב"ד דירושלים, הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל, שהורה לכל המתפללים שנכחו בבית הכנסת בעת האסון לצום. במכתבו הוסיף הגאב"ד נקודה חשובה, שהיא אקטואלית לכל בית כנסת ולכל בית מדרש.

כותב הגאון בעל "מנחת יצחק":

"בצער ובכאב שמעתי היום על האסון הנורא שהיה בבית המדרש שלכם שנפל ספר תורה ארצה, בעיצומו של יום שמחת תורה, ד' ישמרנו ויצילנו", ולאחר שהוא מצווה עליהם להתענות, כותב ה"מנחת יצחק":

"מן הראוי צריכים מתפללי ביהמ"ד לפשפש במעשיהם אם לא פגמו בכבוד התורה ח"ו, ולא ישאו עליהם חטא ואשמה ח"ו. אשר על כן, מן הראוי לתקן תקנה גדולה לקיים עליכם ועל זרעכם שלא לדבר שיהת חולין בקריאת התורה מתחילתה עד סופה, ויש להעמיד משגיחים יר"ש על זה".

את מכתבו מסוים הגאב"ד דעיה"ק במילים "בצערייך ירושלים".

אכן, צער איום.

ספר התורה היה עטוף בטלית

בבתי מדרשותיהם של בני תורה מתפללים תלמידי חכמים ויראי-שמים, ולכן מסתבר שהדיבורים באמצע קריאת התורה נסובים על קושיא או חידוש בדברי התוספות או רשב"א, אך מי שיפתח את השולחן ערוך (בסימן קמ"ז), יווכח להדיא שגם זה אסור, ואין כל חילוק במהות הדיבור, ואפילו בדברי תורה אסור לדבר.

יש להזכיר כאן את תשובת הגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל, שגם בקהילתו בפולין אירע מקרה דומה של ספר תורה שנפל, אלא שהספר היה עטוף בטלית, ונסתפקו המתפללים אם הם צריכים לצום במקרה כזה.

הגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל השיב להם, שלאחר שבירר את הענין אין הם צריכים לצום, כיוון שהטלית מהווה חציצה בין הספר לקרקע, וא"כ הספר לא נפל על הארץ אלא על הטלית. חידוש נורא של הגאון זצ"ל.

לאחר המקרה, אירעו כמה וכמה אסונות בקהילה. המתפללים באו שוב אל המרא דאתרא בטענה חמורה של "אתם המתם את עם ה'", (במדבר, פרק י"ז פסוק ו'), בגלל שהורית לנו שלא לצום.

ישב שוב הגאון רבי יוסף ענגיל, וערך תשובה נוספת בה הוא חוזר על הוראתו ומציין שלאחר שבירר את הדברים שוב ושוב, אין לו ספק שהוראתו היתה נכונה, אלא, הוסיף להם הגאון זצ"ל, אם תשאלו "האסונות למה הגיעו", אשיב לכם שהסיבה לכך נובעת כתוצאה מאי-פשוש במעשים שהיה צריך להיות לאחר המקרה המעציב.

הגר"י זילברשטיין, שהביא את הדברים באחת מדרשותיו, סיים באומרו: "אין צורך להמתין עד שיפול ספר תורה חלילה. את הוראתו של הגאב"ד דירושלים אפשר לקיים כבר ברגע זה, ולפעול בכך שלא יבואו מקרים כאלו ודומים להם, ועל כן את אחי אנכי מבקש שלא לשוחח ולו מילה אחת מרגע שמתחיל הקורא לקרוא עד סוף הקריאה".

מצווים על הילד שלא לדבר, ומדגימים בפניו את החיפך

הגמור

יש הורים הטוענים שלחנך ילד שלא לדבר דברי חולין בבית הכנסת, זו היא גזירה שהחניך לא יוכל לעמוד בה. והאמת היא, שהדברים אינם נכונים כלל וכלל. אדרבה, הזמן הכשיר ביותר לכך הן שנותיו הראשונות של הילד, אז הוא מוכן לקלוט כל דבר שיאמרו לו.

הבעיה מתחילה כאשר מצווים עליו לא לדבר, ומדגימים בפניו את ההיפך הגמור. אם האבא מדבר עם כל מי שניגש אליו, מדוע שהבן הקטן יסתום את פיו?

כדאי לזכור שכאשר אדם מנצל את ארבעת כתליו של בית הכנסת רק לתפילה ולתורה, תפילתו נשמעת יותר טוב, ויש לה סיכויים רבים להתקבל לפני שומע תפילה. הסיבה לכך, כותב החיד"א, היא, שאם אדם אינו מדבר דברי חולין בבהכנ"ס, אזי לכל מילה של תפילה הוא מוציא יש משקל-יתר.

דווקא בבית הכנסת, מקור הקדושה, החליט האיש לנמוש את היהדות

בהקשר לכך אנו מביאים את דבריו של הרב גדעון שחר, על מקרה ששמע במו-אזניו, והמוכיח בצורה שאין לה שתי פנים על ההשפעה הרעה שיש לשיחות החולין בבית הכנסת על כל הציבור.

ואלה דבריו:

בס"ד זוכה אני להסתופף בחברת בעלי תשובה באחת הישיבות, והודות לכך אני שומע את ספור חייהם, המאבקים והחוויות וכל מה שעבר עליהם, וכל אלה יכולים להוות ספר מוסר בפני עצמו.

באחד המקרים הזדמן לי לשמוע על בעל תשובה שהחל להתקרב ליהדות לפני זמן רב, אולם התרחק שוב, דבר שלמיטב ידיעתי כמעט ולא מצוי לאחר שמגלים את אור התורה. כאשר פגשתי לאחר מכן את הבעל תשובה, תינה בפני האיש את הסיבה שהחזירתו אחרנית.

הסיבה לדבריו, היתה, כאשר ניכנס לבהכנ"ס לשפוך שיחו לפני בורא עולם ונידהם להיתקל בציבור גדול של מתפללים המשווח בעת התפילה. ההשפעה השלילית של דבר זה, היתה כל כך חריפה, עד שדוקא בבהכנ"ס, מקום הקדושה, שבו כל יהודי מתקרב לכוראו, דווקא שם החל הוא להתרחק ונמש את דרך המצוות.

לאחר תקופה ארוכה, החלו שוב הרהורי תשובה לנצנץ בו וחזר לכור מחצבתו, וכשפגשתיו שוב בבית המדרש, סיפר לי בשמחה שהסיבה שהחזירתו אל היכל השם, היתה נעוצה בסייעתא דשמיא מיוחדת כאשר ניכנס באקראי לבית כנסת שבו אין מוציאים הגה מתחילת התפילה ועד סיומה.

מסיים הרב שחר: שמחתו הגדולה של האיש היקר ההוא על שזכה להימנות בין באי בית ה' מחד גיסא, והתבטאויותיו שהדיבור בתפילה היה העילה להרחקתו משם מאורך גיסא, המחישו לי את השתדלותו הבלתי פוסקת של מורנו ורבנו, הגר"י זילברשטיין, על חשיבות שמירת ההלכות בנושא קדושת בהכנ"ס, ועוון חילול השם הנגרם ע"י הדיבור בתפילה.

הבאתי דברים אלו לפרסום, משום שעצם המחשבה שעל ידי דיבור בתפילה אפשר להרחיק יהודי מקיום תורה ומצוות, צריכה לגרום לנו חלחלה, וחשבתי שסיפור זה יגרום לחיזוק גדול, אומר הרב שחר.

שלט על הדלת בימי ה"שבעה"

דונמא נאותה לשמירה על כבוד בית המדרש ראינו, כך סיפר הרב, כאשר הלכנו לנחם את הרה"ג רבי אברהם יונתן קריצלה, מחשובי התושבים ברמת אלחנן, בעת שישב שבעה על אביו, הרב ר' משולם ז"ל.

על דלת הכניסה לבית היה תלוי שלט שבו נאמר שהניפטר מבקש מכל אלה המעוניינים להביא לעילוי נשמתו, שישתדלו ויזדרזו מאוד בקיום

מצוות "מורא מקדש", ויקבלו על עצמם שלא לדבר דברי חולין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

בני הבית סיפרו, שכאשר הרגיש המנוח ששעותיו ספורות, ביקש לתלות את השלט הנ"ל, וראה בכך זכות גדולה שתעמוד לו בבואו לפני בית דין של מעלה. עכ"ל הטובך יביעו.

האש לא הצליחה לפרוץ פנימה בגלל השתיקה שבשעת התפילה

מספרים, שבבית מדרשו של הרה"ק מסקוירא זצוק"ל, היה נוהג האדמו"ר להתפלל בחדר סמוך לבהמ"ד, ובאותו חדר היה חלון פתוח לבהמ"ד. באחד הימים פרצה שריפה בבהמ"ד ושרפה את כל הבהמ"ד ביחד עם כל ספרי הקודש, כמו כן נשרף הצד החיצוני של הדלת שמובילה לחדרו של האדמו"ר, אבל הצד הפנימי נשאר שלם. והסביר האדמו"ר, מאחר שלא נזהרו מדיבורים בשעת התפילה נשרף כל הבהמ"ד, אבל הוא שזוהר שלא לדבר באמצע התפילה לא יכלה האש לשרוף את הצד הפנימי של הדלת וכן לא להכנס פנימה לחדרו.

ודבר זה בא להראות לנו בעליל, כמה נזק גורמים אותם המדברים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ולעומת זה אותם אלו ששומרים את פיהם ולשונם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות מונעים בזכותם כל מיני גזירות קשות ורעות, ואשריהם ואשרי חלקם. (ספר כבוד בית ה' דף ס"ו).

קיבל על עצמו להתפלל בבהכנ"ס שלא מדברים בשעת התפילה, ונושע מצרותיו

מסופר על אדם אחד שפגעה בו מידת הדין ב"מ, וכתוצאה מכך סבל הרבה ייסורים, חשב בליבו איזה קבלה יקבל על עצמו כדי שבזכותה יתבטלו ממנו כל מיני מרעין בישין, והגיע למסקנא שהוא מקבל

על עצמו להתפלל בבהכנ"ס ששם לא מדברים בשעת התפילה, שבודאי שמקום כזה גם התפילות מתקבלות ולא שבות ריקם. וכך עשה. ותוך זמן קצר התקבלו תפילותיו שהתפלל באותו מקום (שלא מדברים בו בשעת התפילה), וזכה לישועות גדולות. ומאז והלאה הקפיד להתפלל באותו המקום והרגיש שהתפילות משם מתקבלות. (ספר כבוד בית ה' דף ס"ז).

הפסיקה המגיפה כשהפסיקו לדבר בבהכנ"ס ובפרט עם התפילין

הובא בס' כבוד בית ה' (דף רכ"ט בשם ס' ימי הבחורות, ושם המעשה יותר באריכות) בעיר אוסטראה פרצה מגיפה רח"ל, רב העיר ובית דינו גזרו תענית ויום תפילה, גם גזרו שאם ידוע לאיזה אדם על חבריו שנוהג לא כראוי בתורה ומצוות יבוא ויודיע. באותה עיר היה אדם שלא היה בא להתפלל בבהכנ"ס, החליטו לעקוב אחרי מעשיו, והנה ראוהו שבשעות הליל הוא יוצא ונכנס לתוך היער ונעלם, באו סיפרו זאת לרב. אמר להם הרב לעקוב עוד אחריו. עקבו אחריו וראו שמגיע לאיזה מקום ביער, ושם הוא אומר תיקון חצות בבכי מר וכדמעות שלישי, ושמעו שהיה עוד אדם אומר איתו תיקון חצות. באו וסיפרו זאת לרב. הרב קראו ושאלו, מי האיש שהיה עוד איתו ביער? השיב, שמשמים שולחים אליו את ירמיה הנביא, ושניהם מקוננים יחד על החורבן. שאלו הרב, א"כ למה אינך מתפלל שתפסק המגיפה? אמר לרב שהוא יבוא מחר לבהכנ"ס, ושם תתורץ השאלה, למחרת הוא הגיע, וכשנכנס אחז את העם פחד ממנו. ואז דיבר עם הרב ואמר לו, שבגלל שמדברים בבהכנ"ס לכן הוא לא בא להתפלל עמהם. וזו גם הסיבה שפרצה המגיפה הנוראה, ובפרט כשמדברים עם התפילין. הרב כינס את כולם ועוררם על נושא זה, וקיבלו עליהם לא לדבר בבהכנ"ס ובפרט עם התפילין, ופסקה המגיפה.

It is the duty of the physician to see that his patient receives the best care possible. This duty is not limited to the patient's physical needs, but extends to his mental and moral well-being. The physician must be able to communicate with his patient and his family, and to explain to them the nature of the disease and the treatment proposed. He must also be able to give them the moral support and encouragement that they may need.

The physician who is able to do this is not only more successful in his work, but also more satisfied in his life. He is able to give his patients the best of his knowledge and skill, and to see that they are treated with the same care and respect that he would want for himself.

The physician who is unable to do this is not only less successful in his work, but also less satisfied in his life. He is unable to give his patients the best of his knowledge and skill, and to see that they are treated with the same care and respect that he would want for himself.

It is the duty of the physician to see that his patient receives the best care possible. This duty is not limited to the patient's physical needs, but extends to his mental and moral well-being. The physician must be able to communicate with his patient and his family, and to explain to them the nature of the disease and the treatment proposed. He must also be able to give them the moral support and encouragement that they may need.

The physician who is able to do this is not only more successful in his work, but also more satisfied in his life. He is able to give his patients the best of his knowledge and skill, and to see that they are treated with the same care and respect that he would want for himself.

The physician who is unable to do this is not only less successful in his work, but also less satisfied in his life. He is unable to give his patients the best of his knowledge and skill, and to see that they are treated with the same care and respect that he would want for himself.

It is the duty of the physician to see that his patient receives the best care possible. This duty is not limited to the patient's physical needs, but extends to his mental and moral well-being. The physician must be able to communicate with his patient and his family, and to explain to them the nature of the disease and the treatment proposed. He must also be able to give them the moral support and encouragement that they may need.

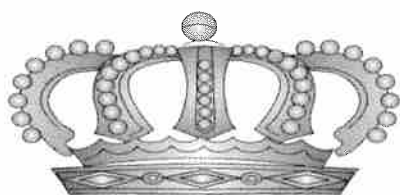
The physician who is able to do this is not only more successful in his work, but also more satisfied in his life. He is able to give his patients the best of his knowledge and skill, and to see that they are treated with the same care and respect that he would want for himself.

The physician who is unable to do this is not only less successful in his work, but also less satisfied in his life. He is unable to give his patients the best of his knowledge and skill, and to see that they are treated with the same care and respect that he would want for himself.

It is the duty of the physician to see that his patient receives the best care possible. This duty is not limited to the patient's physical needs, but extends to his mental and moral well-being. The physician must be able to communicate with his patient and his family, and to explain to them the nature of the disease and the treatment proposed. He must also be able to give them the moral support and encouragement that they may need.

The physician who is able to do this is not only more successful in his work, but also more satisfied in his life. He is able to give his patients the best of his knowledge and skill, and to see that they are treated with the same care and respect that he would want for himself.

The physician who is unable to do this is not only less successful in his work, but also less satisfied in his life. He is unable to give his patients the best of his knowledge and skill, and to see that they are treated with the same care and respect that he would want for himself.

לְרֵשֶׁתֶּנֶּפֶלֶאָה

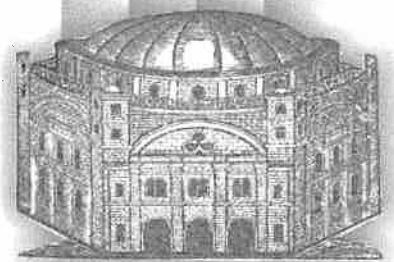
שֶׁל

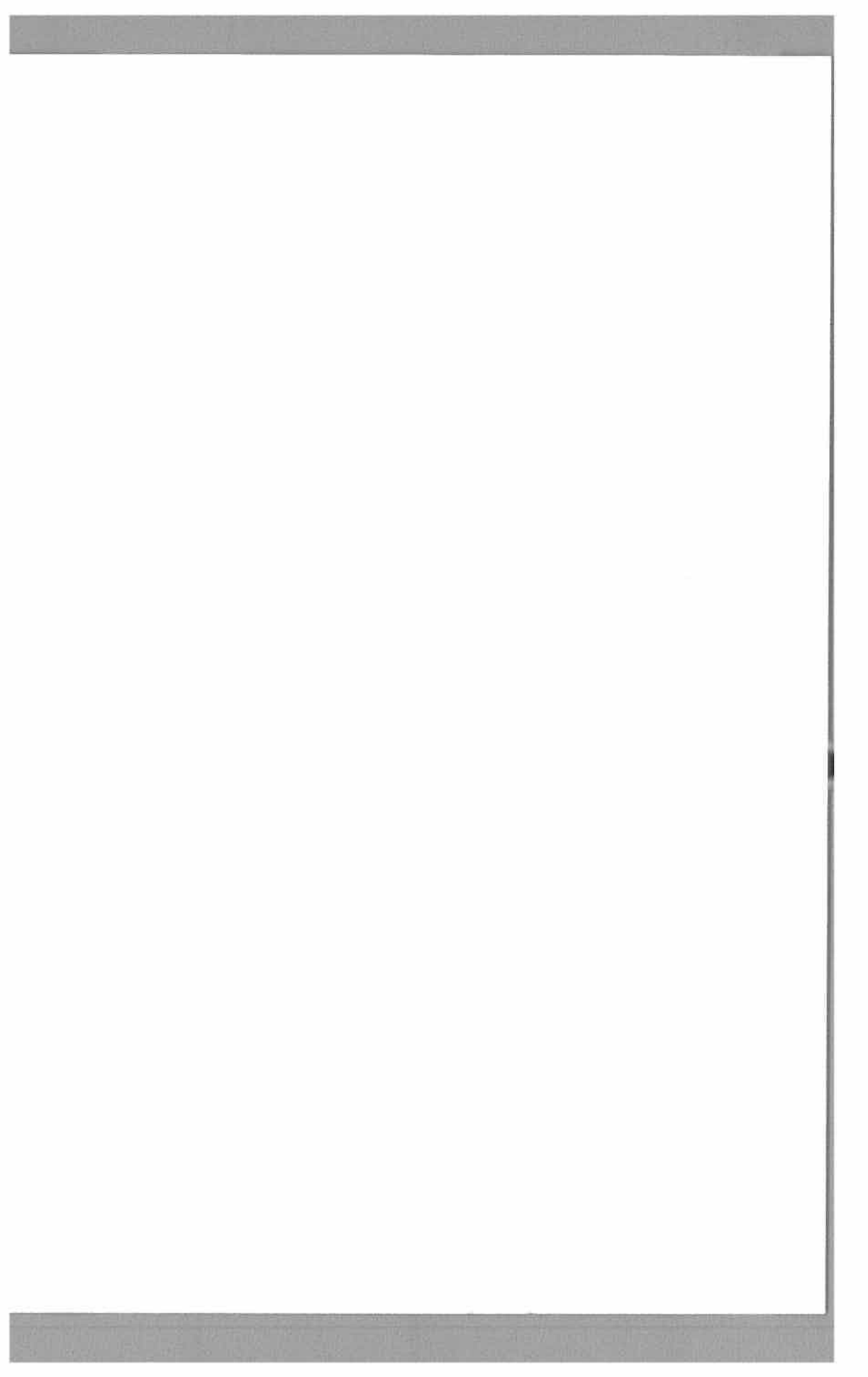
הַלְּבָרִיחַ הַמְּאֻכָּהִים

עַל הַדְּוֵשֶׁת

בַּיַּת הַכְּנֻסֶת

וּבַיַּת הַמִּדְרָשׁ

דרשה נפלאה של הגר"ז פאלאג'י זצוק"ל על קדושת בהכנ"ס ובהמ"ד

ראיתי בספר החשוב תוכחת חיים (להרה"ג רבי חיים פאלאג'י זצוק"ל פרשת תרומה דף קנ"ז והלאה) דרשה נפלאה בענין קדושת בתי כנסות ובתי מדרשות, וראיתי לנכון להעתיקה אע"פ שחלק קטן מהדברים כבר כתבנו לעיל, בכל זאת כדי שיהיה רצף לדרשתו השארתי על תוכנה.

י' ראת ה' המקדש ו' מוראת ה' המשכן אשר קדשנו במצוותיו וציונו על הדבר הזה, והיינו טעמא כי שם משרה הקב"ה שכינתו, כדכתיב בפרשת תרומה, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. כי הגם כי פשטי הכתוב הוא המורה ומצווה ועומד על בנין המשכן ובית המקדש, וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל (בהלכות בית הבחירה פרק א' הלכה א') וזה לשונו: מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגים אליו שלש פעמים בשנה, שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כו', ושם בהלכה ג' כתב, וז"ל: כיון שנבנה המקדש בירושלים, נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהם בית לה' ולהקריב בהם קרבן, ואין שם בית לדורי דורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה, שנאמר: ויאמר דוד זה הוא בית ה' האלהים וזה מזבח לעולה לישראל, ואומר זאת מנוחתי עדי עד עכ"ל. ואיכא עוד מצות עשה להיות ירא מן המקדש, כדאיתא בפרק קמא דיבמות (ד"ו ע"א) יכול יתיירא אדם ממקדש, תלמוד לומר את שבתותי תשמרו ואת מקדשי תיראו, נאמרה שמירה בשבת, ונאמרה מורא במקדש, מה שמירה האמורה בשבת לא משבת אתה מתיירא, אלא ממנו שהזהיר על השבת, אף מורא האמורה במקדש לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממנו שהזהיר על המקדש, ואיזו היא מורא מקדש, לא יכנס אדם בהר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל גבי רגליו, ולא יעשנו קפנדרייא, ורקיקה מק"ו, ואין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים,

קנח דרשה של הגר"ח פאלאנז' וצוק"ל על קדושת בהבנ"ם ובהמ"ד

בזמן שאין בית המקדש מנין, תלמוד לומר את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, מה שמירה האמורה בשבת לעולם, אף מורא האמורה במקדש לעולם.

מפורש יוצא, דאיכא חיוב מצות עשה מן התורה להיות ירא מן המקדש, דהיינו ממי שהזהיר על המקדש, והיינו כי להיות שיש בבית המקדש השראת שכנה יש לו לירא מן המקום שהוא משום מוראת מקדש שהוא מוראת שכנה השרויה שם. ומקרא מלא דיבר הכתוב ביעקב אבינו עליו השלום, בפרשת יוצא, ויקץ יעקב משנתו ויאמר, אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אין בית אלהים וזה שער השמים. הרי, דבמקום מקודש שיש בתוכו השראת שכנה, יש לנו לירא להיות מורא מהשכנה. וכבר ביארו בגמרא שם, מהו ענין מורא, שלא ינהוג בתוכו שום דבר בזיון וקלות ראש וכמ"ש. ואיזה מורא מקדש, לא יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו ובאפונדתו באבק שעל רגליו וריקקה מק"ו, וכן פסק הרמב"ם ז"ל (בהלכות בית הבחירה ריש פרק ז) וז"ל: מצות עשה ליראה מן המקדש, שנאמר ומקדשי תיראו, ולא מן המקדש אתה ירא, אלא ממי שציוו: על יראתו, ואיזו היא יראתו, לא יכנס אדם בהר הבית במקלו או במנעלו שברגליו, או באפונדתו, או באבק שעל רגליו, או במעות הצרורים לו בסדינו, ואין צריך לומר לרוק בכל הר הבית, אלא אם נזדמן לו רוק מבליעו בכסותו, ולא יעשה הר הבית דרך שיכנס בפתח זה, ויצא בפתח שכנגדה, כדי לקצר הדרך, אלא יקיפו מבחוץ. ולא יכנס לו, אלא לדבר מצוה. כל שהשלים עבודה ונסתלק לו, אינו יוצא ואחוריו להיכל, אלא מהלך אחורנית מעט מעט ומהלך בנחת על צידו עד שיצא מן העזרה, וכן אנשי משמר ואנשי מעמד ולויים מדוכנן כך הם יוצאים מן המקדש, כמי שפוסע אחר תפילה לאחוריו, כל זה ליראה מן המקדש. לא יקל אדם את ראשו כנגד שער מזרחי של עזרה שהוא שער ניקנור, מפני שהוא מכוון כנגד בית קדש הקדשים. כל הנכנס לעזרה, יהלך בנחת במקום שמותר לו להכנס לשם, ויראה עצמו שהוא עומד לפני ה', כמו שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים. ומהלך באימה ובראיה ורעדה, שנאמר בבית אלהים נהלך ברגש. אף על פי

דרשה של הגר"ח פאלאני וצוק"ל על קדושת בהכנס"ם ובהמ"ד קנ"א

שהמקדש היום חרב בעוונותינו, חייב אדם במוראו, כמו שהיה נוהג בו בבניינו, לא יכנס אלא למקום שמותר להכנס לשם, ולא ישב בעזרה, ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח, שנאמו את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, מה שמירת שבת לעולם, אף מורא מקדש שאע"פ שהרב בקדושתו עומד. עכ"ל.

ומצינו שקדושת בית הכנסת, הוי כקדושת בית המקדש, כמו שאמרו (במסכת מגילה דכ"ט ע"א) על פסוק ואהי להם למקדש מעט, אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. הרי דקרי לבית הכנסת ולבית המדרש מקדש מעט. וכן מוכח ממה שהובא בפרק קמא דשבת (ד"א ע"א), ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב, כל עיר שגגותיה גבוהים מבית הכנסת לסוף הרבה, שנאמר לרומם את בית אלהינו להעמיד חרבותיו, ופירש"י לרומם את בית אלקינו, וע"י כן זכינו לתת לנו גדר ביאודה יע"ש. וכן פסק הרמב"ם (בה' תפילה פי"א ה"ב), כשבונים בית הכנסת אין בונים אותה אלא בגובהה של עיר, שנאמר בראש הומיות תקרא, ומגביהין אותה עד שתהא גבוהה מכל חצירות העיר, שנאמר לרומם את בית אלהינו. וכן פסק הטור, ומרן בש"ע (בא"ח סימן ק"ן סעיף ב') יע"ש. הרי, דמשוה לבית הכנסת כקדושת בית המקדש. וכן נראה עוד ממאי דתניא בתוספתא והביאה הרי"ף (בהלכות מסכת מגילה פ"ג), ופסקה גם כן הרמב"ם (שם בה' תפלה פי"א ה"ב) וז"ל: ואין פותחים פתחי בית הכנסת, אלא במזרח, שנאמר והחונים לפני המשכן קדמה. וכ"כ הטור ומרן בשו"ע (שם בא"ח סימן ק"ן סעיף ד') יע"ש. הרי דמשוה קדושת בית הכנסת לקדושת הבית המקדש.

וכ"כ מהר"י קולון (שורש קס"א), שבכל מקום דימו רבותינו בית הכנסת לבית המקדש, והביא סוגיות הש"ס הנ"ל ודברי המרדכי לראיה כמו שיע"ש. וגם בתורת כהנים פרשת בחוקותי על פסוק והשימותי את מקדשכם דרשו לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות. ופי' הרב קורבן אהרן דהיה לו לומר מקדש, ומדקאמר מקדשכם לשון רבים, לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות כו' יע"ש. ובתרגום וינתן בן עזיאל (ביחזקאל פרק י"א) על פסוק זה ואהי להם

קס דרשה של הנר"ח פאלאנז'י זצוק"ל על קדושת בהכנס"ם ובהמ"ד

למקדש מעט, ויהבית להון בתי כנישתא תיניין לבית מקדשי ואינון כזעיר במדינתא דאתגליאו לתמן, וכ"כ רש"י. והרד"ק הרחיב הדיבור וז"ל: לכן כי הרחקתים בגוים, ואעפ"כ לא עזבתים, אלא הייתי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם, כלומר, אם רחקו ממקדש ה' שהוא מקדש גדול שם בארצו, אני אהיה להם למקדש מעט, כלומר בבתי כנסיות שהם נועדים שם להתפלל אלי, אני עמהם ושומע קולם ומצילם מיד אויביהם שלא יעשו בהם כליה, ועוד אני עתיד לקבץ אותם כמו שאמר בסמוך וקבצתי אתכם עכ"ל.

ומאחר כי קדושת בית הכנסת שוה לקדושת בית המקדש, כל הדברים הנאמרים בקדושת בית המקדש שאסורים לעשות בהם מפני מורא וכבוד המקדש, כמו כן הוא הדין בבית הכנסת, צריך להיות בו מורא לירא מבית הכנסת ולנהוג בו כבוד, משום השראת שכניה שבו. וכמ"ש הרא"ם (בספר יראים סימן שס"ד), שמה שהזהירה תורה ומקדשי תיראו, שהוא על קדושת בית המקדש, דהוא הדין גמי לקדושת בית הכנסת. וז"ל: ויראת מאלהך ציוה בהכנס אדם למקדש או לבית הכנסת או לבית המקדש שינהוג בהם מורא וכבוד, דכתיב בפ' בהר סיני, את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, ותניא ביבמות פ"ק, ומקדשי תיראו, לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שהזהיר על המקדש, פי' מן הבית המקדש, ומצינו בבית הכנסת ובבית המדרש שנקרא מקדש, דתנא בתורת כהנים והשימותי את מקדשכם לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות. ואמרינן במגילה (פ' בני העיר), ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם, אמר רבי יצחק אלו בתי כנסת ובתי מדרש בכלל, והמורא היאך הוא, אינה מפורסמת מן המקרא, ופירשוה חכמים לפי סברתן כל אחד ואחד לפי חומר קדושתו. עכ"ל. הנה מבואר דעת הרב, דכשם שנצטוונו מן התורה על מוראת מקדש, כך נצטוונו על מוראת בית הכנסת ובית המדרש.

וכתב הרמב"ם (שם בה' תפילה ריש פי"א) וז"ל: כל מקום שיש בו עשרה מישראל צריך להכין לו בית שיכנסו בו לתפילה בכל עת תפילה, ומקום זה נקרא בית הכנסת, וכופין בני העיר זה את זה לבנות להם בית

דרשה של הגר"ח פאלאנאי זצוק"ל על קדושת בהכנס"ם ובהמ"ד קסא

הכנסת ולקנות להם ספר תורה נביאים וכתובים. ושם (בהלכה ו) כתב וז"ל:
בתי כנסיות ובתי מדרשות, אין נוהגים בהם קלות ראש, כגון שחוק והיתול
ושיחה במילה, ואין אוכלים בהם, ואין שותים בהם, ואין ניאותין בהם, ואין
מטיילים בהם, ואין נכנסים בהם בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים,
וחכמים ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בהם מדוחק. ואין מחשכים בהם
חשבונות אלא אם כן היו חשבונות של מצוה, כגון קופה של צדקה ופדיון
שבויים, וכיוצא בהן כו'. היה לבית הכנסת או לבית המדרש שני פתחים,
לא יעשנו קפנדרייא, כדי שיכנס בפתח זה ויצא בפתח שכנגדו לקרב הדרך,
שאסור להכנס בהם, אלא לדבר מצוה, ומי שצריך להכנס לבית הכנסת,
לקרות תינוק, או חבירו, יכנס ויקרא מעט או יאמר שמועה, ואח"כ יקרא
חבירו, כדי שלא יכנס בשביל חפציו בלבד. ואם אינו יודע, יאמר לתינוק מן
התינוקות קרא לי הפסוק שאתה קורא בו, או ישהה מעט בבית הכנסת
ואח"כ יצא, שהישיבה שם מעסקי המצוה היא, שנאמר אשרי יושבי ביתך.
עכ"ל. וכ"פ הטור ומרן בשו"ע (או"ח סימן קנ"א סעיף א') כמו שיע"ש.

הנך רואה, דאסור לנהוג בבית הכנסת שום שחוק וקלות ראש ושיחה
במילה, להכנס לבית הכנסת ביאה ריקנית בלתי שום מעשה ושיחה
במילה, אסור. והיינו טעמא כמ"ש הרב בספר שלמי צבור (קונטרס חלבי
השלמים די"ג ע"ג), כי טעם האיסור שאין להכנס לבית הכנסת לקרות לאדם
כו', שלא יכנס ביאה ריקנית, משום דיש לבית הכנסת דין קדושת בית
המקדש, וכי היכי דבמקדש אסור לכהן לבוא ביאה ריקנית, כן הוא נמי בבית
הכנסת. וכן הביא עוד שם (די"ד ע"ג), על ההיא שכתב הראשית חכמה בשם
הרוקח, דהמדבר דברים של חול בבית הכנסת ואפילו שלא בשעת התפילה,
יתענה מ' יום וילקה. דכתבו הראשונים זכרונם לברכה, דהיא טעמו דקיימ"ל
כי ביאה ריקנית למקדש היא אסורה אפילו לכהנים, כמו שכתב הרמב"ם
(פרק ב' מהלכות ביאת מקדש), שלא יכנסו הכהנים בכל עת אל המקדש, שלא
בשעת העבודה, שנאמר ואל יבוא בכל עת אל הקדש, ובתי כנסיות שלנו
הם מקדש מעט, ולכן אסור ג"כ ליכנס שם אלא לתפילה, כי כנגד תמידים
תקנום, או ללמוד, דעדיף מזבח ומנחה. ומוזה הטעם כתב הרוקח, שילקה

קסב דרשה של הגר"ח פאלאני זצוק"ל על קדושת בהכנס"ם ובהמ"ד

שעבר על לאו, ואל יבוא בכל עת אל הקדש, יע"ש. ומוזה הורתי הלכה למעשה, למה שנשאלתי אם מותר לכלה בדרך הילוכה שהולכת מבית אביה לבית החתן, להכניסה לבית הכנסת ולצאת, דלא שפיר דמי למיעבד הכי, כמ"ש בספר הקטן חקקי לב (ח"א חא"ח סי' ג) יע"ש בס"ד.

וזוהו רמז הכתובים בתהלים (סי' כ"ו), לשמיע בקול תודה ולספר כל נפלאותיך, ה' אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך, אל תאסוף עם חטאים נפשי ועם אנשי דמים חיי. שהנה בגמרא שם במגילה (דכ"ט ע"א) דרש רבא מאי דכתיב ה' מעון אתה היית לנו, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. אמר אב"י מריש הואי גריסנא בביתא ומצלינא בבי כנישתא, כיון דשמעית להא דקאמר דוד ה' אהבתי מעון ביתך, הואי גריסנא בבי כנישתא, יע"ש. הנה מבואר דמעון ה' נקרא הבית הכנסת.

ונקדים עוד מ"ש בזה"ק (פרשת בשלח דנ"ט ע"ב ברעיא מהימנא) וז"ל: פקודא (י"ט) למבני מקדשא לתתא כגוונא דבי מקדשא דלעילא, כמה דאת אמר מכון לשבתך פעלת ה', דאיצטריך למבני בי מקדשא לתתא ולצלואה, צלותא בגוויה בכל יומא למפלא ליה להקב"ה, דהא צלותא אקרי עבודה, וההוא בי כנישתא איצטריך למבני בשפירו סגיא ולא תקנא ליה בכל תקוני, דהא בי כנישתא דלתתא, קיימא לקבל בי כנישתא דלעילא. בית המקדש לתתא איהו קאים כגוונא דבית המקדש דלעילא דקאים דא לקבל דא, וההוא בי מקדשא כל תקוני וכל פולחני וכל אינון מאנין ושמינין, כולהו אינון כגוונא דלעילא כו'. זהו כוונת הכתוב לשמיע בקול תודה ולספר כל נפלאותיך, כי הרב הרוקה כתב שם (סי' כ"ה), דהמדבר בבית הכנסת וחבריו משבחים ומשוררים, קורא אני עליהם על כל שכני הרעים כו'. וכמו שאכתוב לשונו בסמוך בס"ד, והוא, כי עיקר עמידתו בבית הכנסת הוא לשמיע בקול תודה ולספר כל נפלאותיך לשבח להקב"ה. ומפרש ואזיל באיזה מקום הוא זה, ה' אהבתי מעון ביתך, שהוא הבית הכנסת הנקרא מעון ה', וזהו בעצמו הוא מקום משכן כבודך, כי בית הכנסת של משה הוא מכוון כנגד בית הכנסת של מעלה, שהרי השווה קדושת בית הכנסת לקדושת בית המקדש